

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту

Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: «Забезпечення інвестиційної привабливості підприємства
(на матеріалах ТОВ «Україна»)»**

Виконала: здобувачка першого рівня вищої
освіти, групи 401-ЕП
спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»

Онищенко А. Г.

Керівник: Бойко Л.М.

Рецензент: Жовнір Н.М.

Полтава – 2021 р.

Консультант:

з кафедри економіки, підприємництва та маркетингу
(охорона праці)

07. 06. 2021 р. Биба В.В

Здобувач 11. 06. 2021 р. Онищенко А.Г.

Керівник роботи 22. 06. 2021 р. Бойко Л.М.

Нормоконтроль 22. 06. 2021 р. Бойко Л.М.

Допустити до захисту
Завідувач кафедри 23. 06. 2021 р. В.Я. Чевганова

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки та менеджменту

Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

ступінь вищої освіти «бакалавр»

Напрямок підготовки _____

(шифр і назва)

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки, підприємництва
та маркетингу

В.Я. Чевганова

“ 3 ” _____ 2021 року

ЗАВДАННЯ НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

Онищенко Альбіна Геннадіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Забезпечення інвестиційної привабливості підприємства (на матеріалах ТОВ «Україна»)

керівник роботи Бойко Л.М., д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “ 03 ” 03 2021 року № 158 фз

2. Строк подання здобувачем роботи 14.06.2021 р.

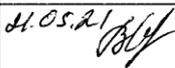
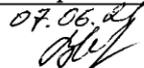
3. Вихідні дані до роботи Законодавство України, навчальна, наукова, довідкова та методична література, фахові періодичні видання, інформаційні ресурси, установчі документи підприємства, фінансова, оперативна та статистична звітність підприємства

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1. Теоретичні основи впровадження та оптимізації інвестиційної привабливості підприємства. Розділ 2. Організаційно-економічні основи функціонування ТОВ «Україна». Розділ 3. Шляхи та заходи збільшення інвестиційної привабливості ТОВ «Україна».

5. Перелік графічного матеріалу:

Ілюстративний матеріал у кількості 26 аркушів представлений у Додатку Г

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Биба В.В., к.т.н., доцент	21.05.21 	07.06.21

7. Дата видачі завдання 26.04.2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретична частина	26/04–09/05	30%
2	Аналітична частина	10/05–23/05	60%
3	Проектна частина	24/05–06/06	88%
4	Виготовлення ілюстративного матеріалу, перевірка на плагіат	07/06–13/06	95%
5	Рецензування та підготовка до захисту	14/06–20/06	100%
6	Захист випускної роботи бакалавра	22/06–27/06	+

Здобувач

(підпис)

Онищенко А.Г.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Бойко Л.М.
(прізвище та ініціали)

Примітки:

40. Форму призначено для видачі завдання студенту на виконання дипломного проекту (роботи) і контролю за ходом роботи з боку кафедри (циклової комісії) і декана факультету (завідувача відділення).

41. Розробляється керівником дипломного проекту (роботи). Видається кафедрою (цикловою комісією).

42. Формат бланка А4 (210 × 297 мм), 2 сторінки.

Реферат

Онищенко А.Г. «Забезпечення інвестиційної привабливості підприємства (на матеріалах ТОВ «Україна»)» Машинопис. Кваліфікаційна робота здобувача першого рівня вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021.

Робота містить: 148 сторінки, 26 таблиці, 43 рисунок, список літератури 102 найменування, 4 додатки.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиції, інтегральний рівень, показники, напрями, програма.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є інвестиційна привабливість ТОВ «Україна» та показники, що її забезпечують.

Метою кваліфікаційної роботи є визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства та напрямів його підвищення.

У роботі сформована методика забезпечення інвестиційної привабливості підприємства, проведено аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності ТОВ «Україна» та його організаційно-правових основ. На особливу увагу заслуговує розроблені в роботі стратегічні та тактичні заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості досліджуваного товариства.

У роботі сформована програма економіко-організаційних та фінансових заходів щодо зниження собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) та зростання інвестиційної привабливості ТОВ «Україна».

Одержані результати можуть бути використані у практичній діяльності товариства для сприяти підвищенню ефективності використання їх потенціалу.

ABSTRACT

Onishchenko A.G. «Ensuring the investment attractiveness of the enterprise (on the materials of LLC «Ukraine»)». Machine tool. Qualifying work of the first level of higher education specialty 076 «Entrepreneurship, trade and stock operation». – Poltava: National University «Yuri Kondratyuka Poltava Polytechnic», 2021.

Work contains: 148 pages, 26 tables, 43 drawings, list of literature 102 Name, 4 applications.

Key words: investment attractiveness, investment, integral level, indicators, directions, program.

The object of the study of qualification work is the investment attractiveness of LLC «Ukraine» and indicators providing it.

The purpose of qualification work is to determine the level of investment attractiveness of the enterprise and the directions of its increase.

The method of providing investment attractiveness of the enterprise was formed in the work, analyzes the main economic and financial indicators of LLC «Ukraine» and its organizational and legal bases. Particular attention deserves strategic and tactical measures to increase the investment attractiveness of the research partnership.

The program has a program of economic and organizational and financial measures to reduce the cost of products (goods, works, services) and the growth of investment attractiveness of LLC «Ukraine».

The results obtained can be used in the practical activity of the Company to promote the efficiency of the use of their potential.

ЗМІСТ

Вступ	8
Розділ 1. Теоретичні основи визначення та оцінювання інвестиційної привабливості підприємства	11
1.1. Економічна сутність категорії «інвестиційна привабливість»	11
1.2. Класифікація та характеристика факторів формування інвестиційної привабливості підприємства	24
1.3. Методика визначення та підвищення інвестиційної привабливості підприємств	31
1.4. Напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства..	40
Розділ 2. Організаційно-економічні основи функціонування ТОВ «Україна»	51
2.1. Проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств.....	51
2.2. Організаційно-правові основи функціонування товариства	58
2.3. Економічна характеристика товариства	69
2.4. Стан охорони праці на товаристві	82
Розділ 3. Шляхи та заходи забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «Україна»	96
3.1. Аналіз дохідності сільськогосподарської продукції товариства ...	96
3.2. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості товариства.....	113
3.3. Пропозиції щодо підвищення інвестиційної привабливості товариства	122
Висновки та пропозиції	126
Глосарій	136
Список використаних джерел	139
Додаток А. Фінансова та статистична звітність за 2017 рік	149

Додаток Б. Фінансова та статистична звітність за 2018 рік	174
Додаток В. Фінансова та статистична звітність за 2019 рік	200
Додаток Г. Ілюстративний матеріал	230

ВСТУП

Основною умовою досягнення довготривалих, позитивних темпів економічного зростання, як реального сектора економіки, так і окремих підприємств, є активна інноваційна та інвестиційна діяльність, що забезпечує їх інвестиційну привабливість. Зважаючи на те, що активізація інноваційно-інвестиційної діяльності належить до системних питань макроекономічного розвитку, вирішення яких має здійснюватися насамперед на державному рівні, – дослідження теоретичних і практичних питань формування інвестиційної привабливості становить важливу проблему в сучасній науці.

Забезпечення інвестиційної привабливості має розглядатися як провідний напрямок в стратегічній політиці держави. Найважливішим питанням здійснення такої діяльності є теоретичне розроблення та наступне нормативне закріплення найбільш ефективних форм державного управління й державного регулювання. Інвестиційна привабливість є одним із головних чинників динамічного розвитку економіки, підвищення життєвого рівня, збільшення кількості робочих місць.

Консолідація зусиль законодавців, урядових, наукових, бізнесових кіл суспільства на оптимальному комплексному вирішенні методологічних, стратегічних і тактичних проблем формування національної інноваційної системи, виробленні стратегії забезпечення інвестиційної привабливості України в умовах глобалізаційних викликів може дати змогу відкрити перспективи для впровадження інноваційної моделі розвитку країни, забезпечити її конкурентоспроможність.

Проблемам дослідження інвестиційної привабливості, її окремим аспектам, її визначенню присвячені праці багатьох зарубіжних та вітчизняних учених. У першу чергу необхідно зазначити роботи таких сучасних вчених як Амоша О.І., Амітан В.Н., Гальчинський А.С., Дорофійенко В.В., Мерзляк А.В., Онікієнко В.В., Підопригора О.А., Пересада А.А., Поважний С.Ф., Чумаченко М.Г. та інші.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, що для досліджуваного підприємства, доцільно розробити стратегічні та тактичні заходи щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості.

Основною метою дослідження є забезпечення інвестиційної привабливості, підвищення конкурентоспроможності та досягнення високих економічних показників діяльності товариства. У роботі потрібно провести аналіз основних економічних та фінансових та організаційно-правових основ діяльності ТОВ «Україна» та оцінити рівень її інвестиційної привабливості.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити перелік завдань, серед яких можна виділити наступні:

- визначити теоретичні аспекти забезпечення інвестиційної привабливості товариства;
- сформуванати комплекс факторів, що впливають на інвестиційну привабливість товариства;
- розробити методику оцінювання інтегрального показника інвестиційної привабливості товариства;
- оцінити проблеми та перспективи розвитку сільського господарства України;
- дослідити організаційно-правові основи функціонування товариства;
- проаналізувати основні економіко-фінансові показники діяльності товариства та визначити основні тенденції розвитку;
- оцінити дохідність сільськогосподарської продукції ТОВ «Україна»;
- визначити рівень інвестиційної привабливості товариства;
- розробити програму підвищення рівня забезпечення інвестиційної привабливості товариства.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є господарська діяльність ТОВ «Україна» та показники, що характеризують інвестиційну привабливість.

Предметом дослідження є забезпечення інвестиційної привабливості товариства.

Інформаційною базою для написання бакалаврської роботи є законодавча база України, різноманітні підручники, посібники, методичні вказівки,

статистичні щорічники, монографії, наукові статті, установчі документи, фінансова та статистична звітність підприємства.

У роботі використовуються методи економічного моделювання, методи експертних оцінок, SWOT-аналіз.

Одержані результати можуть бути використані при формуванні стратегічних і тактичних цілей діяльності підприємства, розробленні плану забезпечення інвестиційної привабливості.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність категорії «інвестиційна привабливість»

У напрямку європейської інтеграції України необхідно відродити інвестиційний процес. Ось чому інвестиційна привабливість підприємств з урахуванням економічних, політичних і соціальних факторів стала сьогодні важливою в Україні, з огляду на значну обмеженість інвестиційних ресурсів, відсутність ефективної державної підтримки і необхідність залучення іноземних інвестицій.

Як відомо, фінансово-господарська діяльність будь-якого підприємства неможлива без інвестування коштів, які можуть мати власний, позиковий і позиковий характер. Інвестиції є визначальним фактором економічного розвитку будь-якої країни і забезпечення конкурентоспроможності та успіху окремого підприємства. Для отримання інвестиційних ресурсів підприємство повинно відповідати ряду характеристик, тобто бути інвестиційно привабливим. Тому першочергове завдання, що визначає успіх конкурсу, - максимальне підвищення інвестиційної привабливості об'єкта.

Інвестиційна привабливість підприємства повинна формуватися на декількох рівнях - рівні держави, регіону, галузі та самого підприємства. Вкрай складно встановити, який з певних рівнів є домінуючим з точки зору впливу на інвестиційну привабливість, а який менш важливий. З ієрархічної точки зору чинники, що формують державну складову інвестиційної привабливості, є найвищими. Далі йдуть фактори, що визначають привабливість регіону і галузі, яка ієрархічно знаходиться на одному рівні з регіоном. Нижню сходинку формують чинники інвестиційної привабливості підприємства [19].

Формування інвестиційної привабливості необхідно для:

- забезпечення конкурентоспроможності продукції;

- структурна перебудова виробництва;
- створення необхідної сировинної бази для ефективного функціонування підприємств;
- вирішення соціальних проблем;
- відновлення основних засобів;
- підвищення технічного рівня праці і виробництва та ін. [14].

Формування та підвищення інвестиційної привабливості підприємства, яка визначається на державному, регіональному та галузевому рівнях, на рівні конкретного підприємства можна представити таким чином. (рис. 1.1).

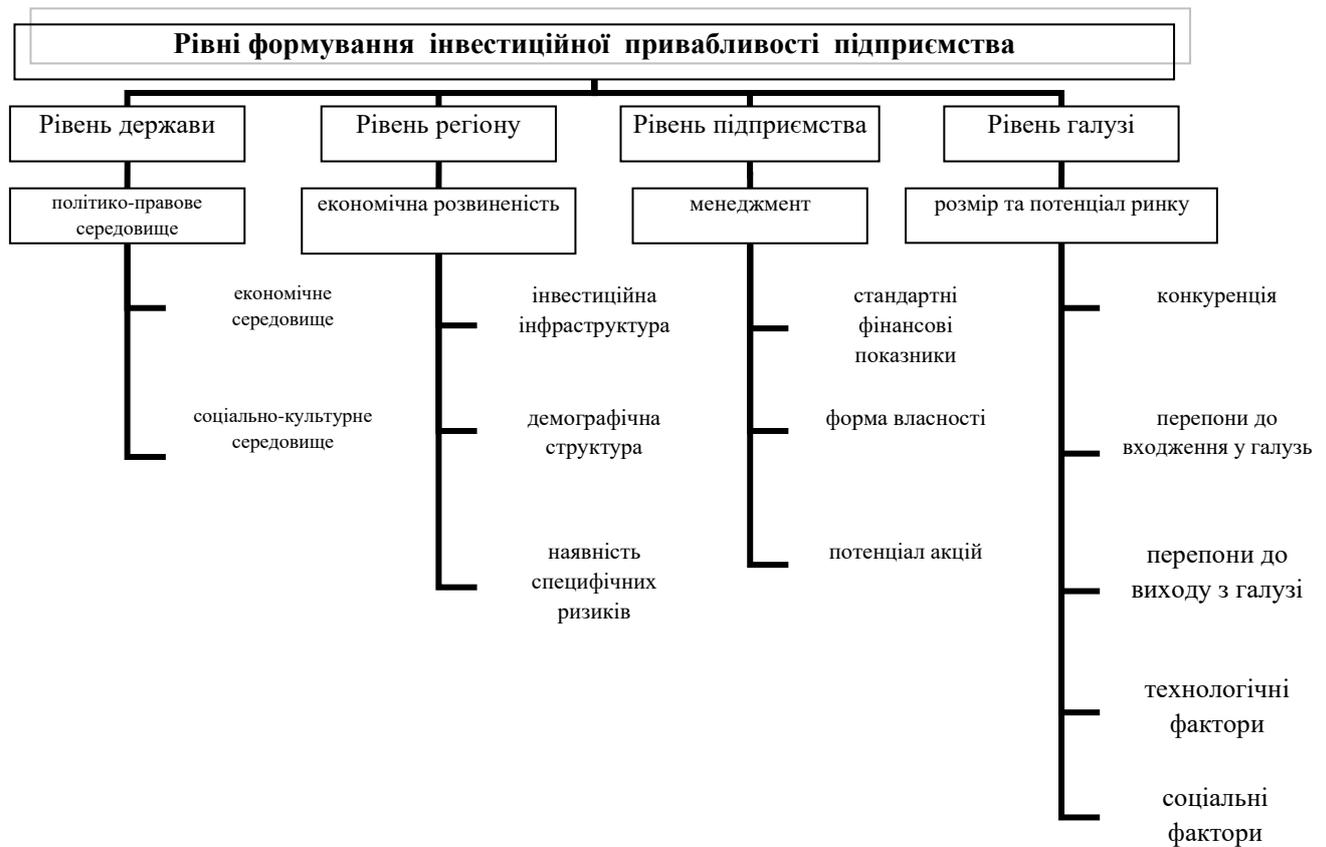

Рисунок Г.1 – Рівні формування інвестиційної привабливості підприємства

Отже, розглянемо визначення «інвестиційної привабливості» на різних рівнях її формування.

На державному рівні інвестиційну привабливість можна представити у вигляді системи детермінант, згрупованих у такий спосіб:

- 1) Інституційні: внутрішня і зовнішня політична стабільність, національне законодавство в цілому і державна політика щодо іноземних

інвестицій, економічне і фінансове право, сила державних інститутів, національний менталітет, ступінь державного втручання в економіку, культуру.

2) Економічні: загальні характеристики економіки, ємність фондового ринку, характеристики банківського сектора, стабільність національної валюти, ринкова та інвестиційна інфраструктура, інформаційна відкритість і традиції, податки і тарифи, витрати на робочу силу, доступ до факторів виробництва.

3) Соціально-психологічний: соціальний рівень розвитку суспільства, рівень підготовки робочої сили, доступ до факторів виробництва.

Інвестиційна привабливість регіону - це сукупність факторів (політичних, економічних, правових, соціальних, екологічних і т. Д.), які визначають поведінку поточних і потенційних інвестиційних суб'єктів при інвестуванні в розвиток економіки регіону. Факторами, що визначають інвестиційну привабливість регіону, є:

1) наявність ресурсної та сировинної бази і особливості природно-кліматичних умов;

2) економіко-географічне положення регіону і рівень його інфраструктурної безпеки;

3) виробнича і наукова спеціалізація регіону;

4) наявність трудового потенціалу і рівень його кваліфікації;

5) загальна купівельна спроможність населення;

6) розвиток інституційної структури ринку (біржі, банки, фінансові посередники, страхові компанії та ін.);

7) загальні державні чинники (рівень політичної стабільності, діюча система законодавства, податкова система, умови діяльності іноземних інвесторів та ін.).

Інвестиційна привабливість галузі - це загальна характеристика, що відображає для інвестора всі переваги і недоліки об'єкта інвестування. В результаті вивчення характеристик достоїнств і недоліків формується рівень інвестиційної привабливості галузей та економіки.

Для оцінки поточного стану інвестиційної привабливості галузі та її прогнозування використовуються наступні принципи:

- рівень довгострокового розвитку, рентабельність підприємств окремих галузей і їх динаміка;
- інвестиційний клімат в галузі і рівень інвестиційного ризику.

Всі рівні інвестиційної привабливості дуже взаємозалежні (рис. 1.2), компанія не може мати високий рівень інвестиційної привабливості, якщо галузь, до якої належить обрана компанія, має низький рівень привабливості.

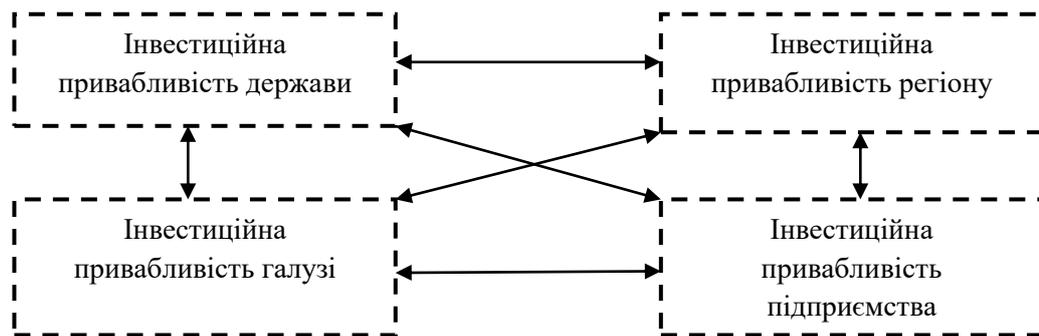

Рисунок 1.2 - Взаємозалежність інвестиційної привабливості різних рівнів

Сама компанія в системі впливу на інвестиційну привабливість є кінцевою точкою. Тому варто розглянути еволюцію визначення «інвестиційна привабливість підприємства».

Але, не дивлячись на значну поширеність категорії «інвестиційна привабливість підприємства» в теорії і практиці, її трактування відрізняється значною різноманітністю. Така неоднозначність і багатовекторність обумовлює різне сприйняття і розуміння змісту інвестиційної привабливості підприємства, що може в подальшому сприяти спотворення реальної ситуації в цій сфері, маніпулюючи свідомістю зацікавлених інвесторів. В рамках діагностики інвестиційної привабливості підприємства необхідно чітко позначити напрями оцінки, що впливає з смисловий трактування даної категорії. З огляду на викладене, виникає необхідність в розумному роз'ясненні сенсу поняття «інвестиційна привабливість підприємства».

Аналіз літератури з проблеми [13] вказує на наявність значного розмаїття інтерпретацій інвестиційної привабливості підприємства. Слід зазначити, що в багатьох публікаціях, які безпосередньо присвячені проблемам визначення,

оцінки, діагностики інвестиційної привабливості підприємств, трактування даної категорії не наводиться.

Поняття «інвестиційна привабливість підприємства» вперше з'явилося на території колишнього СРСР в 80-90-х роках ХХ століття. Під інвестиційною привабливістю об'єкта розуміли доцільність вкладення в нього вільних грошей. Більш повне визначення і форма тлумачення визначення були запропоновані російським ученим В.В. Косово в роботі «Інвестиції» в 1989 році. У ній представлена трактування інвестиційної привабливості країни як сукупності політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують інвестиційну діяльність вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Тоді як на території вже незалежної України поняття «інвестиційна привабливість підприємства» вперше було сформульовано і закріплено наказом №22 від 23.02.1998 Агентства з питань банкрутства в «Методиці комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства та організації». Відповідно, «інвестиційна привабливість підприємства – це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, який може визначатися або оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі комплексна оцінка» [20]. У сучасному розумінні поняття «інвестиційна привабливість» досить широке і багато авторів трактують його по-різному.

Так, фахівці Агентства щодо запобігання банкрутству підприємств визначають інвестиційну привабливість як розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємств, який відтворює значення активів, фінансової стійкості (платоспроможності), ліквідності активів, рентабельності інвестиції, оцінка ділової активності. заходи з поправкою на їх серйозність і інші фактори [68]. Це визначення охоплює багато аспектів економічної діяльності, але йому не вистачає конкретики і ясності.

У підручнику Коюди В.О., Лепейко Т.І., Коюди О.П. інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів [56]. Такий підхід не враховує психологічний аспект, який грає важливу роль при виборі об'єкта інвестування.

Е.В. Савенкова вважає, що поняття «інвестиційна привабливість» ідентично поняттю «інвестиційне підприємництво». За її словами, чим вище ефективність інвестування, тим вище рівень інвестиційної привабливості [87]. Але це суперечливий висновок, тому що ефективність може бути отримана через деякий час і не завжди в матеріальній формі.

На думку Довбні С.Б., Охлопкової Т.Л. інвестиційну привабливість підприємства слід розуміти як оціночну характеристику стану підприємства, яка задовольняє вимоги інвестора і переконує його в доцільності інвестування в даний об'єкт [30]. Цей підхід не визначає, які оціночні показники вказують на інвестиційну привабливість.

Однак Т.С. Колмикова визначає, що «інвестиційна привабливість - це категорія, що характеризується: ефективним використанням майна підприємства, його платоспроможністю, фінансовою стійкістю, можливістю розвитку на основі збільшення рентабельності капіталу, техніко-економічного рівня виробництва, якості та конкурентоспроможності продукції». Таке тлумачення інвестиційної привабливості не дає ємних і раціональних характеристик, які можна використовувати на практиці [58].

Одним з небагатьох авторів, що підкреслюють психологічну складову, є Н.А. Левченко: «Інвестиційна привабливість - це ступінь ймовірності досягнення поставлених інвестиційних цілей, яка виражається в індивідуальних очікуваннях економічних агентів потенційних суб'єктів інвестиційного процесу» [60].

У своїй роботі Д.В. Дежинов визначає інвестиційну привабливість як сукупність сприятливих інвестиційних та інноваційних умов і вигод, які принесуть інвестору додатковий дохід і знизять інвестиційний ризик [36].

А.С. Понін вважає, що інвестиційна привабливість країни, регіону і т. д. – являє собою систему або сукупність різних об'єктивних характеристик, засобів, можливостей, які в сукупності визначають потенційний платоспроможний попит на інвестиції в конкретній країні, регіоні, галузі і т. ін. [81]. Це найбільш конкретне визначення інвестиційної привабливості, але не зовсім повне.

Досить різноманітні характеристики інвестиційної привабливості пропонує О.А. Андраш [6]. Зокрема, дослідник підкреслює відносність цієї

концепції, оскільки компанія може бути привабливою для інвестицій для одних інвесторів і непривабливою з точки зору інвестиційної привабливості для інших. Інтерпретація інвестиційної привабливості підприємства як показника, що відображає можливість отримання максимального прибутку інвестора, суперечливо, оскільки певний показник може вимірювати тільки рівень інвестиційної привабливості за шкалою, тобто показник є лише діагностичним інструментом в цій області. Що стосується концентрації на максимального прибутку інвестора, як згадувалося вище, інвестор може мати безліч інвестиційних цілей, відмінних від максимізації прибутку. Що стосується розгляду інвестиційної привабливості О.А. Андраш з точки зору певних властивостей, характеристик, можливостей підприємства, які створюють певний попит на інвестиції [], то попит на вільні кошти інвесторів жодним чином не відповідає причинам задоволення такого попиту, а саме підстави формують інвестиційну привабливість.

Н.Ю. Брюховецька та О.В. Хасанова інвестиційну привабливість підприємства розглядають як збалансовану систему інтегральних і комплексних показників, яка відображає доцільність вкладення грошових коштів в об'єкт інвестування [12].

Цілком справедливо розглядати інвестиційну привабливість підприємства як його здатність залучати певні інвестиційні ресурси Л.І. Катан, К.С. Хорішко [51], але на практиці зустрічаються випадки, коли інвестиційні вливання залучаються не за рахунок об'єктивних характеристик і підстав, а за рахунок використання особистих зв'язків, лобіювання інтересів, використання цільових PR-технологій і т. д. Що стосується ідентифікації інвестицій привабливість підприємства як здатність відтворювати [55], це недостатньо правильно, тому що мета будь-якого підприємства в економічній системі – відтворювати вкладений капітал, що лише побічно пов'язане з інвестиційною привабливістю.

З точки зору потенціалу підприємства А. Пилитяк трактує інвестиційну привабливість, підкреслюючи перспективи розвитку виробництва, збуту, фінансових сфер функціонування [78]. Цей підхід представляє певний інтерес, оскільки інвестора завжди цікавить потенціал компанії, але ми не повинні забувати, що інвестиційна привабливість є відносною характеристикою, тому її

слід розглядати в ретроспективі, в поточному контексті і перспективі, а також в потенціалі компанії. компанія не завжди вказує на свій потенціал.

Н.А. Русак, В.А. Русак інвестиційну привабливість підприємства розглядають як доцільність вкладення в нього вільних грошових коштів [82,83]. По-перше, привабливість підприємства в сфері інвестування – це його певна характеристика, на підставі якої можна прийняти рішення про доцільність вкладення вільних коштів, але розглядати інвестиційну привабливість як доцільність недоречно. По-друге, із запропонованого визначення не надто ясно, хто буде інвестувати вільні кошти (зовнішні інвестори, власники або менеджери підприємства).

В контексті досягнення компромісу інтересів між інвестором і компанією розглядається інвестиційна привабливість Юр'євою О.Г. [99]. Слід зазначити, що компроміс інтересів між інвестором і представниками компанії є результатом певних взаємовигідних домовленостей, що досить часто на практиці лише побічно впливає на інвестиційну привабливість підприємства.

Найбільш вичерпне трактування інвестиційної привабливості підприємства міститься в роботах О.Г. Мельника і Ю.Г. Логвиненко [67], де автори розглядають досліджувану категорію в розрізі фінансово-економічних, соціальних, логістичних, технологічних і майнових, адміністративно-правових, партнерських, іміджевих та торгових, товарних характеристик підприємства, які формують умови для залучення інвестицій. Крім того, вчені підкреслюють, що інвестиційна привабливість підприємства залежить від інвестиційної привабливості домашнього регіону, країни, що вказує на комплексну характеристику даного поняття. Вищезгаданий підхід є одним з найбільш всеосяжних і систематичних, але він стосується привабливості підприємства в цілому, а не тільки інвестиційної привабливості, оскільки він досліджує привабливість підприємства для споживачів, співробітників, партнерів і багато чого іншого.

С.В. Мочерний вважає [86], що інвестиційна привабливість підприємства – це характеристика підприємства або будь-якого господарюючого суб'єкта, що враховує суперечливі цілі інвестора: максимальний прибуток при мінімальному ризику на конкретному об'єкті. Він визначається на основі системного підходу,

заснованого на єдності та взаємодії його аспектів: технічного, географічного, трудового, організаційного, екологічного, ресурсного, фінансово-економічного, юридичного та комерційного.

Аналогічно трактується інвестиційна привабливість підприємства, як це передбачено «Методикою комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [68], Т.В. Момот [71], але вчений враховує інвестиційну привабливість акціонерного товариства, тому він фокусується на оцінці рівня внутрішньої ділової репутації товариства. Варто відзначити, що фінансовим інвесторам такий підхід буде цікавіше, ніж реальним, так як він заснований на порівнянні балансової вартості активів товариства з ринковою, тобто з рівнем ринкової капіталізації акцій.

За словами А.П. Гайдуцького, інвестиційна привабливість підприємства дозволяє потенційному інвестору оцінити, наскільки той чи інший об'єкт інвестування привабливіше інших для вкладення наявних коштів [20].

Такі автори, як Т. Гуськова, К.В. Щиборщ, Т.З. Колмикова С.Ф. Покропивний, розуміють під інвестиційною привабливістю певного фінансового стану, стан економічного розвитку підприємства або оптимальні умови вкладення коштів, які залежать від фінансового стану підприємства або окремих його областей оцінки [54, 80, 98].

Так, Т. Гуськова під досліджуваним поняттям рекомендує розуміти такий стан економічного розвитку підприємства, за рахунок якого може бути досягнуто задовільний рівень рентабельності або інший позитивний ефект [18]. Не зовсім зрозуміло, що автор має на увазі під економічним розвитком підприємства: операційну діяльність або щось ще. Також виникає питання, який рівень рентабельності є задовільним.

У своєму підручнику автори В.В. Шеремет, В.М. Павлюченко, В.Д. Шапіро визначають інвестиційну привабливість підприємства в результаті фінансового аналізу підприємства за показниками фінансової стійкості, рентабельності, ліквідності активів, оборотності активів і т. Д. умови потенційних вкладень у вигляді як капітальних вкладень, так і фінансових вкладень).

На думку І.О. Бланка, інвестиційна привабливість - це «невід'ємна характеристика окремих фірм - об'єктів можливого інвестування з точки зору перспектив розвитку, обсягу і перспектив продажів, ефективності активів, їх ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості» [8,9]. Очевидно, що інтегральна характеристика формується під впливом кількісних показників, що дозволяють оцінити фінансово-економічний стан підприємства.

Таким чином, резюмуючи викладене, на наш погляд, можна дати наступне визначення інвестиційної привабливості підприємства - це його невід'ємна характеристика як об'єкту потенційного інвестування з точки зору його поточного стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання прибутку і розподілу. Ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість підприємства, його ділова активність і прибутковість. Він об'єднує дані про ступінь очікуваної прибутковості, ризику і ліквідності потенційної інвестиції.

Важливим фактором інвестиційної привабливості є ступінь безпеки, надійності і своєчасності досягнення цілей інвестора, основними з яких є: отримання прибутку в довгостроковій перспективі; отримання контролю над підприємством (наприклад, постачальником ресурсів); отримання спекулятивного прибутку (через швидкі зміни вартості цінних паперів підприємства).

Інвестиційна привабливість окремого підприємства повинна включати:

- загальну характеристику підприємства;
- характеристику технічної бази підприємства;
- номенклатуру продукції;
- виробничу потужність, характеристику рівня її використання, оцінку можливостей її збільшення;
- місце підприємства в галузі, на ринку, рівень його монополії, концентрація його продукції на ринку;
- характеристику системи менеджменту, що встановлюють її відповідність сучасним умовам ведення бізнесу;
- статутний фонд, власники підприємства, ціна акцій, переваги і недоліки існуючої організаційно-правової форми, доцільність її зміни;

- структуру витрат на виробництво, рівень капіталомісткості і ресурсоемності виробництва і продукції, можливість зниження питомих витрат;
- розмір прибутку і напрямки її використання, рівень самофінансування діяльності.

Таким чином, узагальнене трактування поглядів авторів на визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства» приведена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Погляди авторів на трактування поняття «інвестиційна привабливість підприємства»

Літературні джерела	Трактування поняття у відповідних літературних джерелах
1	2
В.В. Косов	Інвестиційна привабливість країни визначається як сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують інвестиційну діяльність вітчизняних та зарубіжних інвесторів
Агентство з питань банкрутства	Інвестиційна привабливість підприємства — це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки
Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій	Рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, зокрема інтегрального оцінювання
Коюда В.О, Лепейко Т.І, Коюда О.П.	Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів
Є.В. Савенкова	Вважає, що поняття «інвестиційна привабливість» тотожне поняттю «інвестиційне підприємництво». На її думку, чим вище ефективність інвестицій, тим вищий рівень інвестиційної привабливості.
С.Б. Довбна, Т.Л.Охлопкова	Інвестиційну привабливість підприємства слід розуміти як оціночну характеристику стану підприємства, що задовольняє вимогам інвестора та переконує його в доцільності вкладання коштів в даний об'єкт
Т.С. Колмикова	Визначає, що «інвестиційна привабливість - це категорія, яка характеризується: ефективністю використання майна підприємства, його платоспроможністю, стійкістю фінансового стану, можливістю розвиватися на основі підвищення доходності капіталу, техніко-економічного рівня виробництва, якості і конкурентноздатності продукції
Н.А. Левченко	Інвестиційна привабливість – це ступінь ймовірності досягнення висунутих цілей інвестування, яка виражена в індивідуальних очікуваннях економічних агентів потенційних суб'єктів інвестиційного процесу

1	2
Д.В. Дежинов	Визначає інвестиційну привабливість як сукупність сприятливих інвестиційних і інноваційних умов і переваг, які принесуть інвестору додатковий прибуток і зменшать ризик вкладень
А.С. Понін	Вважає, що «інвестиційна привабливість країни, регіону і т. ін. – це система або поєднання різних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, які обумовлюють в сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції в певній країні, регіоні, галузі тощо
О.А. Андраш	1) відносне поняття, що відображає думку певної групи інвесторів відносно співвідношення рівня ризику, рівня прибутковості і вартості фінансових ресурсів в тій або іншій державі, регіоні, галузі, підприємстві; 2) сукупність деяких об'єктивних ознак, властивостей, засобів, можливостей економічної системи, яка обумовлює потенційний платіжний попит на інвестиції; 3) показник, який характеризує можливість генерування максимального прибутку інвестора
Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова	Збалансована система інтегральних та комплексних показників доцільності вкладання капіталу інвестором в об'єкт інвестування, яка відображає сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування
Л.І. Катан, К.С. Хорішко	Здатність підприємства до залучення відповідних обсягів та відповідної якості інвестиційних ресурсів, здатність до простого та розширеного відтворення з метою забезпечення сталого розвитку виробництва в умовах соціально орієнтованої ринкової економіки
А. Пилитяк	Інтегральна характеристика окремих підприємств як об'єктів майбутнього інвестування з позиції перспективності розвитку виробництва й обсягів збуту продукції, ефективності використання активів, їх ліквідності, стану платоспроможності та фінансової стійкості
Н.А. Русак, В.А. Русак	Доцільність вкладання у країну, регіон, галузь, підприємство чи проект вільних коштів
О.Г. Юр'єва	Досягнення компромісу інтересів між інвестором і реципієнтом інвестицій
О.Г. Мельник	Сукупність фінансово-економічних, соціальних, логістичних, технологічно-майнових, адміністративно-правових, партнерських, іміджево-брендових, товарних характеристик підприємства, які забезпечують його пріоритетне становище у конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси
С.В. Мочерний	Характеристика підприємства чи будь-якого суб'єкта господарської діяльності, яка враховує суперечливі цілі інвестора: максимальний прибуток за мінімального ризику на певному об'єкті. Визначається на засадах системного підходу, що ґрунтується на єдності та взаємодії його аспектів: технічного, географічного, трудового, організаційного, екологічного, ресурсного, фінансово-економічного, правового та комерційного

1	2
Т.В. Момот	Рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного акціонерного товариства, що оцінюється рівнем внутрішньо генерованого гудвілу
А.П. Гайдуцький	Інвестиційна привабливість підприємства дозволяє потенційному інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестицій привабливіше інших для вкладення наявних коштів
Т.Н. Гуськова	Інвестиційна привабливість підприємства - це стан його господарського розвитку, при якому з високою долею ймовірності в прийнятні для інвестора терміни інвестиції зможуть досягнути позитивний ефект
В.В. Шеремет, В.М. Павлюченко, В.Д. Шапіро	Результати фінансового аналізу діяльності підприємства за показниками фінансової стійкості, прибутковості, ліквідності активів, оборотності активів та ін. (з точки зору потенційних інвестицій у вигляді як капітальних вкладень, так і фінансових інвестицій)
І.А. Бланк	Характеристика переваг та недоліків підприємства з використанням системи показників рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності, оборотності капіталу та активів (якщо акції передбачаються вперше), а також рівня віддачі акціонерного капіталу, балансової вартості однієї акції та ін. (якщо акції тривалий період обертаються на фондовому ринку)
Авторське визначення	Інвестиційна привабливість підприємства – це його інтегральна характеристика як об'єкта потенційного інвестування з точки зору його наявного стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання і розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, його ділової активності та рентабельності. Вона поєднує у собі дані про ступінь очікуваної доходності, ризикованості та ліквідності потенційного капітало-вкладення

Слід зазначити, що оцінка інвестиційної привабливості підприємства - це характеристика, що отримується при підведенні підсумків економічного аналізу господарської діяльності і містить узагальнені висновки про результати діяльності підприємства. Він відображає якісні та кількісні відмінності даного виробничого об'єкта від інших компаній з плином часу. Звідси випливає, що з наведених вище визначень оцінки оцінку інвестиційної привабливості можна охарактеризувати, по-перше, як аналітичну процедуру розрахунку ступеня потенційної ефективності інвестицій і, по-друге, як висновок, кількісно виражену за рівнем і динамікою показників, що відображають ступінь інвестиційної привабливості підприємства [17].

1.2. Класифікація та характеристика факторів формування інвестиційної привабливості підприємства

Для поглиблення розуміння існуючої термінології уточнена класифікація інвестиційної привабливості підприємства. Відповідно, пропонуються наступні ознаки, які можуть бути покладені в основу класифікації інвестиційної привабливості підприємства:

1) *З позицій суб'єктів оцінки.* Необхідність введення такої класифікаційної ознаки базується на необхідності враховувати інвестиційну привабливість з точки зору суб'єктів, які можуть оцінювати її для прийняття управлінських рішень, і, в залежності від цього, будувати систему управління на підприємстві.

2) *За типом інвестора.* З огляду на той факт, що в залежності від джерела авансового фінансування інвестиційна привабливість має зовсім різне значення, автор пропонує ввести в якості класифікаційної ознаки вказаний вище критерій. Ця класифікація буде враховувати вимоги конкретного типу потенційного інвестора і диференціювати управлінські дії для поліпшення необхідних характеристик.

3) *За часовим горизонтом оцінювання.* Оскільки інвестиційна привабливість носить динамічний характер і може змінюватися під впливом багатьох факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, ми пропонуємо класифікаційну ознаку за часовим горизонтом оцінювання. Дана класифікація дозволить зробити висновок про поточний стан інвестиційної привабливості підприємства; визначити потенційні можливості для поліпшення в майбутньому; розробити програму дій для досягнення бажаних результатів.

4) *За підходом до проведення оцінювання.* З огляду на те, що інвестиційна привабливість є невід'ємною характеристикою підприємства, що має двоїстий характер, тобто складається як з об'єктивних, так і з суб'єктивних характеристик, пропонується розрізняти як критерії класифікації, так і характер впливу на інвестиційні рішення.

5) *За метою оцінювання.* Пропонується додати такий класифікатор в зв'язку з формуванням бази даних показників оцінки інвестиційної

привабливості підприємства, які найбільш точно будуть відповідати цілям інвесторів.

В узагальненому вигляді пропонована класифікація інвестиційної привабливості підприємства представлена на рисунку 1.3 [31].

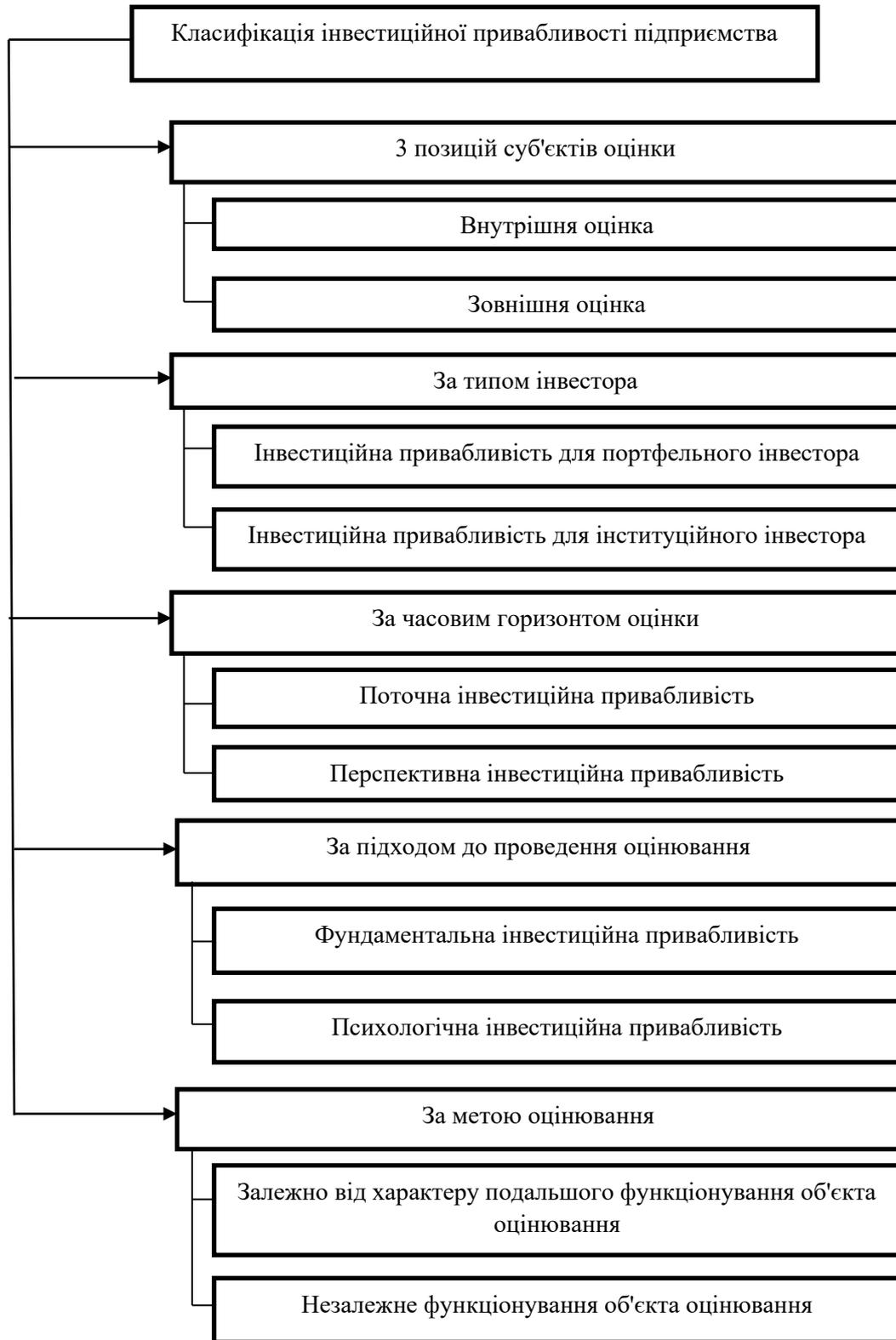

Рисунок 1.3 – Класифікація інвестиційної привабливості підприємства [31, 39]

Розглянемо більш докладно окремі види інвестиційної привабливості підприємства відповідно до наведеної вище класифікацією.

Зростанню інвестицій сприяє ряд факторів, серед яких, в першу чергу, політична стабільність і поліпшення макроекономічної ситуації, часткові зміни чинного законодавства на державному і особливо на регіональному рівні, поступове зміцнення банківської системи, деяка дебіюрократизація, вдосконалення українського менеджменту, розвиток конкуренції, поступове підвищення інтересу іноземних інвесторів до інвестицій в окремі галузі аграрного сектора, нарешті, більш сприятливі ринкові умови і відносно сприятливі погодні умови в останні роки, які збільшують рентабельність сільськогосподарського виробництва.

Таким чином, з точки зору суб'єктів оцінки доцільно розрізняти такі види інвестиційної привабливості підприємства: внутрішня оцінка інвестиційної привабливості, що проводиться підприємством, яке може виступати як об'єкт, так і як інвестиційна організація. , Так як збіг вільних коштів і прибуткових областей виведення передбачає саме вкладення. Крім того, підприємство повинно знати, які його шанси в боротьбі за залучення такого рідкісного ресурсу, як капітал, в порівнянні з конкурентами, які його сильні і слабкі сторони.

Зовнішня оцінка інвестиційної привабливості, яка може проводитися потенційними інвесторами (оцінювати і порівнювати переваги багатьох варіантів інвестування і акцентувати увагу на найбільш ефективних) і державою (очікування розвитку певних галузей для виконання своїх регулюючих функцій) [41].

За типом інвестора пропонується розрізняти інвестиційну привабливість для кредитного та інституційного інвестора.

Для інституціонального інвестора (інвестиційні компанії, фонди і т. д.) акцент зміщується в бік ефективності економічної діяльності реципієнта і зростання її вартості.

По часовому горизонту оцінки доцільно розрізняти поточну і майбутню інвестиційну привабливість підприємства.

Поточна інвестиційна привабливість - це ситуативна характеристика підприємства на момент оцінки.

Перспективна інвестиційна привабливість - це ймовірність досягнення поставлених інвестиційних цілей, яка виражається в індивідуальних очікуваннях потенційних інвесторів. Перспективна оцінка дозволить керівництву визначити не тільки рентабельність підприємства, але і слабкі місця.

За підходом до оцінки необхідно розрізняти фундаментальну і психологічну інвестиційну привабливість.

Фундаментальна інвестиційна привабливість - це характеристика інвестиційної привабливості, яка служить підставою для прийняття інвестиційних рішень. Традиційно в цю основу входять економічна і матеріальна складові інвестиційної привабливості, оскільки саме економічний інтерес, в першу чергу, формує мотиваційну систему інвестора.

Психологічна інвестиційна привабливість – це результат відображення привабливості підприємства в очах конкретного інвестора, який склався в результаті ряду як об'єктивних статистичних даних, так і суб'єктивних вимог інвестора.

Для оцінки інвестиційної привабливості підприємства пропонується розділити на наступні складові:

– в залежності від характеру подальшого функціонування об'єкта. Інвестиційна привабливість може бути оцінена з урахуванням цілей потенційних інвесторів по горизонтальній або вертикальній інтеграції існуючого підприємства (з обов'язковим урахуванням синергетичного ефекту) або подальшого продажу об'єкта (з урахуванням здатності інвестора поліпшити управління інвестиціями і, таким чином, збільшення його ринкової вартості);

– самостійна експлуатація об'єкта. Дана мета оцінки відповідає цілям інвесторів з точки зору доходів від фінансово-господарської діяльності підприємства [28].

До факторів, що стримує розробку та реалізацію інвестиційних проектів, відносяться: відставання від реальних потреб економіки правової бази в області податкової, митної та інвестиційної політики; Дозволені протиріччя між

різними законодавчими та іншими, особливо відомчими, нормативними актами державного рівня, а також між державним і регіональним законодавством; низький рівень правозастосування; комплексні процедури експертизи інвестиційних проектів і отримання дозвільних документів на їх реалізацію; захист прав інвесторів, в тому числі захист прав інтелектуальної власності; відносно низька якість корпоративного управління; високий рівень криміналізації в деяких галузях аграрного сектора; абсолютно низький рівень кредитоспроможності підприємств; нерегульований ринок матеріально-технічних ресурсів та сільськогосподарської продукції; відсутність інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності, нерозвиненість ринкової інфраструктури в цілому та інвестиційної інфраструктури зокрема; невідповідність бухгалтерського обліку і звітності міжнародним стандартам і ін.

До екологічних факторів відносяться: рівень інвестиційної активності того чи іншого сектора економіки; наявність можливих джерел фінансування інвестиційної діяльності; наявність цільових державних і регіональних програм; економічна ефективність сільськогосподарського виробництва та визначення ринкового попиту на нього; рівень взаємодії переробних підприємств і сільгоспвиробників; наявність каналів продажів.

До внутрішніх факторів інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств відносяться: фінансові можливості підприємства; надання кваліфікованих трудових ресурсів, що вплине на ефективність інвестиційної програми; ресурсне забезпечення; рівень зносу основних засобів, що впливає на технологічне забезпечення виробничих процесів; загальна виробнича потужність підприємства.

При визначенні інвестиційної привабливості підприємства необхідно враховувати: по-перше, фактори, що формують інвестиційний потенціал підприємства; по-друге, складові інвестиційного клімату; по-третє, враховувати фактори, що впливають на інтенсивність інвестування, т. е. інвестиційну активність економічної системи. Активність інвестиційної діяльності підприємства залежить як від інвестиційного клімату, так і від інвестиційної

привабливості підприємства та об'єктів інвестування. Тобто інвестор не буде вкладати кошти в підприємство, яке знаходиться в кризі.

Будь-який вид діяльності супроводжується ризиком, інвестиції - не виняток. Інвестиційний ризик - це можливість невиконання запланованих інвестиційних цілей (у формі прибутку або соціального ефекту) і в результаті непередбачених втрат коштів і грошових втрат або прибутку, але менших, ніж заплановано [26].

Інвестиційні ризики можна розділити на зовнішні і внутрішні (індивідуальні) ризики. Під зовнішніми ризиками слід розуміти умови, які інвестор і його менеджери, як правило, не можуть змінити, але повинні їх спрогнозувати та врахувати, оскільки вони суттєво впливають на стан проекту.

Внутрішні ризики в першу чергу пов'язані з можливими помилками в плануванні та організації проекту: у виборі стратегії розвитку проекту, в організації управління проектом, у використанні ресурсів, як продукту проекту.

Зовнішні ризики включають політичні, економічні, соціальні, юридичні ризики. До внутрішніх (індивідуальних) - технічний ризик, фінансовий ризик, екологічний ризик, маркетинговий ризик [27].

Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційна привабливість підприємства не може бути вивчена окремо від інвестиційного клімату, інвестиційної активності, інвестиційного потенціалу підприємства та інвестиційного ризику.

Систематизовані результати взаємозв'язку категорій «інвестиційна привабливість», «інвестиційний клімат», «інвестиційний потенціал» і «інвестиційна активність» дозволили представити систему факторів у вигляді діаграми (рис. 1.4), де інвестиційна привабливість є узагальнюючим чинником.

Основними недоліками організації та методів контролю за залученням і використанням інвестицій є:

- недосконалість методів оцінки доцільності та ефективності інвестиційних проектів з точки зору захисту економічних інтересів держави;
- відсутність єдиного координаційного центру з організації, методології та аналізу результатів контролю за використанням інвестицій в народне господарство;

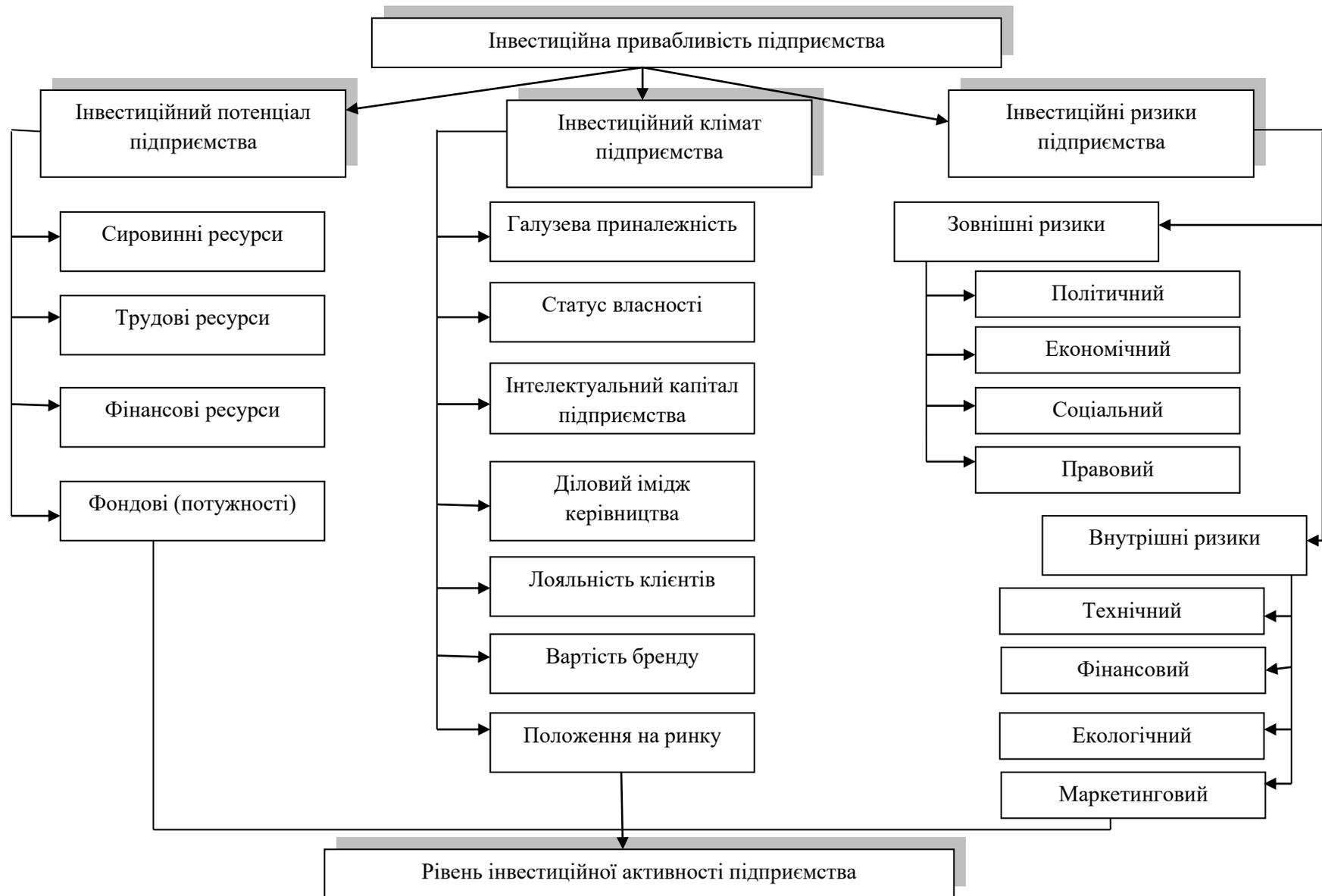

Рисунок 1.4 - Система факторів, які впливають на інвестиційну привабливість підприємства

– відсутність єдиного методичного підходу при перевірці законності залучення, реальності та повноти використання інвестицій за інноваційними проектами і т. д.

1.3. Методика визначення та підвищення інвестиційної привабливості підприємств

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства - це процес, що вимагає комплексного підходу до його реалізації, заснованого на оцінці як фінансового стану, так і набору факторів нефінансового характеру.

Розглянемо методику оцінки інвестиційної привабливості підприємства [34].

Об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства може здійснюватися за розробленими методами експрес-аналізу або поглибленого аналізу, які засновані на використанні абсолютних і відносних показників. Такі методи дозволяють виявити проблемні області підприємства і досліджувати причини, що їх викликали, але не дозволяють зробити обґрунтовані висновки про його фінансовий стан в цілому, інвестиційної привабливості та потенціал. Це питання вирішується шляхом визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства.

Оцінка інвестиційної привабливості повинна проводитися в два етапи:

перший етап: розрахунок інтегрального показника для кожного підприємства окремо на підставі фінансової і бухгалтерської звітності;

другий етап: визначення оцінки інвестиційної привабливості підприємства шляхом коригування інтегрального показника, що розраховується на першому етапі з урахуванням привабливості на мезоекономічних рівні, впливу фінансово-господарської діяльності та ризиків підприємства.

На першому етапі методика розрахунку інтегрального показника використовується для визначення привабливості того чи іншого підприємства. Комплексна оцінка дозволяє об'єднати в одному показнику безліч факторів, що розрізняються за назвою, одиницями виміру, вагою та іншими характеристиками. Це спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної

пропозиції. Для вирішення цих проблем і забезпечення об'єктивної оцінки інвестиційної привабливості підприємств використовується наступна послідовність визначення інтегрального показника (рис. 1.5).

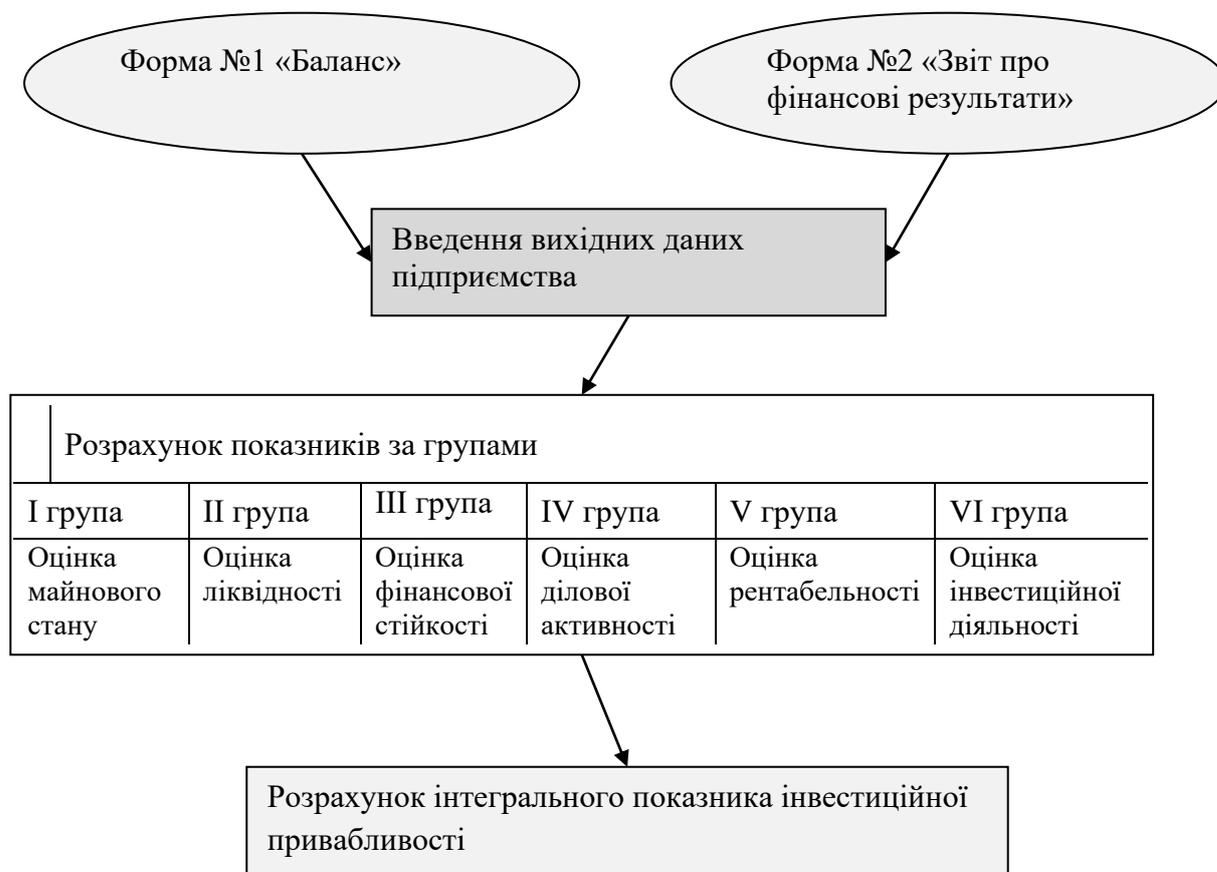

Рисунок 1.5 – Послідовність розрахунку інтегрального показника

Аналіз діючих методів фінансового аналізу з урахуванням Положення (стандартів) бухгалтерського обліку та фінансової звітності дозволяє сформулювати п'ять груп показників (всього 45 показників), які використовуються для визначення інтегрального показника (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Показники визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства

Група показників	Назва показників
1	2
1 група Оцінка майнового стану	1. Темпи зростання оборотних активів 2. Коефіцієнт придатності необоротних активів 3. Коефіцієнт придатності основних засобів 4. Коефіцієнт зносу основних засобів

<p>2 група Оцінка ліквідності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маневреність власних оборотних коштів 2. Коефіцієнт покриття 3. Коефіцієнт швидкої ліквідності 4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності 5. Частка оборотних коштів в активах 6. Частка виробничих запасів у поточних активах
<p>3 група Оцінка фінансової стійкості</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коефіцієнт фінансової автономії. 2. Коефіцієнт залучення власних коштів (фінансової залежності). 3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу. 4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу. 5. Коефіцієнт покриття довгострокових вкладень. 6. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів. 7. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів. 8. Коефіцієнт структури залученого капіталу. 9. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел
<p>4 група Оцінка ділової активності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Валовий прибуток. 2. Фондовіддача. 3. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. 4. Період оборотності дебіторської заборгованості. 5. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. 6. Період оборотності кредиторської заборгованості. 7. Коефіцієнт оборотності запасів. 8. Період оборотності запасів. 9. Коефіцієнт оборотності активів. 10. Тривалість фінансового циклу. 11. Тривалість операційного циклу. 12. Коефіцієнт покриття дебіторської заборгованості. 13. Оборотноість власного капіталу.
<p>5 група Оцінка рентабельності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обсяг чистого прибутку. 2. Рентабельність продукції. 3. Рентабельність активів. 4. Рентабельність власного капіталу. 5. Рентабельність основного капіталу. 6. Операційна рентабельність реалізованої продукції. 7. Чиста рентабельність реалізованої продукції. 8. Валова рентабельність продажу.
<p>6 група Оцінка інвестиційної діяльності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Термін окупності інвестицій (Т). 2. Індекс рентабельності інвестицій (PI). 3. Чистий приведений дохід (NPV). 4. Внутрішня норма дохідності (IRR).

Розглянемо докладніше кожну групу показників. Перша група (оцінка стану власності) дозволяє з'ясувати джерела формування власності і оцінити, як вона використовується. Показники ліквідності та платоспроможності (друга група) характеризують здатність підприємства своєчасно і в повному обсязі здійснювати платежі за своїми зобов'язаннями. Показники фінансової стійкості (третья група) дозволяють визначити фінансову стійкість підприємства, тобто

стійкість його діяльності в довгостроковій перспективі. Ділова активність підприємства (четверта група) виявляється в динаміці його розвитку, досягненні обраних цілей, розширенні ринків збуту. Показники рентабельності (п'ята група) характеризують економічну ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства здійснюється в наступній послідовності:

- введення вихідних даних підприємства. Дані заносяться в електронні таблиці, оформлені у вигляді форм бухгалтерського обліку та фінансової звітності: форми № 1 за ДКУД (Бухгалтерський баланс) і форми № 2 за ДКУД (Звіт про фінансові результати);

- розрахунок показників по групам;
- розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості.

Розраховані на другому етапі показники використовуються для визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості з урахуванням їх значущості за формулою:

$$I = \sum_{j=1}^n \prod_{i=1}^n d_i \times \frac{|x_{ij} - x_{i_{\max}(\min)}|}{x_{i_{\max}} - x_{i_{\min}}}, \quad (1.1)$$

де x_{ij} – значення i -го показника;

d_i – рівень значимості i -го показника;

n – кількість показників;

$x_{i_{\min}}$ – мінімальне значення i -го показника (при мінімізації);

$x_{i_{\max}}$ – максимальне значення i -го показника (при максимізації).

Рівень значимості розраховується за формулою:

$$d_i = \frac{R_i}{n}, \quad (1.2)$$

де R_i – ранг i -го показника згідно з підсумковим ранжуванням.

Для визначення значущості окремих показників і їх груп використовується один з методів експертної оцінки - метод рангової кореляції. На підставі анкети

експерти розподіляють показники по рангах (від 1 до n) за ступенем зниження пріоритетності та важливості.

На підставі експертної оцінки необхідно визначити ранги показників.

Значимість кожної з шести груп визначається накопиченням рангів за окремими показниками в цій групі, що дозволяє, на думку авторів, дати об'єктивну оцінку.

В результаті першого етапу «Методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства» ми отримуємо інтегральний показник інвестиційної привабливості підприємства.

Оскільки потенційних інвесторів цікавить не величина інвестиційної привабливості, а можливий рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів конкретної компанії, при ухваленні рішення про інвестування особа, яка приймає таке рішення, має враховувати зовнішні чинники. і внутрішні чинники підприємства.

На другому етапі оцінка інвестиційної привабливості здійснюється шляхом коригування інтегрального показника з урахуванням чинників, що впливає на інвестиційну привабливість підприємства:

- інвестиційна привабливість на мезоекономічних рівні;
- оцінка управління підприємством на основі аналізу грошових потоків;
- вплив зовнішніх ризиків;
- вплив внутрішніх ризиків.

Для обліку результатів оцінки привабливості галузі та регіону за вказаними вище показниками використовується матриця привабливості на мезоекономічному рівні (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Матриця інвестиційної привабливості на мезоекономічному рівні

Привабливість регіону	Привабливість галузі	
	висока	низька
Привабливий	2	1
Непривабливий	1	0

Якщо ні регіон, ні галузь не є інвестиційно привабливими, ясно, що про інвестування в якесь підприємство, яке працює в цій галузі і розташоване в регіоні, не може бути й мови. Коли галузь або регіон привабливі для інвестора, тоді вплив негативної і позитивної сторін привабливості на мезоекономічних рівні компенсує один одного. В цьому випадку рішення про інвестування в конкретне підприємство можливо тільки на підставі оцінки його інвестиційної привабливості. Для підприємства, розташованого в інвестиційно привабливому регіоні і що відноситься до привабливою галузі, оцінка привабливості подвоюється.

Для підвищення довіри інвесторів до компанії і більш об'єктивної оцінки інвестиційної привабливості необхідні найбільш узагальнені показники підприємства на основі бухгалтерської та фінансової звітності, тобто відкрита інформаційна база. Це показник грошового потоку підприємства (форма № 3 ДКУД), тому при оцінці привабливості підприємства необхідно його коригувати на основі аналізу грошових потоків від всіх видів діяльності.

Здатність підприємства визначається здатністю генерувати значні суми грошей, щоб своєчасно реагувати на потреби і можливості, які виникають несподівано. Інформація про грошові потоки від операційної діяльності допомагає оцінити фінансову гнучкість підприємства. Оцінка здатності підприємства вижити, наприклад, при раптовому падінні попиту, може включати аналіз грошових потоків від операційної діяльності в попередні періоди. Що гучніше грошові потоки, тим вище здатність компанії протистояти несприятливим змін економічних умов.

Аналіз грошових коштів дозволяє визначити їх стан і загальну оцінку керівництва підприємства. В даний час рекомендується враховувати відповідно до етапів життєвого циклу підприємств в Україні. Інвестиційна спрямованість діяльності підприємств на стадіях «раннього» і «остаточного погашення» дозволяє використовувати коефіцієнти за показником інвестиційної привабливості підприємства і результатами його фінансово-господарської діяльності за всіма видами діяльності.

Значення, наведені в таблиці 1.3, відображають потенціал підприємства як об'єкта інвестування, тобто ступінь імовірності повернення або неповернення вкладених коштів.

Визначення впливу результатів всієї діяльності на етапах життєвого циклу підприємства дозволяє охарактеризувати внутрішнє середовище підприємства, тобто його цілі, організаційну структуру, методи планування, інвестиційну спрямованість і можливі інвестиційні рішення в залежності від стадія життєвого циклу (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 – Вплив результатів фінансово-господарської діяльності від усіх видів діяльності відповідно до окремих стадій життєвого циклу підприємства

Оцінка якості управління підприємством	Стадія життєвого циклу підприємства				
	1-ша	2-га	3-тя	4-га	5-га
Добра	1,0	1,5	2,0	1,5	1,0
Нормальна	0,5	1,0	1,5	1,0	0,5
Кризова	0	0,5	1,0	0,5	0

Суть інвестування полягає в інвестуванні в певні типи активів, які повинні приносити прибуток в майбутньому. У будь-якому випадку, щоб прийняти рішення про вкладення капіталу, необхідно мати інформацію про те, як очікуваний ефект зможе компенсувати ризик, що виникає через невизначеність кінцевого результату. Ще одним важливим фактором інвестиційної привабливості підприємства є вплив певних видів ризиків.

Однак загальний рівень впливу ризику на макрорівні (зовнішній) і на мікрорівні (внутрішній) різниться. Аналізуючи публікації вітчизняних експертів по кількісній оцінці впливу ризиків на підприємство і досвід підприємств, можна зробити висновок, що в сучасних умовах в Україні зовнішні ризики впливають на підприємство на 70%, а внутрішні - на 30%.

Ступінь впливу кожного окремого ризику можна оцінити тільки при наявності достатньої інформації про діяльність конкретного підприємства, його взаєминах із зовнішнім середовищем і повному описі внутрішнього середовища з урахуванням життєвого циклу підприємства.

Таблиця 1.5 – Характеристика внутрішнього середовища підприємства

Характеристика внутрішнього середовища	Стадія життєвого циклу					
	Народження	Дитинство	Юність	Рання зрілість	Остаточна зрілість	Старіння
1	2	3	4	5	6	7
Цілі підприємства	Виживання та вихід на ринок	Закріплення на ринку, отримання прибутку	Завоювання позицій лідера, забезпечення прибутковості інвестицій, диверсифікація	Розширення частки ринку, максимізація ринкової вартості підприємства	Утримання частки ринку, утримання обсягів продажу	Виживання
Організаційна структура	Аморфна, відсутність чіткого розподілу функцій та відповідальності	Функціональна персоніфікація в розподілі функцій та відповідальності	Функціональна з елементами децентралізації	Децентралізована (дивізіональна або матрична)	Централізована структура	Спрощення структури, різке зменшення кількості членів апарату управління
Методи планування	Відсутність регулярного планування	Періодичне несистемне планування витрат і доходів	Цільове планування, розвиток перспективного планування	Програмно-цільове планування, стратегічне планування	Генетичне планування	Програмно-цільове планування
Інвестиційна спрямованість	Наявність інвестицій засновників пошук інвестицій	Пошук зовнішніх інвесторів	Розробка інвестиційних пропозицій, пошук стратегічних інвесторів	Поглинання конкурентів, розширення обсягу фінансових інвестицій	Мобілізація внутрішніх резервів, впровадження досягнень	Диверсифікація, ресорганізація або реструктуризація

Послідовність настройки вбудованого індикатора показана на рис. 1.6.

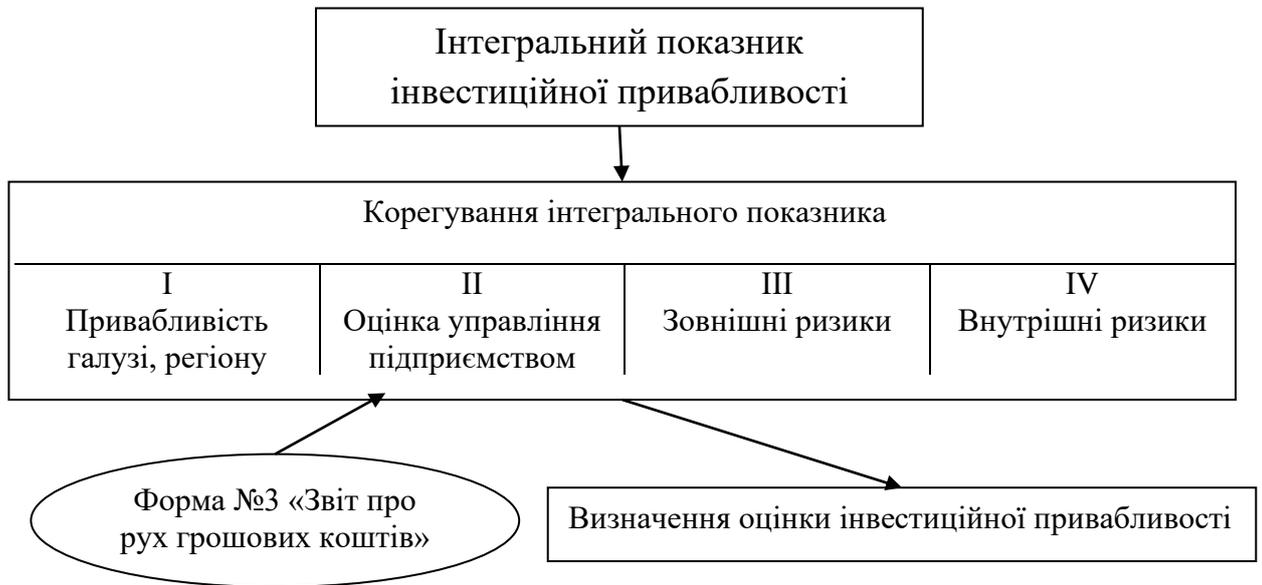

Рисунок 1.6 – Послідовність оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства визначається за формулою:

$$E = I \times K_{1ij} \times K_{2ij} \times K_3 \times K_4, \quad (1.3)$$

де I – інтегральний показник;

K_{1ij} – відповідний коефіцієнт за матрицею привабливості на мезоекономічному рівні;

K_{2ij} – коригуючий коефіцієнт оцінки управління;

K_3 – вплив зовнішніх ризиків;

K_4 – вплив внутрішніх ризиків.

Вплив внутрішніх і зовнішніх ризиків на діяльність та інвестиційну привабливість підприємств визначається ступенем впливу відповідних ризиків (R_2 , R_3), які визначалися рангових співвідношенням на основі опитування експертів-практиків відповідних підприємств. .

Зверніть увагу, що взаємозв'язок між впливом ризиків і привабливістю підприємства зворотна, тобто чим вище вплив ризику на підприємство, тим нижче його привабливість. Тому при розрахунку оцінки інвестиційної

привабливості підприємства необхідно враховувати вплив ризиків в наступних умовах:

$$K_3 = 1 - R_1, \quad (1.4)$$

$$K_4 = 1 - R_2, \quad (1.5)$$

де $R_{1,2}$ – вплив відповідних видів ризиків.

Для підприємств, що знаходяться на IV-V стадіях життєвого циклу, а це більшість промислових підприємств України, при всіх можливих позитивних факторах впливу максимальне значення оцінки інвестиційної привабливості не повинно перевищувати 100 одиниць.

Розрахунки оцінки інвестиційної привабливості можуть бути використані на підприємстві за запитом інвестора або комерційної структури для прийняття інвестиційного рішення про інвестування.

Застосування методології оцінки інвестиційної привабливості дозволяє комплексно оцінити рівень інвестиційної привабливості підприємств, що є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень інвестиційними суб'єктами, а також для оцінки інноваційної та інвестиційної активності. Методика може бути використана для оцінки інвестиційної привабливості підприємства та розробки заходів щодо її підвищення.

1.4. Напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства

При переході до ринку у підприємств з'являється потреба і можливість самостійно визначати напрямки своєї інвестиційної діяльності, джерела і заходи (засоби) досягнення цілей, тобто самостійно формувати інвестиційну політику. Будь-який перехідний період в економічній системі характеризується високою динамічністю, що вимагає від кожного господарюючого суб'єкта швидкої реакції на зміну ситуації в національній економіці, здатності коригувати свої практичні кроки. Наявність таких якостей на підприємстві дає йому можливість розвиватися, поступово переходити з одного стану в якісно нове [40].

Переважна більшість робіт присвячено аналізу окремих аспектів забезпечення інтенсифікації інвестиційної діяльності, мінімізації інвестиційних ризиків за рахунок використання оцінок інвестиційної привабливості об'єктів інвестування. При цьому практично не приділяється уваги вивченню системних особливостей інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання на мікрорівні (підприємств) як цілісного утворення, не розроблені механізми для його ефективного використання та розвитку.

Проблемно-орієнтований підхід вимагає забезпечення розумного вибору елементів і процедур оцінки відповідно до розв'язуваної проблемою, а саме: значимість істотних елементів визначається з урахуванням впливу на остаточне рішення конкретного завдання. Проблемно-орієнтований підхід до оцінки інвестиційного потенціалу господарюючих суб'єктів дає можливість: порівняти обсяг аналізу з можливостями виконавців і наявною базою даних; визначити дефіцитні і критичні напрямки інвестиційної привабливості підприємства; оцінити ефективність використання інвестиційного потенціалу господарюючих суб'єктів за допомогою коефіцієнта рівня його використання; на основі зворотного зв'язку розробити рекомендації для поліпшення початкового інвестиційного потенціалу та мінімізації інвестиційного ризику підприємства.

Формування інвестиційної привабливості підприємства здійснюється в сфері взаємних інтересів як підприємства, так і його потенційних інвесторів. Можливість залучення інвестицій залежить від розуміння і врахування інтересів партнерів, вміння побачити об'єкт інвестування з точки зору інвестора і оцінити його інвестиційну привабливість [45]. Компанія також зацікавлена в підвищенні рівня інвестиційної привабливості: кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, підвищувати конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому.

Як вже було сказано, інвестиційна привабливість підприємства - це сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства - невід'ємна характеристика його внутрішнього середовища.

Інвестиційний процес включає в себе створення, перерозподіл і використання капіталу. Замовником оцінки інвестиційної привабливості можуть бути як інвестор, так і підприємство. Метою оцінки інвестиційної привабливості підприємства є виявлення слабких і сильних сторін його фінансово-господарської діяльності, для інвестора - визначення статусу та потенціалу можливого об'єкта інвестування. Двоїстість мети оцінки інвестиційної привабливості підприємства впливає з обов'язкового двостороннього (подвійного) ефекту успішного інвестування: позитивні наслідки як для суб'єкта, так і для об'єкта інвестування.

Отримані результати за інвестиційною привабливістю використовуються кожним клієнтом для досягнення своїх цілей: інвестор – для розробки і обґрунтування можливих варіантів інвестування та забезпечення ефективного використання грошових коштів для отримання майбутніх вигод; підприємства - розробити заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості, залучення інвестицій і забезпечення ефективності їх використання [59].

Оцінка і аналіз інвестиційної привабливості підприємства, з одного боку - це основа для розробки його інвестиційної політики, а з іншого - вміння виявити недоліки на підприємстві, спрогнозувати заходи щодо їх усунення та поліпшити можливості для залучення інвестиційні ресурси. А це, в свою чергу, допомагає інвесторам визначитися з рішенням інвестувати в конкретну компанію.

Визначення інвестиційної привабливості будь-якого бізнес-об'єкта вимагає особливої уваги до середовища підприємства, яке знаходиться в певному адміністративно-територіальному районі держави. Підприємство - це соціально-економічна система, яка постійно змінюється, розвивається і вдосконалюється [53]. Перспективи діяльності підприємств в Україні, їх виробнича стратегія обмежені як внутрішнім, так і зовнішнім середовищем, законодавчим простором, пов'язаним з економічною ситуацією, станом розвитку ринкової інфраструктури і т.д. Стан справ в українській економіці в цілому свідчить про високий рівень впливу внутрішніх та зовнішніх ризиків відповідно всіх потенційних об'єктів інвестування [62].

Таким чином, інвестори, особливо іноземні, прагнуть отримати інформацію про умови, які впливають на формування інвестиційної привабливості підприємства. Наявність повної інформації про галузь, регіон і, особливо, умови ведення бізнесу суттєво впливає на привабливість підприємства. Таким чином, інвестиційну привабливість можна розглядати на рівні країни, галузі, регіону.

Приймаючи рішення про інвестування в об'єкт інвестування, інвестор всебічно враховує інвестиційну привабливість. Інвестор повинен враховувати забезпечення високої привабливості на всіх етапах прийняття інвестиційних рішень, від вибору країни-одержувача - до визначення конкретного інвестиційного проєкту. Очевидно, що інвестиційна привабливість є сукупною: нижчий рівень привабливості є складовою частиною більш високого рівня. Таким чином, всі рівні інвестиційної привабливості взаємопов'язані (рис. 1.7).

Рисунок 1.7 – Багаторівнева модель інвестиційної привабливості економіки

Інвестиційна привабливість підприємства буде визначатися з урахуванням складових інвестиційної привабливості на всіх рівнях. Досвід роботи з вітчизняними та зарубіжними інвесторами показує, що стратегічному інвесторові завжди буде цікава приваблива компанія в інвестиційно привабливою галузі і в привабливому регіоні. За інших рівних умов інвестор не буде вкладати кошти в привабливе підприємство, що належить до кризової галузі або розташоване в непривабливому регіоні.

Визначення рівня власної інвестиційної привабливості не є кінцевою метою підприємства, що прагне залучити інвестиційні кошти. Заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості, що проводяться на основі аналізу поточного стану підприємства, спрямовані на залучення нових інвесторів і поліпшення умов інвестування. Підвищення інвестиційної привабливості як чітко спланованого елемента стратегічного розвитку підприємства має відбуватися в рамках такої системи (рис. 1.8).

Експерти враховують різні фактори, що впливають на інвестиційну привабливість суб'єктів господарювання. Аналіз доступних методів, особливостей економічного розвитку і функціонування ринкової інфраструктури дозволив виявити найбільш значущі фактори, що впливають на інвестиційну привабливість, такі як фінансова стійкість, майновий стан, ділова активність, ліквідність активів і прибутковість.

Рисунок 1.8 – Система формування інвестиційної привабливості на підприємстві

Зміни на рівні підприємства для поліпшення управління інвестиціями повинні включати правильний вибір і успішну реалізацію стратегії підприємства (рис. 1.9), поліпшення впливу власників бізнесу на менеджерів для поліпшення

інвестиційних рішень (максимізація ефективності використання капіталу), визначення процедури оцінки і фінансовий аналіз проектів, навчання персоналу в області оцінки інвестиційних проектів, зниження внутрішнього опору змінам (реструктуризації) на підприємстві за рахунок зміни норм організаційної культури [69].

Рисунок 1.9 – Формування інвестиційної стратегії

Для досягнення якісних змін в управлінні інвестиційною діяльністю підприємств державна політика повинна, з одного боку, створювати стимули для зміни внутрішнього середовища підприємств, а з іншого - створювати можливості для їх реалізації. У той же час суворі умови експлуатації і необхідність долати перешкоди краще стимулюють внутрішній розвиток і підвищують конкурентоспроможність галузі, ніж наявність сприятливих можливостей. Штучне поліпшення умов ведення бізнесу знижує стимули до розвитку і призводить до збереження існуючої неефективної системи [79].

Розвиток інвестиційної діяльності в Україні передбачає вирішення комплексних завдань, а саме: вдосконалення системи залучення інвестиційних ресурсів, їх раціонального розподілу і використання. Тобто визначальним чинником у цій складній задачі є залучення інвестицій, ефективність яких залежить від рівня інвестиційної привабливості об'єктів інвестування.

Інвестиційний клімат зазвичай застосовується до країни в цілому, тому що він дуже сильно пов'язаний з її правовим полем і спеціальним законодавством, хоча він впливає на інвестиційну привабливість кожного регіону зокрема [73].

Таким чином, з'ясування факторів і визначення резервів підвищення інвестиційної привабливості є основою теоретичного обґрунтування проблеми формування достатньої конкурентоспроможності підприємства на інвестиційному ринку і, безсумнівно, пов'язане з загальними факторами інвестиційної привабливості, які можна розділити в:

1. Фінансово-економічний;
2. соціальні;
3. інформація.

Серед поточних факторів і резервів підвищення інвестиційної привабливості основну увагу слід приділити першій групі факторів, які, безумовно, мають найбільш істотний вплив на формування рівня інвестиційної привабливості підприємства.

До фінансово-економічних чинників і резервів підвищення інвестиційної привабливості можна віднести:

- 1) підвищення ефективності використання основних засобів на підприємстві;
- 2) підвищення якості управління кредиторською та дебіторською заборгованістю;
- 3) підвищення ефективності використання оборотних коштів;
- 4) вдосконалення управління прибутком підприємства;
- 5) впровадження маркетингових заходів і менеджменту якості;
- 6) підвищення ефективності управління ціноутворенням на продукцію компанії;

7) підвищення ефективності роботи підприємства за рахунок впровадження екологічно чистого обладнання;

8) коригування і якість діяльності внутрішнього аудиту.

Важливим засобом непрямого впливу на інвестиційну активність повинна стати гнучка податкова система, яка дозволить збільшити заощадження за рахунок зменшення податкової бази на розмір вкладених коштів. Вирішенню проблеми інтенсифікації інвестиційної діяльності сприятиме цільове використання амортизаційних відрахувань на капітальні вкладення, залучення коштів населення, комерційних банків та іноземних інвестицій [85].

Цінові відносини необхідно враховувати в системі всього процесу відтворення від придбання матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виробництва продукції, до її кінцевого продажу. На державному рівні бажано визначити цільові програми і розрахувати необхідний обсяг інвестицій.

Важливим завданням державної інвестиційної політики є розвиток ринку капіталу товаровиробників, ринку засобів виробництва і нових технологій, що забезпечують виробництво найважливіших видів продукції, які задовольняють в даний час потреби споживачів.

У міру розвитку ринкових відносин і під впливом науково-технічного прогресу умови ведення господарської діяльності підприємств ускладнюються. Процес економічних реформ створює сприятливі умови для підвищення їх ділової активності та посилення конкуренції між ними, що вимагає від підприємств об'єктивної оцінки ефективності своєї діяльності. У той же час це досить складне завдання з урахуванням відсутності ресурсів для фінансування поточної та майбутньої діяльності, відсутності ефективних методів реалізації фінансово-економічної стратегії.

Розроблено та широко використовуються методи економіко-математичного моделювання, що дає можливість підвищити ефективність прийняття управлінських рішень як на державному рівні, так і на рівні окремих господарюючих суб'єктів, а також забезпечити ефективне планування виробництва і продажів, визначення напрямків оптимізації оборотних коштів.

У конкурентному середовищі вирішення стратегічних завдань з розробки та впровадження нових технологій управління, регулювання та планування економічних параметрів підприємства, виявлення тенденцій його фінансового стану і перспективних фінансових можливостей. На їх рішення спрямована фінансова стратегія підприємства, що є частиною загальної стратегії розвитку, а також побудова стратегічної моделі управління процесами формування та використання фінансових ресурсів підприємства. В цьому випадку стратегічне моделювання безпосередньо пов'язано з фінансовою стратегією підприємства і показує, якою буде компанія в майбутньому при прийнятті низки тактичних заходів, тобто стає основою для вибору альтернативи, яка визначає характер і напрям фінансових відносин. Нестабільність розвитку підприємства з урахуванням особливостей операційної діяльності вимагає не тільки визначення стратегічних цілей, а й дозволяє їх переглядати в процесі реалізації. При цьому процес визначення і вдосконалення фінансової стратегії розглядається по-різному (таблиця 1.6).

Таблиця 1.6 – Підходи до визначення та вдосконалення фінансової стратегії підприємства

Підхід до розгляду фінансової стратегії	Сутність процесу визначення та вдосконалення фінансової стратегії
1	2
як соціально економічна модель	багатофакторна модель дій і заходів, необхідних для досягнення довгострокових цілей в загальній концепції розвитку в області формування і використання фінансового і ресурсного потенціалу підприємства; пропонується використовувати ситуаційний підхід, визначаючи мету підприємства та алгоритм дій.
як генеральний план дій	план заходів щодо забезпечення підприємства грошовими коштами, що охоплює питання теорії і практики формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства в ринкових умовах; пропонується використовувати єдиний комплекс дій, який передбачає прив'язку кінцевої мети до фінансових результатів, тобто реалізація фінансової стратегії підприємства полягає в досягненні певних значень цих показників.

1	2
як конкретна практична діяльність	практична діяльність по комплексному управлінню пасивами і активами підприємства; підкреслює практичну природу процесу управління і визначає його не як план дій, а як сукупність можливих напрямків розвитку підприємства під впливом зовнішнього середовища

Для раціонального формування і використання оборотних коштів підприємств і впливу на ефективність їх роботи рекомендується використовувати модель, яка являє собою динамічний набір з п'яти взаємопов'язаних процесів і дозволяє прогнозувати майбутні потреби в оборотних коштах для будь-яких продажів, визначати оптимальний оборотний капітал і структура джерел накопичення капіталу. В основі розробки моделі управління процесами формування та використання оборотних коштів лежить загальна стратегія управління бізнесом, обґрунтування якої обов'язково передуює стратегічного управління оборотними коштами. Загальна стратегія розглядається як довгострокове всебічно обґрунтоване напрямком розвитку підприємства, спрямоване на зміцнення його позицій на ринку, задоволення споживчого попиту і досягнення поставлених цілей.

Отже, резюмуючи, можна сказати, що сьогодні існують різні підходи до визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства». В ході аналізу встановлено, що інвестиційна привабливість – це складна економічна ситуація (явище), яка формується сукупним впливом окремих факторів. Кількість факторів може бути різним і варіюватися в залежності від розглянутого рівня інвестиційної привабливості: країна, галузь, регіон або компанія. Деякі фактори можуть бути більш значущими, інші менш важливими.

Але також слід зазначити, що суть поняття «інвестиційна привабливість підприємства» до сих пір чітко не визначена. Це тому, що вони відображають різні аспекти складної, багатогранної концепції, якою є інвестиційна привабливість підприємства. Але на рівень інвестиційної привабливості впливають різні чинники, які формують інвестиційну привабливість підприємства.

Тому для кожного окремого підприємства з урахуванням галузевої приналежності, регіонального впливу та економічної ситуації інвестиційна привабливість може бути різною. Тому самому підприємству необхідно розробити шляхи і стратегії для розвитку своєї інвестиційної привабливості.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВ «УКРАЇНА»

2.1. Проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарських підприємств

Сільське господарство є стратегічно важливою галуззю української економіки, яка надає Україні продовольчу незалежність та робочі місця для значної частини сільського населення, що також важливо.

Одним з основних ринків є в даний час Азія та Європейський Союз. Близько 39% та 29%, відповідно, становить експорт сільськогосподарської продукції. Але Україна експортує свою продукцію до країн СНД (приблизно 15%) та країн Африки (приблизно 17%).

Сьогодні експорт сільськогосподарської продукції орієнтований на країни ЄС, особливо на зерно, насіння та плоди олійних насіння, жири та олії тваринного або рослинного походження (рис. 2.1).

У 2019 році понад 54,0% валютного доходу було отримано від експорту сільськогосподарської та харчової продукції з кукурудзи (33%), соняшникової олії (21,0%) та пшениці (11,3%). Частка більшості товарів не перевищувала 5,0%, за винятком макухи від видобутку соняшникової олії (5,4%).

Порівняно з 2018 роком можна сказати, що експорт кукурудзи зріс на 12%, тоді як експорт пшениці зменшився на 4,6%. Інші показники впали, але не суттєво, наприклад, експорт цукру взагалі зупинився.

Аграрний сектор української економіки демонструє стабільний розвиток і є основою для розширення свого експортного потенціалу. Кожен регіон України спеціалізується на певних товарах. Основним напрямком української

сільськогосподарської галузі є рослинництво (близько 70% сільськогосподарської продукції).

Рис. 2.1 – Товарна структура експорту агропродукції України у 2019 році.

Найбільші обсяги експорту рослинної продукції становлять зернові (1188,2 млн. дол.), олійні та фрукти (213,8 млн. дол.), готові продукти – залишки та відходи харчової промисловості (166,1 млн. дол.), перероблених овочевих продуктів (69,9 млн. дол.) та какао й какао-продуктів (57,2 млн. дол.). Найбільша частка молока та молочних продуктів у обсязі продуктів тваринного походження (98,3 млн. дол.), м'яса та їстівних продуктів (43,5 млн. дол.). Експорт продуктів тваринного походження за останні роки зріс на 20%.

Сільськогосподарські підприємства завжди були одним із пріоритетних напрямків як зовнішнього, так і внутрішнього економічного розвитку як в регіоні, так і в країні в цілому.

Згідно з Господарським кодексом, сільськогосподарське підприємство - це незалежна економічна одиниця, яка була заснована владою чи іншим суб'єктом з метою задоволення особистих чи соціальних потреб шляхом систематичного здійснення сільськогосподарського виробництва та пов'язаної з ним іншої діяльності на сільськогосподарських землях [50].

Сільськогосподарський сектор є важливим стратегічним сектором української економіки, який гарантує продовольчу безпеку та незалежність України і пропонує роботу значній частині сільського населення.

Український аграрний сектор із виробничим потенціалом, що значно перевищує попит внутрішнього ринку, виходить за рамки, є ланкою, яка, з одного боку, зумовлює розвиток національної економіки та доходи сільськогосподарської економіки держави. Насамперед Полтавщина - це регіон із потужним агропромисловим потенціалом та великими перспективами розвитку сільського господарства. Він має сприятливі кліматичні умови та високоякісні ґрунтові ресурси, наявність яких свідчить про можливість ефективного розвитку сільськогосподарського виробництва.

Для Полтавської області саме сільське господарство є провідною формою економіки. На 1 січня 2017 року, за даними Департаменту статистики Полтавської області, в області налічувалося 2603 сільського, лісового та рибного господарства, що становить 25,6% від загальної кількості підприємств Полтавської області. З них 1912 - сільськогосподарські.

Структура економічних одиниць в Полтавській області станом на 1 січня 2019 року наведена на рисунку 2.2.

На 1 січня 2019 року в агрокомплексі Полтавської області налічувалося 554 компанії різних типів власності. Для сільського господарства використовується майже 2 мільйони гектарів землі, з яких 1,5 мільйона гектарів - рілля. Найпоширенішими ґрунтами є чорноземи, які займають 90% посівних площ [20].

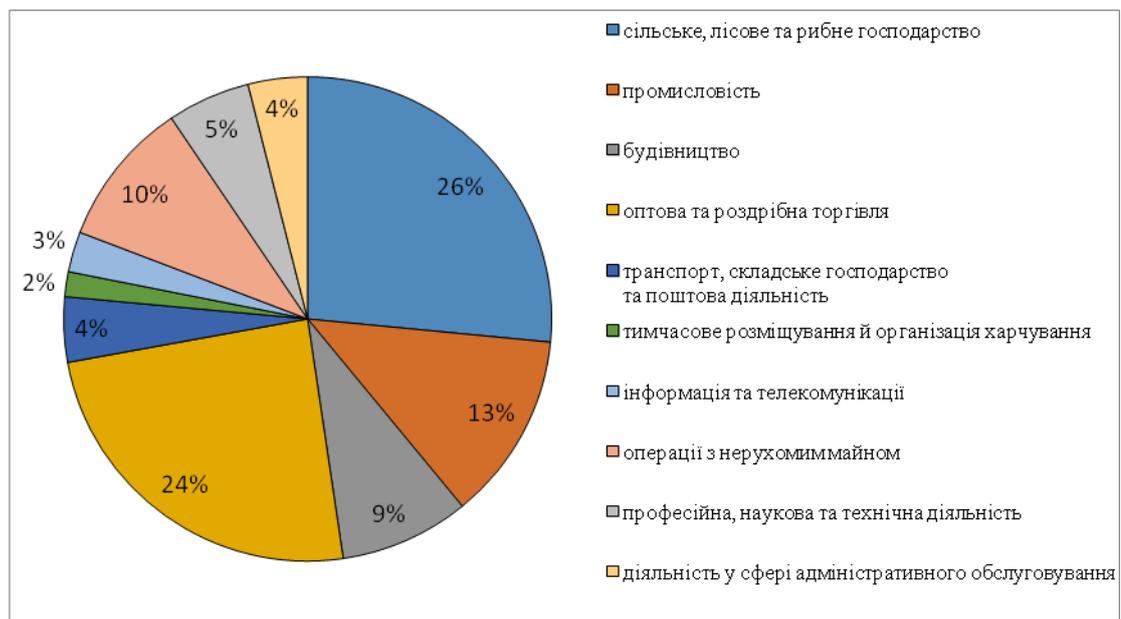

Рисунок 2.2 – Співвідношення суб'єктів господарювання за галузевим розподілом у Полтавській області станом на 1 січня 2019 рік

Агропромисловий комплекс Полтавської області продовжує лідирувати серед регіонів України. У 2019 році обсяг валового сільськогосподарського виробництва зріс на 23,7%, у тому числі на фермах - на 30,7%. За темпами виробництва Полтавська область посідає 1 місце серед регіонів України, за обсягом виробництва - 3 місце. Частка регіону у національному виробництві сільськогосподарської продукції становить 6,6%.

Полтавська область - лідер валового збору зерна в Україні. У 2019 році фермери регіону зібрали рекордний валовий урожай зерна - 6,3 мільйона тонн (1 місце в країні), в тому числі кукурудза на зерно отримала майже 5,0 мільйона тонн - найвище значення в країні. Частка регіону у виробництві зерна в країні становить 9,0% [24].

Основним завданням аграрного сектору є зростання сільськогосподарського виробництва, надійне постачання продуктів харчування та сільськогосподарської продукції, спільні зусилля всіх галузей комплексу для досягнення високої якості результатів, можливість сільськогосподарської продукції України виходити на світовий ринок.

Сільськогосподарські галузі країни в цілому несуть велику відповідальність за забезпечення належних рівнів цін, доходів та рівня

виробництва для виробників, охорону та належне використання землі та наукову підтримку розвитку сільськогосподарського сектору.

Відомо, що сільська економіка – це специфічна галузь. Це виражається в тому, що результати його діяльності, на відміну від багатьох інших галузей економіки, сильно залежать від природних та кліматичних умов. Тому одним із важливих напрямків сільськогосподарського виробництва є зменшення ризиків кліматичних умов та забезпечення подальшого розвитку аграрного сектору шляхом вдосконалення системи захисту господарств [5].

Основною перешкодою для успішного розвитку та функціонування аграрного сектору є недосконалість правил аграрної політики. Тому їх потрібно переглянути та сформуванати правову базу, яка захищає інтереси сільськогосподарських товаровиробників. Особливістю функціонування організаційно-правового механізму підтримки розвитку аграрного сектору є те, що, з одного боку, прийняті закони не мають фінансової підтримки в повному обсязі, а з іншого боку – недотримання законів та інших та нормативних актів, тобто низька виконавча дисципліна в державних органах влади [10].

Інвестиційна та інноваційна діяльність повинна відігравати важливу роль у розвитку сільськогосподарського виробництва. Пріоритетний напрям інвестиційної діяльності в аграрному секторі зосереджений на впровадженні найсучасніших технологій і, на цій основі, підвищенні продуктивності виробництва з метою зменшити собівартість одиниці та підвищити конкурентоспроможність зміцнити внутрішній та світовий ринки.

Щодо напрямів інвестиційного та інноваційного розвитку аграрного сектору, слід згадати:

- створення та впровадження у виробництво високопродуктивних сортів та гібридів сільськогосподарських культур, нових порід тварин;
- стимулювання агроекологічної діяльності, зокрема розвитку альтернативного органічного агровиробництва;
- освіта висококваліфікованих фахівців [51].

Тому для Полтавської області сільське господарство є найпоширенішою

діяльністю, на яку позитивно впливають кліматичні та географічні умови. В даний час Полтавська область є лідером у виробництві зернових виробів. Однак кількість ферм з року в рік зменшується. Для того, щоб держава підтримувала аграрний сектор, необхідно переглянути законодавчу базу для аграрної політики та збільшити кількість заходів щодо підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Забезпечення інновацій також є важливою частиною забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарського бізнесу. Це дозволить підприємствам розробляти та впроваджувати більш продуктивні технології для підвищення родючості та стійкості сортів рослин до кліматичних умов.

Незважаючи на проблеми, властиві поточній фазі розвитку сільськогосподарського виробництва, необхідно розвивати виробничі потужності сільського господарства, щоб найближчим часом вітчизняна сільськогосподарська продукція могла вийти на світовий ринок та конкурувати з продуктами інших розвинених країн .

Після вивчення особливостей розвитку сільського господарства доцільно проаналізувати ряд внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на них, за допомогою SWOT-аналізу.

SWOT-аналіз - це процес встановлення зв'язків між найхарактернішими для галузі можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами), слабкими сторонами, їх результати можуть бути надалі використані для формулювання та вибору стратегій розвитку.

Основною метою SWOT-аналізу є отримання надійних даних про можливості розвитку сільського господарства та загрози просуванню продукції на ринку товарів та послуг.

Для досягнення цієї мети SWOT-аналіз переслідує наступні цілі: виявлення можливостей, що відповідають наявним ресурсам; виявляти загрози та розробляти заходи щодо нейтралізації їх впливу; визначати сильні сторони та порівнювати їх із ринковими можливостями; виявлення слабких місць та розробка стратегічних напрямків їх подолання; визначення конкурентних

переваг галузі та формування її стратегічних пріоритетів.

Щоб визначити сильні та слабкі сторони, можливості та ризики сільського господарства, ми обрали цей метод аналізу (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Матриця сильних та слабких сторін, загроз та можливостей сільського господарства

Сильні сторони	Слабкі сторони
1	2
Маркетинг	
1. Наявність каналів збуту.	1. Недостатнє фінансове забезпечення маркетингових заходів.
2. Наявність кваліфікаційних працівників.	2. Відсутність заходів спрямованих на вивчення потреб ринку.
3. Вигідне поєднання якісно - цінових характеристик сільськогосподарської продукції.	3. Недостатнє маркетингове забезпечення аграрного сектору.
	4. Слабкий рівень організації маркетингової діяльності.
Виробництво	
1. Збільшення кількості продукції.	1. Старіння обладнання.
2. Можливість застосування інновацій при виробництві продукції.	2. Відсутність контролю за якістю продукції.
	3. Низький рівень рентабельності продукції
Організація управління	
1. Наявність вітчизняного та зарубіжного досвіду з побудови ефективного управління аграрними підприємствами.	1. Слабке інформаційне забезпечення.
	2. Відсутність чіткого виконання договірних зобов'язань.
Технології	
1. Резерви підвищення об'ємів виробництва продукції та ефективність її використання за рахунок застосування технологій.	1. Застосування у виробництві застарілих технологій.
2. Розповсюдження достатньо простих технологій сільськогосподарського виробництва, пристосованих до матеріально - технічних та фінансових можливостей підприємства.	
Фінанси	
	1. Залежність від кредиторів.
Персонал	
1. Працьовитість.	1. Низька мотивація працівників.
2. Компетентність.	2. Відсутність перепідготовки кадрів.
3. Високий професійний та творчий рівень працівників.	
Науково-дослідна робота	
1. Наявність матеріальної бази.	1. Відсутність грошових коштів для фінансування інновацій.

Продовження табл. 2.1

1	2
	2. Низький рівень вміння працювати в інноваційній сфері.
Імідж	
1. Компетентність працівників аграрного сектору.	1. Відсутність інформаційних приводів.
2. Підвищення конкурентоздатності.	
Можливості	Загрози
Економічні	
1. Наявність певних результатів для підвищення попиту на аграрну продукцію.	1. Відсутність системи контролю за використанням бюджетних коштів.
2. Виробництво якісної аграрної продукції.	2. Низький рівень конкурентоздатності аграрного сектору.
3. Економічна підтримка держави (страт. розв. агр. сектору до 2027 р.).	3. Слабкий розвиток інфраструктури аграрного ринку.
Політичні	
1. Розробка нормативної бази для АПК.	1. Низький рівень правового захисту.
2. Політична підтримка аграрних підприємств.	2. Недосконалість податкової системи.
Соціальні	
1. Постійний попит на продукцію с/г для задоволення потреб населення.	1. Низький рівень заробітної плати.
	2. Низький рівень якості життя.
Природні	
1. Сприятливі природно-кліматичні умови для розвитку с/г.	1. Нестабільність та неможливість прогнозування погодних умов.
	2. Байдужість до оточуючого середовища.

На основі отриманих даних доцільно розробити напрями забезпечення інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств.

2.2. Організаційно-правові основи функціонування товариства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Україна» створено відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» та зареєстровано 29 лютого 2000 року.

Згідно з даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, індивідуальних підприємців і громадських об'єднань-контрагентів 03770907 від 30.03.2020 р 2021 має повне офіційне найменування ТОВ «Україна», офіційне скорочене найменування ТОВ «Україна».

Місце знаходження Товариства: Україна, 39500, Полтавська область, Карлівський район, м Карлівка, вул. Великотирнівська, будинок 51.

Товариство створено без обмеження терміну діяльності. Товариство з обмеженою відповідальністю з моменту державної реєстрації є юридичною особою, створеною відповідно до законодавства України, має відокремлене майно, самостійний баланс, поточні та інші рахунки в банківських установах, логотип компанії для товарів і послуг, інші реквізити, виступає в цивільному обігу від свого імені. Компанія здійснює свою діяльність в рамках чинного законодавства України, свого Статуту, а також внутрішніх нормативних документів та інструкцій.

Здійснюючи право власності, Товариство володіє, користується та розпоряджається своїм майном відповідно до мети своєї діяльності.

Акціонерне товариство має самостійний баланс, поточний (розрахунковий), депозитний (депозитний), валютний та інші банківські рахунки, а також може мати рахунки в інших кредитно-фінансових установах як в Україні, так і за кордоном.

Товариство має круглу печатку і штамп зі своєю повною назвою і зареєстрованим логотипом товариства, може мати товарний знак, зареєстровані знаки для товарів і послуг, бланки, емблеми та інші засоби візуальної ідентифікації, затвержені Радою Товариства зареєстрована відповідно до законодавства України. Назва Товариства на українському і будь-якому іншому мовою може бути вказано на друку Товариства. Товариства може мати інші печатки і штампи, необхідні для забезпечення господарської діяльності Товариства.

Товариство має право укладати договори (контракти), в тому числі договори купівлі-продажу, договору, страхування майна, транспортування, зберігання, доручення, комісії, оренди та інші договори, набувати майно і особисте немайнове право, вступати в обов'язки, діяти в суді, господарському та арбітражному суді від свого імені. Товариство має право продавати, безкоштовно передавати, обмінювати, здавати в оренду і суборенду юридичним і фізичним особам основні засоби, матеріальні та нематеріальні активи, використовувати та відчужувати їх іншими способами, що не суперечать

чинному законодавству України та своїм Статутом. Товариство само визначає ціну і розмір орендної плати. Товариство має право в порядку, встановленому чинним законодавством України:

- створювати асоціації та вступати в асоціації з іншими суб'єктами господарювання;
- створювати і бути учасником (акціонером) будь-якого суб'єктів господарювання;
- відкривати філії та представництва на території України і за кордоном;
- випускати цінні папери;
- здійснювати інші дії, що не суперечать чинному законодавству України та своєму Статуту.

Філії та представництва, створені Товариством, можуть бути наділені основними та оборотними засобами, а також нематеріальними активами, що належать Товариству. Їх діяльністю керують особи, які призначаються Правлінням Товариства.

Товариство має право визначати зміст і обсяг інформації, що становить його комерційну таємницю. Товариство володіє, користується та розпоряджається приналежній їй інформацією, яка становить її комерційну таємницю. Склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, порядок їх захисту визначається Правлінням.

Товариство несе відповідальність своїм майно за своїми зобов'язаннями.

Акціонери не відповідають за зобов'язаннями Товариства і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю Товариства, тільки в межах належних їм акцій. Акціонери не можуть піддаватися будь-яким санкціям, що обмежує їх права, у разі незаконних дій Товариства або інших акціонерів. Акціонери, які не повністю оплатили акції, також несуть відповідальність за зобов'язаннями Товариства в межах неоплаченої частини вартості своїх акцій.

Товариство не несе відповідальності за зобов'язаннями своїх акціонерів і держави. Санкції, що обмежують їх права, не можуть застосовуватися до Товариства та його органам в разі вчинення акціонерами протиправних дій, за винятком випадків, передбачених законодавством. Держава не відповідає за зобов'язаннями Товариства.

Товариство вимагає від акціонерів і співробітників, а також від державних органів, інших підприємств, установ, організацій і фірм різних форм власності що ознайомлені з відомостями, віднесеними до комерційної таємниці Товариства, виконання умов конфіденційності.

Управління підприємством здійснюють:

- загальні збори акціонерів - вищий орган Товариства;

- наглядова рада Товариства;

- правління - виконавчий орган Товариства;

- ревізійна комісія Товариства. Всі його акціонери мають право брати участь у загальних зборах, незалежно від кількості та типу належних їм акцій. Акціонер має право призначити свого представника для участі в зборах. Представник може бути постійним або призначатися на певний термін. Акціонер має право відкликати або замінити свого представника у вищому органі Товариства в будь-який час, повідомивши про це правління Товариства. Наглядова рада - це орган Товариства, який контролює діяльність правління і захищає права акціонерів Товариства. Наглядова рада обирається загальними зборами з 5 акціонерів строком на три роки. Правління є виконавчим органом Товариства, який керує його поточною діяльністю. Правління підзвітне загальним зборам акціонерів і наглядовій раді Товариства та організовує виконання їх рішень. Правління створюється (обирається, призначається) рішенням загальних зборів у кількості 3 осіб строком на три роки. Правління складається з голови правління та членів правління: заступника голови правління. До компетенції правління відносяться всі питання діяльності Товариства, за винятком віднесених до компетенції інших органів Товариства. Ревізійна комісія - орган Товариства, який контролює фінансово-господарську діяльність правління Товариства. Ревізійна комісія обирається загальними зборами з числа акціонерів у кількості 3 осіб строком на три роки.

Органи Товариства діють в межах своїх повноважень і компетенції, визначених своїм Статутом.

Питання, віднесені своїм Статутом до повноважень та компетенції відповідних органів Товариства, повинні вирішуватися такими органами

Товариства і не можуть бути вирішені іншими органами Товариства, за винятком загальних зборів, передбачених чинним законодавством.

Колективний договір укладений з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин і узгодження інтересів працівників і керівників, а також визначення додаткових заходів соціального захисту працівників ТОВ «Україна».

Трудовий колектив Товариства має право на об'єднання у професійну спілку – добровільну, самодіяльну громадську організацію, яка створена для представлення та захисту економічних, соціальних, трудових, професійних, духовних прав та інтересів своїх членів.

Товариство самостійно, відповідно до вимог чинного законодавства, вирішує всі питання кадрового забезпечення своєї діяльності, визначає прийом на роботу, форми і методи організації праці, принципи і процедури нормування праці та перегляду норм, встановлює тарифні ставки (оклади) і доплати, визначає порядок виплати бонусів, тривалість робочого дня і робочого тижня, тривалість і порядок надання вихідних і святкових днів.

Мінімальний розмір оплати праці працівників ТОВ не може бути нижче мінімального розміру оплати праці, встановленого чинним законодавством України.

Охорона праці на підприємстві шляхом дотримання встановлених норм охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії і гігієни.

Внутрішній регламент Товариства може встановлювати додаткові (за винятком випадків, передбачених чинним законодавством) трудові та соціальні пільги для всіх співробітників або їх окремих категорій.

Основна мета ТОВ «Україна» - це самостійна, ініціативна системна господарська діяльність на свій страх і ризик з метою отримання прибутку, його наступного розподілу між учасниками пропорційно трудовому внеску кожного з них і досягнення економічних і соціальних результатів.

Діяльність ТОВ "Україна" згідно КДЕС:

- вирощування зернових і технічних культур,
- розведення великої рогатої худоби,

- розведення свиней.

ТОВ «Україна» працює в рослинницькій і тваринницькій галузях сільськогосподарського виробництва. Рослинництво має яскраво виражений сезонний характер виробництва, що обумовлено біологічними властивостями рослин. Сезонність, як правило, також визначає динаміку цін на сільськогосподарську продукцію, яка має тенденцію до зниження під час збору врожаю і підвищення пізніше протягом маркетингового року.

Основна продукція ТОВ "Україна": пшениця озима, кукурудза. зерно, жито, соняшник, соя, продукція тваринництва та ін.

Обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг ТОВ «Україна» за 2017-2019 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз обсягу реалізованої продукції, робіт, послуг ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

№ пп	Показники	Роки			2019 від 2017		2019 від 2018	
		2017	2018	2019	Відхилення			
					Абсолютне	Темп зрост, %	Абсолютне	Темп зрост, %
1	Обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг, разом тис. грн.	46371,8	46327,1	47725,6	1353,8	2,9	1398,5	3,0
2	Продукція рослинництва	30075,6	21711,4	22351,9	-7723,7	-25,7	640,5	3,0
3	у % до п.1	64,9	46,9	46,8	-18,1		-0,1	
4	Продукція тваринництва	16296,2	24615,7	25373,7	9077,5	55,7	758,0	3,1
5	у % до п.1	35,1	53,1	53,2	18,1		0,1	

Обсяг реалізованої продукції, робіт за 2017-2019 роки збільшився з 46371,8 тис.грн. у 2017 році та 46327,1 тис.грн. у 2018 році до 47725,6 тис.грн. у 2019 році або на 2,9% та 3,0% відповідно. При цьому обсяг реалізації продукції рослинництва у 2019 році порівняно з 2017 роком зменшився на 7723,7 тис.грн. або на 25,7%, порівняно з 2018 роком – на 640,5 тис.грн. або на 3,0%. Обсяг продукції тваринництва навпаки в 2019 році порівняно з 2017 роком зріс на

9077,5 тис.грн. або на 55,7%, порівняно з 2018 роком – на 758,0 тис.грн. або на 3,1%.

Динаміку обсягів реалізованої продукції, робіт послуг ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки представлено на рисунку 2.3.

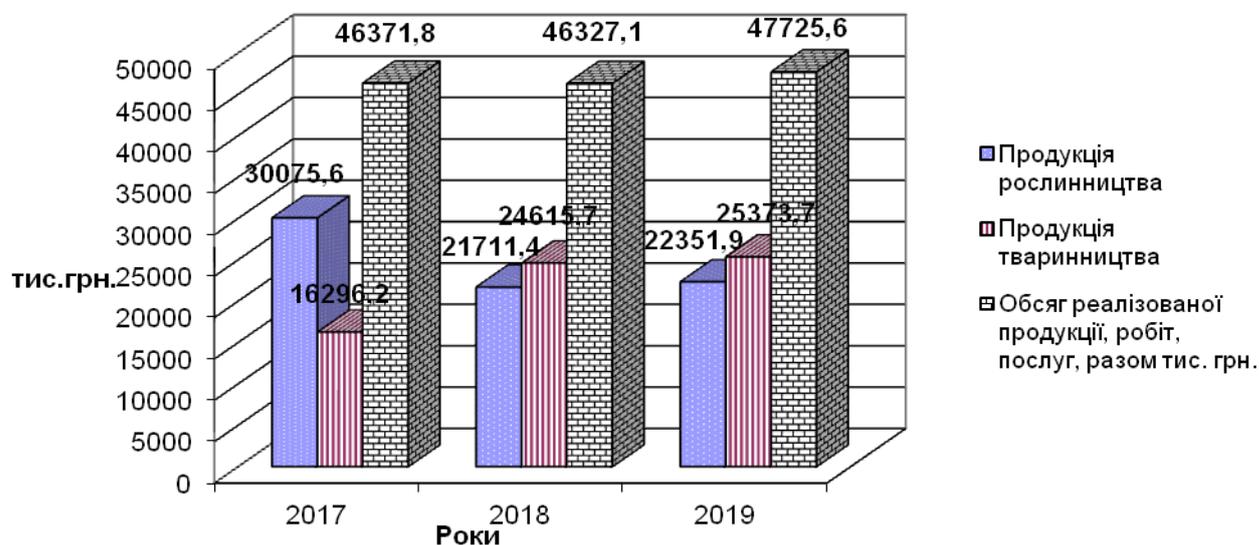

Рисунок 2.3 – Динаміка обсягів реалізованої продукції, робіт послуг ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Здійснивши аналіз обсягів реалізації продукції, робіт, послуг ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки, можна зазначити, що в структурі виробництва займає продукція рослинництва в 2017 році складала 64,9%, у 2018 році зменшилась до 46,9%, у 2019 році – до 46,8%. Доля продукції тваринництва навпаки збільшилася з 35,1% у 2017 році до 53,1% у 2018 році та 53,2% у 2019 році (рисунок 2.4).

Розглянемо організаційну структуру служби управління ТОВ «Україна». Організаційна структура управління - це упорядкований набір взаємопов'язаних елементів, що знаходяться в стійкого взаємозв'язку, що забезпечує їх функціонування і розвиток в цілому.

Рисунок 2.4 – Структура продукції рослинництва та тваринництва ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Завдання і функції, а також обов'язки, права і обов'язки по їх виконанню, структура управління розглядається як форма розподілу і кооперації праці. Вона визначається його складовими ланками і ієрархічними рівнями управління. Кожен рівень характеризується набором посилань. Відносини між керівництвом підтримуються через зв'язок (відносини, комунікації), які діляться на горизонтальні і вертикальні.

Організаційна структура управління ТОВ «Україна», яка за типом є лінійно-функціональною, представлена на рисунку 2.5.

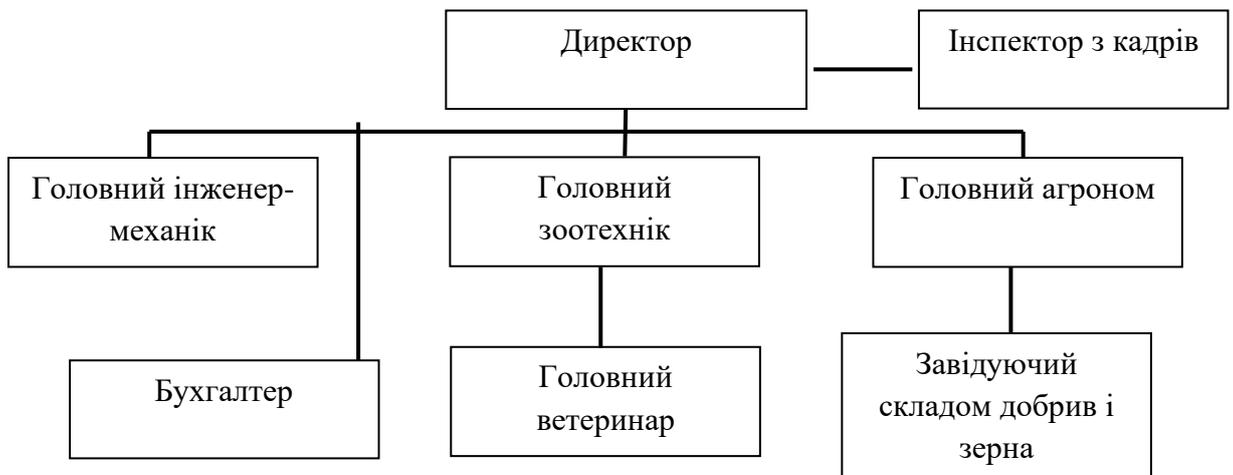

Рисунок 2.5 – Організаційна структура управління ТОВ «Україна»

Очолує ТОВ «Україна» директор, який координує діяльність підприємства і його співробітників, а також контролює діяльність підприємства і представляє його інтереси на різних рівнях і т. д.

Директор підприємства:

- визначає, формулює, планує, реалізує і координує всі види діяльності підприємства;

- визначає напрями розвитку підприємства у формуванні ціноутворення, кредитно-банківської, податкової та страхової політики, соціальної та зовнішньоекономічної діяльності;

- організовує роботу і ефективну взаємодію виробничих підрозділів, цехів та інших структурних підрозділів підприємства, направляє їх діяльність на досягнення високих темпів розвитку і вдосконалення виробництва і продукції; і якість продукції на основі повсюдного впровадження нових передових технологій, організації праці, виробництва і управління, удосконалення господарського механізму,

- спрямовує діяльність персоналу на досягнення високих економічних та фінансових результатів і т. д.

Бухгалтер ТОВ «Україна» забезпечує раціональну організацію бухгалтерського обліку і звітності на підприємстві і його підрозділах на основі максимальної централізації обліково-обчислювальної роботи і використання сучасних технічних засобів та інформаційних технологій, передових форм і методів ведення бухгалтерського обліку, ведення обліку та контролю, формування і своєчасне надання повної і достовірної бухгалтерської інформації про діяльність підприємства, його майновий стан, доходи та витрати, а також розробка і реалізація заходів щодо зміцнення фінансової дисципліни, а також керує бухгалтерією.

ТОВ «Україна»- складна виробнича система, тому має виробничу та організаційну диференціацію, яка виражається в структурному поділі на певні підрозділи.

Виробнича структура підприємства - сукупність цехів, бригад, інших виробничих одиниць підприємства і форм їх взаємовідносин. Ця структура залежить від характеру продукції, яку виробляє підприємство, рівня спеціалізації і кооперації з іншими підприємствами, технологічного процесу, виробничих потужностей. Як правило, на підприємстві є основні цехи, які безпосередньо виробляють продукцію, і допоміжні цехи й служби, які обслуговують і забезпечують роботу основних цехів.

Виходячи з характеру і змісту виробничого процесу як сукупності основних, допоміжних і службових процесів виробництва, а також з урахуванням призначення і характеру продукції, що виробляється або робіт, виконуваних на підприємстві, розрізняють такі види виробництва: основне, допоміжне, обслуговуюче та побічне.

Основні виробничі підрозділи спеціалізуються на випуску спеціалізованої продукції підприємства, яка призначена для задоволення потреб зовнішніх споживачів.

Допоміжні підрозділи – сприяють випуску основної продукції, виготовляють допоміжні види виробів, які необхідні для нормальної роботи основних підрозділів.

Обслуговуючі підрозділи і господарства виробничого призначення забезпечують нормальну роботу основних та допоміжних агрегатів шляхом транспортування і зберігання сировини, напівфабрикатів, готової продукції, проведення необхідних санітарних заходів, підтримки благоустрою своїх приміщень і території, і т. п. До категорії обслуговуючих господарств належать: складські приміщення, що включають в себе різні склади і комори; транспортне господарство, яке формується на базі гаражів, ремонтних майстерень, автотранспорту та вантажно-розвантажувальних машин; сантехнічні споруди, які об'єднують водопровід, каналізацію, вентиляцію та опалення; лабораторія, яка проводить дослідження готової продукції, а також проводить експерименти щодо забезпечення параметрів якості продукції і т. д.

Побічні підрозділи – переробляють відходи основного та допоміжного виробництв і виготовляють непрофільну продукцію або відновлюють допоміжні матеріали для потреб виробництва.

Виробнича структура ТОВ «Україна» представлена на рисунку 2.6.

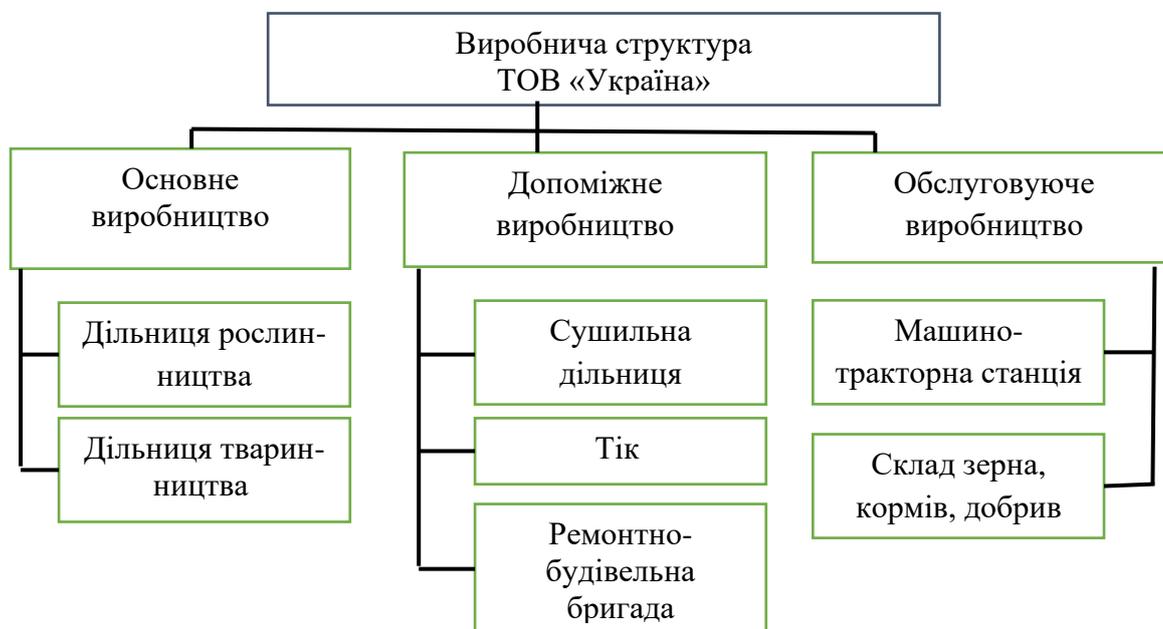

Рисунок 2.6 – Виробнича структура ТОВ «Україна»

Основне виробництво ТОВ «Україна» - це рослинницький цех і тваринницька ферма, до складу якої входять працівники комплексного обслуговування сільськогосподарського виробництва і вагари.

До допоміжного виробництва ТОВ «Україна» відноситься: сушильна дільниця, у складі якої працюють майстер виробничої дільниці та оператор сушильної установки; тік, в якому працює машиніст вантажно-розвантажувальних машин; ремонтно-будівельна бригада, де працюють тесля і слюсар-ремонтник.

Сервісне виробництво ТОВ «Україна» складається з:

- машинно-тракторної станції в складі водіїв і трактористів;
- складу добрив і зерна, де працюють комірники.

Таким чином, виробничі процеси в ТОВ «Україна» повністю забезпечені необхідними матеріальними і трудовими ресурсами, які координуються відповідної виробничої структурою.

На будь-якому підприємстві, незалежно від його розміру та напрямки діяльності, важливе місце займає аналітична робота, яка є невід'ємною частиною здійснення ефективної діяльності господарюючого суб'єкта. При побудові системи аналітичного супроводу слід враховувати специфіку сфери діяльності господарюючого суб'єкта, комплексний підхід до ведення бізнесу, розвиток різних сфер виробничо-господарської діяльності. З огляду на ці особливості при формуванні ефективної системи аналізу підприємства, необхідно вибудовувати її відповідно до цілей і стратегією.

Організація аналітичної роботи в ТОВ «Україна» включає розробку загальних принципів і процедур аналізу; планування роботи в цілому, її окремих робіт і етапів; матеріальне, науково-методичне та кадрове забезпечення; загальне керівництво; приймання виконаних аналітичних робіт, порядок їх оформлення; контроль за реалізацією на практиці розроблених заходів щодо вдосконалення діяльності підприємства.

У ТОВ «Україна» провідним в організації і проведенні аналізу виробничої, господарської та фінансової діяльності підприємства є бухгалтер. Бухгалтер досліджуваного підприємства розробляє методи аналізу окремих об'єктів і показників, проводить попередній, оперативний і наступний аналіз діяльності підприємства, контролює проведення аналізу іншими співробітниками підприємства, готує висновки і розробляє заходи для прийняття управлінських рішень.

2.3. Економічна характеристика товариства

Для визначення та аналізу основних економічних і фінансових показників ТОВ «Україна» за 2017-2019 рр. Зібрано фінансова, статистична та операційна звітність.

Бухгалтерська звітність складається з: форми №1 «Бухгалтерський баланс» (Звіт про фінансовий стан), форми №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід), форми №3 «Звіт про рух грошових коштів» (прямим і непрямим методом), форми №4 «Звіт про власний капітал» (непрямим методом), форми «5«Примітки до річної бухгалтерської звітності», форми №6 додатки до приміткою до річної бухгалтерської звітності «Інформація за сегментами», форми № 1-м, 2-м «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», форми №1-мс, 2-мс «Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Статистична звітність є одним з джерел отримання статистичної інформації Державною службою статистики України (Держстат) для її узагальнення, аналізу, поширення в доступній формі. Діяльність Державного комітету статистики і його органів регулюється Законом України «Про державну статистику» від 17 вересня 1992 № 2614-ХІІ (далі - Закон № 2614). Його норми є обов'язковими не тільки для Державної служби статистики, але і для респондентів.

Статистична звітність для державного статистичного обстеження ринку праці, зокрема заробітної плати та соціально-трудових відносин, складається з трьох форм: 1-РV (щомісяця) «Звіт з праці»; 1-РV (квартальний) «Звіт з праці»; 1-ПВ (умови праці) «Звіт про умови праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці» (1 раз в два роки).

Оскільки ТОВ «Україна» відноситься до юридичних осіб, які займаються сільськогосподарською діяльністю, додаткова статистична звітність збирається в наступних формах: 37-сг (щомісяця) «Звіт про збір урожаю сільськогосподарських культур»; 24-сг (щомісяця) «Звіт про виробництво продукції тваринництва і поголів'я сільськогосподарських тварин», «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції». «Звіт про посівні площі сільськогосподарських культур»; 9-сг (річний) «Звіт про використання добрив і пестицидів»; 29-сг (річний) «Звіт про площі і валовий збір врожаю, фруктів, ягід і винограду»; 21-річний (річний) «Звіт про реалізацію сільськогосподарської продукції». Річна статистична звітність для цих осіб складається з наступних форм: 24 (річний) «Звіт про виробництво продукції тваринництва, кількості сільськогосподарських тварин та забезпеченості їх кормами»; 50-сг (річний) «Звіт про основні економічні показники сільськогосподарських підприємств»;

10-пакет (річний) «Наявність сільгосптехніки в сільськогосподарських підприємствах»; 2-ФГ (річний) «Звіт про витрати на сільськогосподарську продукцію (роботи, послуги)».

Основні економічні та фінансові показники ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки наведені в таблиці 2.3.

Після заповнення таблиці проаналізуємо відображені або розраховані показники, вказуючи тенденції та причини змін основних показників діяльності підприємства.

Таблиця 2.3 – Економічні та фінансові показники діяльності ТОВ «Україна» за 2017-2019 рр.

№	Показники	Одиниці виміру	Рік			Відхилення			
			2017	2018	2019	2019/2017 рр.		2019/2018 рр.	
						Абсолютне відхил.	Темп приросту, %	Абсолютне відхил.	Темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. КАПІТАЛ ТА РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА									
1.1	Середня вартість сукупного капіталу	тис. грн.	50027	63885	73409	23382	46,7	9524	14,9
1.2	Середня вартість власного капіталу	тис. грн.	16151	22358	24939	8788	54,4	2581	11,5
1.3	Основні засоби:								
1.3.1	за первинною вартістю на кінець року	тис. грн.	27939,0	28601,0	29632,6	1693,6	6,1	1031,6	3,6
1.3.2	знос на кінець року	тис. грн.	11934,6	14024,0	16046,1	4111,5	34,5	2022,1	14,4
1.3.3	середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	27907	28270	29117	1210	4,3	847	3,0
1.4	Нематеріальні активи:								
1.4.1	за первинною вартістю на кінець року	тис. грн.	0	0	0	0	0	0	0
1.4.2	знос (накопичена амортизація) на кінець року	тис. грн.	0	0	0	0	0	0	0

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.4.3	середня вартість нематеріальних активів	тис. грн.	0	0	0	0	0	0	0
1.5	Оборотні активи:								
1.5.1	усього на кінець року	тис. грн.	42959	42406	59219	16260	37,8	16814	39,6
1.5.2	дебіторська заборгованість на кінець року	тис. грн.	22324	24354	24651	2327	10,4	297	1,2
1.5.3	Запаси на кінець року	тис. грн.	17158	15381	27721	10563	61,6	12340	80,2
1.5.4	Грошові кошти та їх еквіваленти на кін. року	тис. грн.	238	44	11	-227	-95,4	-33	-74,9
1.5.5	середні залишки оборотних засобів	тис. грн.	30563	42683	50812	20250	66,3	8130	19,0
1.6	Середньооблікова чисельність:								
1.6.1	Середньооблікова чисельність працівників	чол.	95	94	94	-1	-1,0	0	0
1.6.2	Середньооблікова чисельність робітників	чол.	87	85	85	-2	-2,3	0	0
2. ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ									
2.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	58593	67903	54867	-3726	-6,4	-13036	-19,2
2.2	Обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	58593	67903	54867	-3726	-6,4	-13036	-19,2
2.3	Обсяг виробництва продукції	тис. грн.	58593	67903	54867	-3726	-6,4	-13036	-19,2
2.4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	49531	49258	53488	3957	8,0	4229	8,6
2.5	Валовий прибуток	тис. грн.	9062	18645	1379	-7683,0	-84,8	-17266	-92,6

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2.6	Прибуток від операційної діяльності	тис. грн.	67	13038	-7922	-7989		-20961	
2.7	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	67	13038	-7922	-7989		-20961	
2.8	Чистий прибуток	тис. грн.	-615	13038	-7922	-7308		-20961	
2.9	Фонд оплати праці усіх працівників	тис. грн.	7263,1	7321,9	7456,1	193	2,7	134	1,8
2.10	Фонд робочого часу	люд-години	166085	165927	166106	21	0,01	179	0,1
3.	Показники ефективності використання ресурсів								
3.1	Продуктивність праці одного працівника	тис. грн. / особа	616,8	722,4	583,7	-33,1	-4,3	-138,7	-19,2
3.2	Продуктивність праці одного робітника	тис. грн. / особа	673,5	798,9	645,5	-28,0	-4,2	-153,4	-19,2
3.3	Рівень оплати праці за 1 людину-годину	тис. грн. / люд-год	0,044	0,044	0,045	0,001	2,6	0,001	1,7
3.4	Середньомісячна заробітна плата одного працівника	грн.	6371	6491	6610	239	3,8	119	1,8
3.5	Коефіцієнт зносу основних засобів на кінець року		0,427	0,490	0,542	0,11		0,051	
3.6	Коефіцієнт оновлення основних засобів		0,090	0,087	0,188	0,098		0,101	
3.7	Коефіцієнт вибуття основних засобів		0,108	0,681	0,182	0,07	-	-0,50	-
3.8	Фондовіддача	грн./грн.	2,10	2,40	1,88	-0,22	-10,2	-0,52	-21,5

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.9	Фондоозброєність праці працівників	тис. грн./чол.	293,8	300,8	309,8	16,0	5,5	9,	3,0
3.10	Коефіцієнт обіговості оборотних засобів	обороти	1,92	1,59	1,08	-0,84	-43,7	-0,51	-32,1
3.11	Середній період обороту ОЗ	дні	188	226	333	145	77,6	107	47,3
3.12	Коефіцієнт оборотності активів	Гр./гр.	1,17	1,06	0,75	-0,42	-34,2	-0,32	-29,7
3.13	Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	обороти	7,55	9,60	8,12	0,57	7,6	-1,48	-15,4
3.14	Середній період обороту дебіторської заборгованості	дні	48	38	44	-4	-7,0	6	18,3
3.15	Коефіцієнт обіговості запасів	обороти	7,31	5,30	3,22	-4,09	-55,0	-2,07	-39,1
3.16	Середній період зберігання запасів	дні	49	68	112	63	в 2,3 раза	44	в 1,6 раза
3.17	Тривалість операційного циклу	дні	97	105	156	59	в 1,6 раза	51	в 1,5 раза
4	Показники рентабельності								
4.1	Рентабельність продажу	%	0,1	19,2	-14,4	-14,5		-33,6	
4.2	Рентабельність активів	%	0,13	20,4	-10,8	-10,9		-31,2	
4.3	Рентабельність власного капіталу	%	-3,8	58,3	-31,8	-28,0		-90,1	

Розглянемо детальніше динаміку деяких показників за досліджуваний період.

Середня вартість капіталу у 2019 році зазнала позитивних змін. А саме середня вартість сукупного капіталу у 2019 році становила 73409 тис.грн., що на 23382 тис.грн., або на 46,7% більше, ніж у 2017 році. Середня вартість власного капіталу у 2019 році дорівнювала 24939 тис.грн., що на 8788 тис.грн., або на 54,5% більше, ніж у 2017 році та на 11,5% більше, ніж в 2018 році. Такі тенденції свідчать про нарощування виробничого та фінансового потенціалу. Динаміка капіталу підприємства представлена на рисунку 2.7.

Рисунок 2.7 – Динаміка вартості сукупного та власного капіталу ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Середньорічна вартість основних засобів у 2017 році складала 27907 тис.грн. , у 2018 році їх вартість зросла на 363 тис. грн., після чого вона стала дорівнювати сумі у розмірі 28270 тис.грн. У 2019 році середньорічна вартість основних засобів зберегла тенденцію збільшення, а саме їх вартість підвищилася на 4,3% у порівнянні з 2017 роком, і становила 29117 тис.грн. (рисунок 2.8). Для сільського господарства забезпечення основними засобами є одним із головних пріоритетів його розвитку.

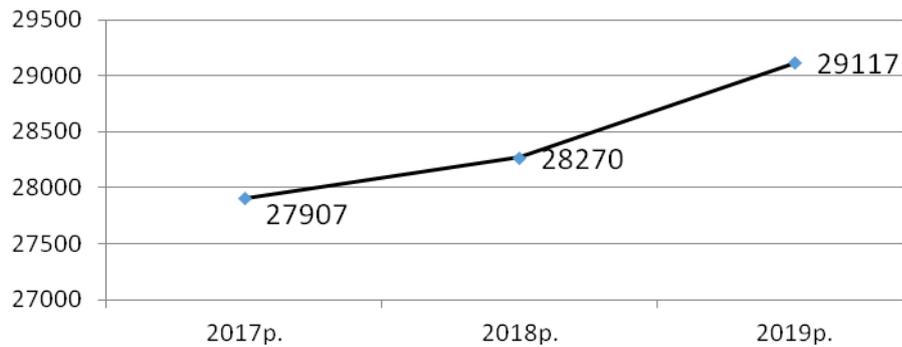

Рисунок 2.8 – Динаміка середньорічної вартості основних засобів
ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Вартість оборотних активів на кінець 2017 року складала 42959 тис.грн., у 2018 році вона зменшилася на 1,3%, або на 553 тис.грн., а у 2019 році збільшилась на 16260 тис.грн. або на 37,8% порівняно з 2017 роком, порівняно з 2018 роком збільшилась на 16817 тис.грн. або на 39,6% (рис 2.9). Дебіторська заборгованість у 2019 році складала 24651 тис.грн., збільшилася порівняно з 2017 роком на 2327 тис.грн. або на 10,4%, порівняно з 2018 роком – на 297 тис.грн. або на 1,2%. Запаси за період, що аналізується мали тенденцію до зростання – у 2017 їх величини складала 17158 тис.грн., у 2018 році – 15381 тис.грн., у 2019 році – 27721 тис.грн., на 10563 тис.грн. або на 61,6% більше ніж у 2017 році та на 12340 тис.грн. або на 80,2% більше ніж у 2018 році (рисунок 2.3)

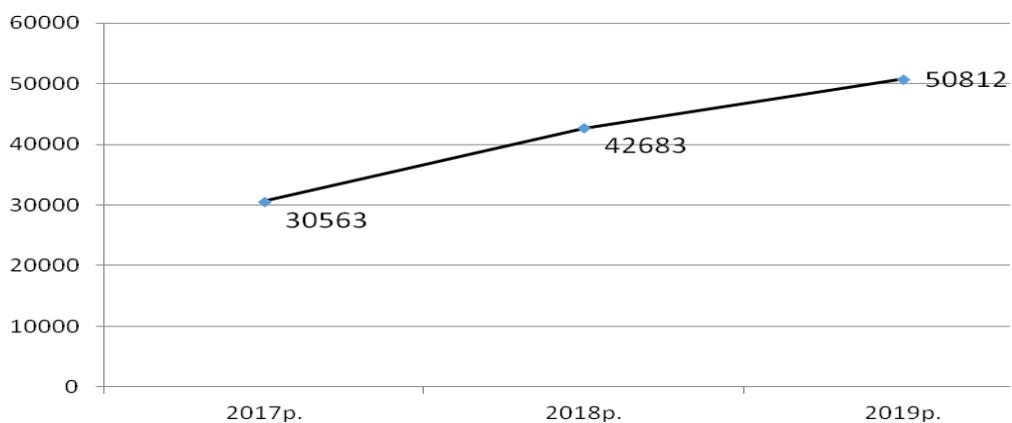

Рисунок 2.9 – Динаміка середніх залишків оборотних засобів
ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

На підприємстві ТОВ «Україна» на протязі всього періоду середньооблікова чисельність персоналу товариства практично не змінювалась (кількість працівників – у 2017 році 95 чол., у 2018 та 2019 роках – 94 чол., в тому числі робітників – у 2017 році 87 чол., у 2018 та 2019 роках – 85 чол.). Динаміка середньооблікової чисельності працівників та робітників ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки представлена на рисунку 2.10.

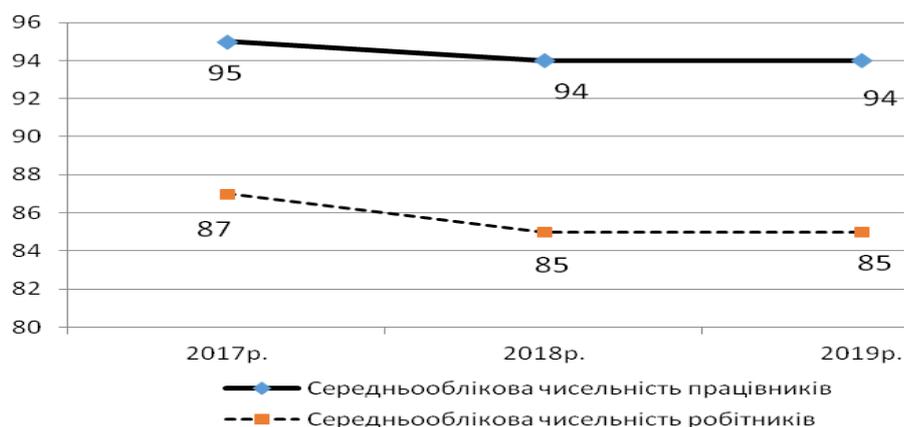

Рисунок 2.10 – Динаміка середньооблікової чисельності працівників та робітників ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Необхідно відмітити тенденцію до зниження доходу товариства та зростання витрат. Динаміка чистого доходу (виручки) від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки наведена на рисунку 2.11.

Рисунок 2.11 – Динаміка чистого доходу (виручки) від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Чистий дохід від реалізації продукції у 2019 році склав 54867 тис.грн. та зменшився порівняно як порівняно з 2017 так і 2018 роком відповідно на 3726 тис.грн. або на 6,4% та на 13036 тис.грн. або на 19,2%. В той же час собівартість реалізованої продукції зросла з 49531 тис.грн. у 2017 році та 49258 тис. грн. у 2018 році до 53488 тис.грн. у 2019 році, відповідно на 3957 тис.грн. або на 8,0% порівняно з 2017 роком та на 4229 тис.грн. або на 8,6% порівняно з 2018 роком.

Сформовані негативні тенденції щодо зниження дохідності та підвищення витратності призвело до негативної динаміки прибутку. Якщо у 2017 році підприємство отримало валовий прибуток в розмірі 9062 тис.грн., а в 2018 році майже вдвічі більше – 18645 тис.грн., то в 2019 році – лише 1379 тис.грн, або на 84,8% менше, ніж у 2017 році та на 92,6% менше, ніж у 2018 році (рисунок 2.12).

Аналізуючи величину чистого прибутку необхідно зазначити, що досліджуване підприємство є збитковим. У 2019 році ТОВ «Україна» отримало збитки в розмірі 7922 тис. грн.

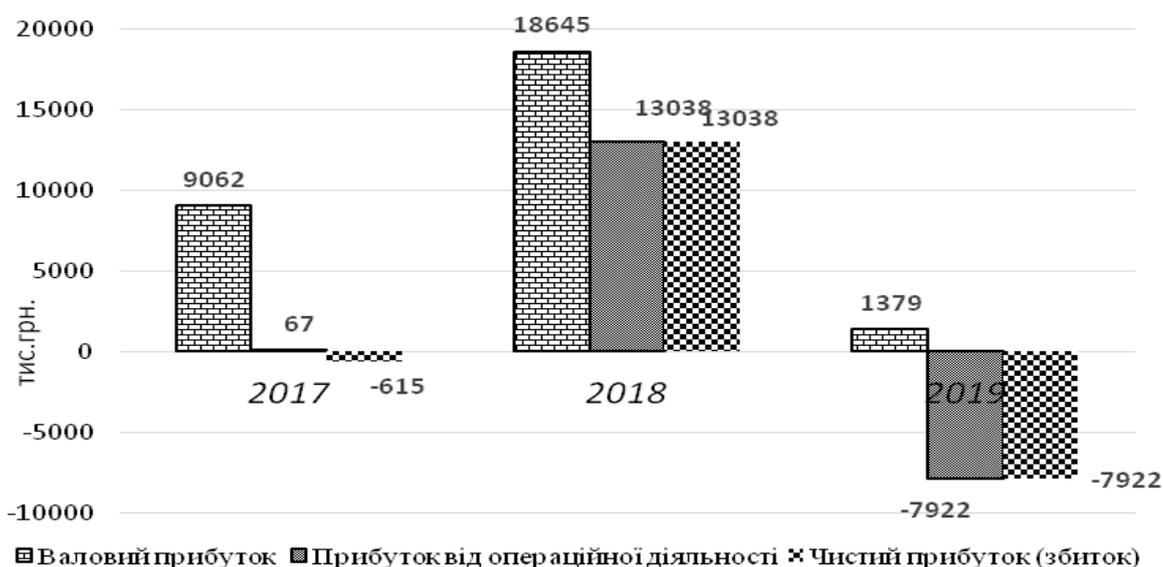

Рисунок 2.12 – Динаміка валового прибутку ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Ефективність використання трудових ресурсів характеризується показником продуктивності праці одного працівника. Так, даний показник за 2017-2019рр. змінювалась відповідно до змін виробництва продукції: в 2018 році вона зросла порівняно до 2017 роком на 105,6 тис. грн./особу; в 2019 році – знизилась порівняно з 2017 роком на 33,1 тис. грн. або на 4,3%, порівняно з 2018 роком – на 138,7 тис. грн. або на 19,2% (рисунок 2.13).

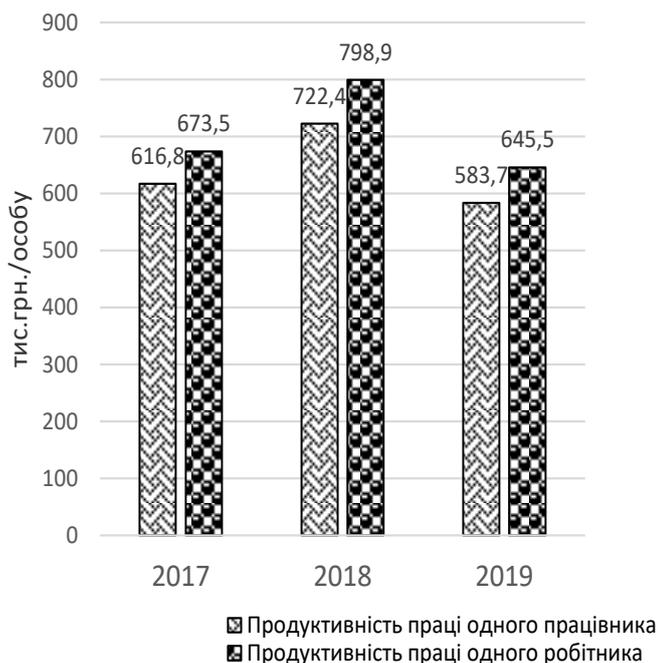

Рисунок 2.13 – Динаміка продуктивності праці одного працівника ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Коефіцієнт зносу основних засобів за досліджуваний період мав негативну для підприємства тенденцію до зростання. Так, у 2019 році даний показник підвищується до майже 54%.

Разом з тим значення показника коефіцієнту оновлення основних засобів мало позитивну для підприємства тенденцію до зростання. У 2017 році значення показника складало 0,09, а у 2019 році – 0,188.

Зміна показників руху та технічного стану основних засобів представлено на рисунку 2.14.

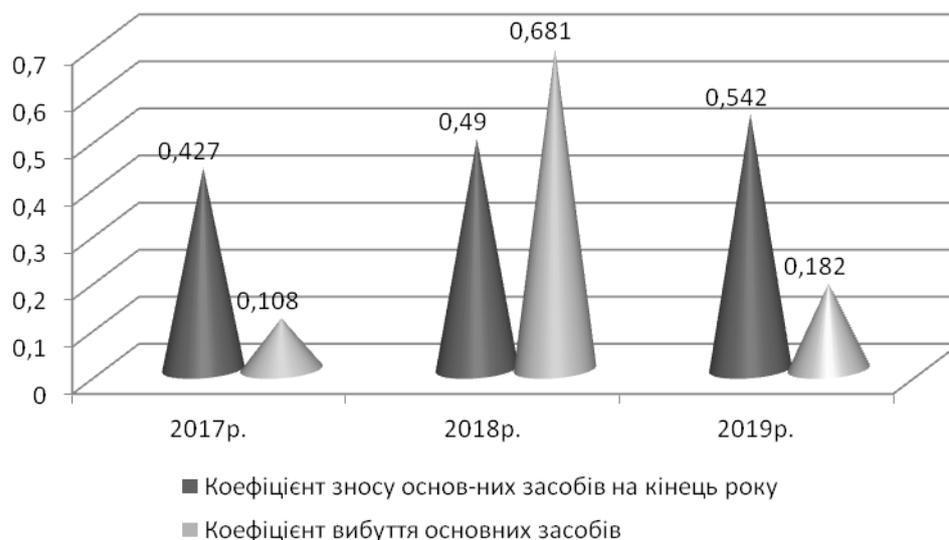

Рисунок 2.14 – Динаміка показників руху та технічного стану основних засобів на ТОВ «Україна» за 2017 – 2019 роки

Фондовіддача протягом досліджуваного періоду мала негативну динаміку до зниження з 2,1 грн/грн. у 2017 р. до 1,88 грн/грн. у 2019 р. (рис. 2.15).

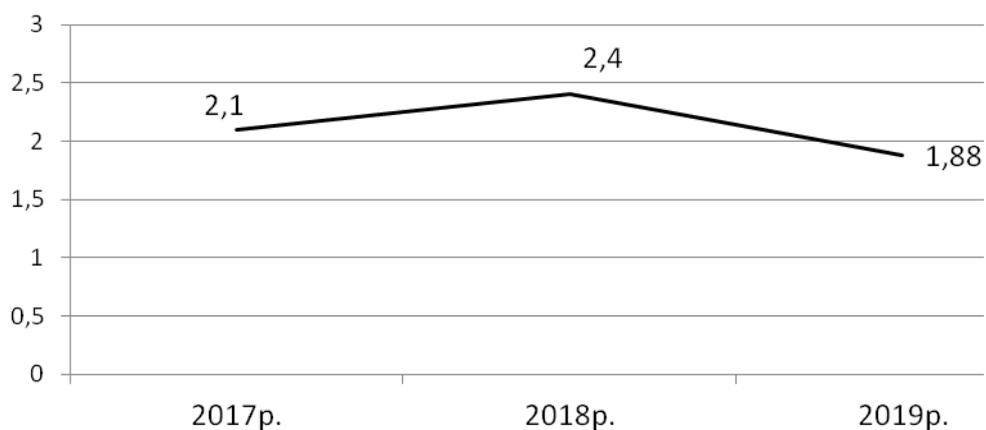

Рисунок 2.15 – Динаміка фондовіддачі на ТОВ «Україна» за 2017 – 2019 роки

Протягом досліджуваного періоду показник фондоозброєності праці працівників мав тенденцію до збільшення, що є позитивним явищем для підприємства. Порівнюючи значення даного показника за 2017 та 2019 роки, значення збільшилось з 293,8 тис. грн./особу. У 2017 р. до 309,8 тис. грн./особу у 2019 р. Динаміка даного показника показана на рисунку 2.16.

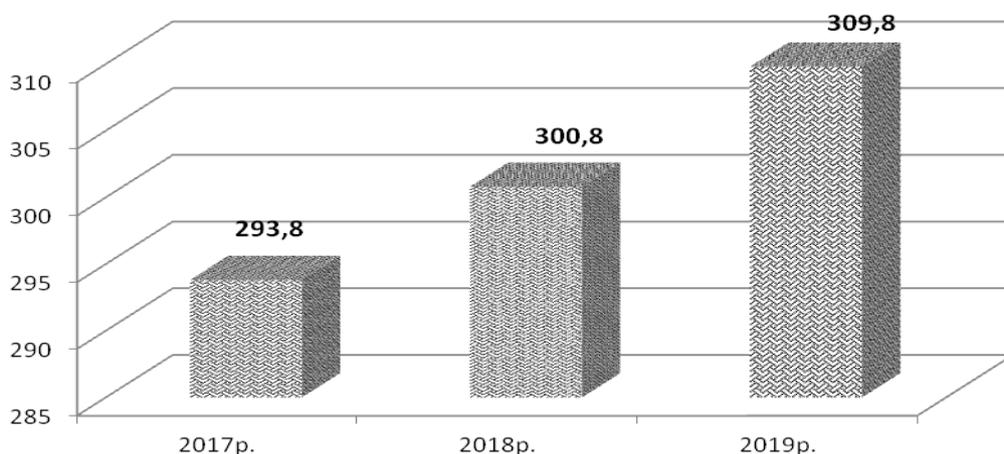

Рисунок 2.16 – Динаміка фондоозброєності одного працівника на ТОВ «Україна» на 2017 – 2019 роки

Значення показника оборотності оборотних коштів теж знижується, що свідчить про неефективне їх використання оборотних засобів (з 1,92 оборотів у 2017 р. до 1,08 оборотів у 2019 р.) (рис. 2.17).

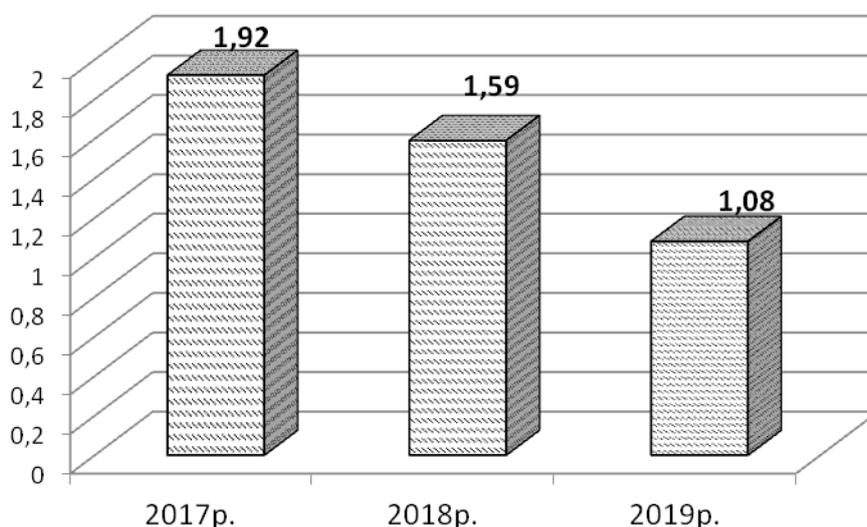

Рисунок 2.17 – Динаміка оборотності оборотних коштів на ТОВ «Україна» на 2017 – 2019 роки

Загалом результативність діяльності ТОВ «Україна» значно погіршилася. У 2019 році показники рентабельності продаж, активів, власного капіталу мали від’ємне значення (-14,4%, 10,8% та -31,8%) (рис. 2.18).

Рисунок 2.18 – Динаміка рентабельності продаж ТОВ «Україна» за 2017-2019 роки

Проте необхідно зауважити, що у 2018 році показники рентабельності продаж, активів, власного капіталу мали позитивні значення – відповідно 19,2%, 20,4% та 58,3%.

Отже, необхідно констатувати погіршення функціонування ТОВ «Україна» за досліджуваний період, тому доцільно розробити заходи щодо підвищення ефективності та, відповідно, його інвестиційної привабливості.

2.4. Стан охорони праці на товаристві

Товариство з обмеженою відповідальністю «Україна» має ефективну систему управління охороною праці, в якій використовуються організаційні, технічні та економічні заходи і інструменти.

Система управління охороною праці є частиною єдиної системи управління підприємством, діяльність якої спрямована на попередження виробничих захворювань і травм, пожеж і нещасних випадків, і визначається відповідними нормативними актами з охорони праці.

Основними принципами функціонування СУОП на товаристві - це:

- забезпечення пріоритету збереження життя і здоров'я співробітників;
- неухильне дотримання працівниками і роботодавцем вимог з охорони праці та відповідальність за їх порушення;
- наявність кваліфікованих фахівців з охорони праці, здатних забезпечити якісне планування заходів з охорони праці.

Основна мета СУОП - створення здорових, безпечних і якісних умов праці, профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань.

Об'єктами СУОП на товаристві є:

- виробнича діяльність співробітників;
- виробниче обладнання;
- виробниче середовище

Органами управління СУОП компанії є:

- роботодавець;
- служба охорони праці підприємства;
- керівники структурних підрозділів та служб.

Планування заходів з охорони праці та ТОВ «Україна» здійснюється в три етапи:

1 етап - довгострокове планування (розробка комплексного плану підприємства щодо поліпшення стану охорони праці, заснований на оцінці поточної ситуації з охорони праці);

2 етап - поточне планування (здійснюється протягом календарного року шляхом розробки відповідних заходів для включення в колективний договір);

3 етап - оперативне планування (здійснюється за підсумками контролю стану охорони праці в структурних підрозділах та на підприємстві в цілому).

Основними принципами розробки всіх типів планів є:

- перспектива, яка проявляється у визначенні найбільш важливих завдань охорони праці;

- складність, яка представляє собою взаємозв'язок поточних і перспективних планів з іншими планами підприємства,

- пріоритет, який полягає у виборі основного напрямку між запланованими заходами і виходячи з цього досягнення оптимального розподілу ресурсів підприємства;

- ієрархічна дійсність системи планів, яка забезпечує впорядкування окремих планів, коли кожен план розглядається як набір планів нижнього рівня і як частина пріоритетних планів.

Фінансування заходів з охорони праці на товаристві здійснюється відповідно до положень Закону України «Про охорону праці» (стаття 19) [58], відповідно до угоди, що додається до колективного договору. У цьому договорі перераховані конкретні види діяльності для об'єкта, на якому вони виконуються, їх обсяг, сума грошей і особи, відповідальні за роботу.

Роботодавець фінансує заходи з охорони праці.

За рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, виділених окремим рядком, і за рахунок інших джерел фінансування, визначених законодавством, фінансування профілактичних заходів з охорони праці, виконання республіканських, галузевих і регіональних програм поліпшення стану безпеки, охорони праці та виробничого середовища, інші державні програми, спрямовані на запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням.

На товаристві «Україна» використовується наймана праця, тому витрати на охорону праці становлять всього 0,2 відсотка від розміру фонду оплати праці на підприємстві.

Виходячи з цього нормативного значення, товариство віддає кошти на поліпшення умов праці, таблиця 2.4.

Тобто, витрати на охорону праці у період 2017-2019 р.р збільшились на:

$$\frac{12,775 - 9,355}{9,355} * 100 = 36,56\%$$

Таблиця 2.4 – Аналіз коштів, які виділялися на поліпшення умов праці на ТОВ «Україна» у 2017–2019 роках

Плановий рік	Фонд оплати праці, тис. грн.	Виділені кошти на поліпшення умов праці, тис. грн.
2017	7623,1	9,355
2018	7321,9	12,775
2019	7456,1	11,160

Витрати на охорону праці за період 2017-2019 р.р зменшились на:

$$\frac{11,160 - 12,775}{12,775} * 100 = -12,64\%$$

Покажемо графічно динаміку фінансування охорони праці на товаристві на рисунку 2.19.

Рисунок 2.19 – Фінансування охорони праці на ТОВ «Україна»

Служба охорони праці ТОВ «Україна». Важливе місце в системі охорони праці на підприємстві займає служба охорони праці (СОП). Відповідно до Закону України «Про охорону праці» СОП створюється на підприємствах із загальною чисельністю працівників понад 50 осіб, при чисельності 20-50 чоловік функції СОП виконує особа, що пройшла особлива людина на неповний робочий день.

Кількість працівників СОП визначається:

- чисельність співробітників підприємства,
- шкідливість і небезпека виробництва.

До складу служби охорони праці можуть входити інженери відповідної спеціальності, фахівці з гігієни праці, юристи в галузі охорони праці. Обмеження: обов'язкове вищу освіту і досвід роботи не менше 3-х років.

СОП підпорядковується безпосередньо керівнику підприємства. За посадою і умов оплати праці керівник і фахівці служби прирівнюються до керівників і спеціалістів основних виробничо-технічних служб підприємства.

У обстеженої компанії «Україна» за формою 1-ПВ (річна) середньооблікова чисельність працівників склала:

- в 2017 році - 95 осіб;
- в 2018 році - 94 особи;
- в 2019 році - 94 особи;

то відповідно до положень функції служби охорони праці виконує одне відповідальна особа.

Основні функції співробітника служби охорони праці:

- комплексний аналіз стану охорони праці на підприємстві;
- профілактика виробничих травм і професійних захворювань;
- розробка заходів щодо поліпшення умов праці;
- контроль за виконанням умов трудового договору в галузі поліпшення умов праці, реабілітації працівників з шкідливими для здоров'я умовами праці;
- участь у впровадженні сучасних стандартів безпечної праці;
- впровадження наукових розробок та інноваційних пропозицій, що підвищують безпеку виробництва,
- участь в розслідуванні нещасних випадків та пригод, формування фонду охорони праці, робота комісії з охорони праці, місця умов праці, розробка діючих на підприємстві нормативних актів ;
- регулярний контроль технічного стану будівель, устаткування, в тому числі те, що впливає на створення здорових умов праці;

- проведення і організація різного роду інструктажів на підприємстві.

Працівник служби охорони праці має право:

- представляти підприємство в державних та громадських установах при розгляді питань охорони праці;

- видати керівникам структурних підрозділів підприємства обов'язкові інструкції щодо усунення наявних недоліків, отримати від них необхідну інформацію, документацію і пояснення з охорони праці;

- зупинка виробництва, виробничих майданчиків, техніки, обладнання в разі порушень, які загрожують життю або здоров'ю робітників;

- вимагати звільнення працівників, які не пройшли медичний огляд, навчання;

- надсилати роботодавцю запит про притягнення до відповідальності працівників, які порушують вимоги охорони праці;

- вносити пропозиції щодо заохочення співробітників до активної роботи по підвищенню безпеки праці.

Співробітники служби охорони праці несуть персональну відповідальність за:

- невідповідність прийнятих ними рішень вимогам діючого законодавства про охорону праці;

- невиконання своїх функціональних обов'язків;

- несвоєчасна підготовка і неточність статистичних даних

- низька якість розслідування нещасних випадків на виробництві.

Ліквідація СОП допускається тільки в разі ліквідації підприємства чи припинення використання найманої праці фізичної особи [58].

Облік і аналіз виробничого травматизму і професійних захворювань на підприємстві.

За досліджуваний період 2017 - 2019 роки у ТОВ «Україна» випадків виробничого травматизму і професійних захворювань не зафіксовано.

Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і нещасних випадків на підприємствах здійснюється власником або

уповноваженим ним органом відповідно до Положення про розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на підприємствах, в установах і організаціях, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Травми підлягають розслідуванню, в тому числі в результаті тілесних ушкоджень, заподіяних іншою особою, гострих професійних захворювань і отруєнь, теплового удару, опіків, обморожень, утоплення, ураження електричним струмом, блискавки і радіація, травми в результаті нещасних випадків, пожеж, стихійних лих, контакту з тваринами і комахами, в результаті яких працівник втратив один або кілька робочих днів, або необхідність переведення працівника на легшу роботу по крайній мірі на один робочий день, або до смерті на підприємстві.

Після отримання повідомлення про нещасний випадок від керівника підприємства він повинен організувати його розслідування комісією, до якої входять спеціаліст з охорони праці на підприємстві, керівник структурного підрозділу, представник профспілкової організації.

Облік виробничого травматизму ведеться за підсумками року, а захворювань – за підсумками першого півріччя.

Навчання з охорони праці. Основним нормативним документом, що встановлює порядок і види навчання, а також форми перевірки знань з охорони праці, є НПАОП 0.00-4.12-05 «Типові положення про порядок навчання та перевірки знань з охорони праці». Даний нормативний документ передбачає впровадження системи безперервного навчання з охорони праці на підприємствах, яке проводиться з працівниками при прийомі на роботу. Організація навчання і перевірки знань з охорони праці працівників, а також при навчанні, перепідготовці і підвищенні кваліфікації. на підприємстві здійснюється співробітниками відділу кадрів або іншими фахівцями, яким роботодавець доручає організацію цієї роботи.

Кожен співробітник під час роботи і періодично повинен проходити інструктаж в компанії з питань здоров'я та безпеки, надання першої допомоги постраждалим в аваріях, а також правил поведінки і дій в разі надзвичайних

ситуацій, пожеж або стихійних лих.

Проведення інструктажів з охорони праці діляться за характером і термінами:

- вступний;
- первинний;
- повторний;
- позаплановий;
- цільовий.

Вступний інструктаж проводиться з усіма працівниками, які були тільки що прийняті на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, досвіду роботи в цій професії або посади. Також вступний інструктаж проводиться з працівниками, які перебувають у відрядженні на підприємстві і безпосередньо беруть участь у виробничому процесі, з водіями транспортних засобів, які вперше в'їжджають на підприємство, учнями та учнями початкових шкіл, перед початком робіт і професійне навчання на підприємствах території.

Первинний інструктаж проводиться на робочому місці перед початком роботи з новонайнятим співробітником або співробітником, який буде виконувати нову роботу, студентом, підмайстром і учнем перед роботою в майстернях, лабораторіях, дільницях і т. д.

Повторний інструктаж проводиться безпосередньо на робочому місці з усіма працівниками, які виконують роботу з підвищеним ризиком один раз в квартал, а за іншої роботи - раз на півроку. Мета цих інструктажів - підвищувати фаховий рівень і навички співробітника для правильного і безпечного виконання роботи.

Позаплановий інструктаж проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці у наступних випадках:

- при зміні технологічного процесу, заміні і модернізації устаткування, приладів та інструментів, сировини, матеріалів та інших ресурсів, які можуть вплинути на охорону праці;
- в разі порушення працівником правил може призвести до травм,

отруєння або нещасного випадку,

- в разі перерви в роботі співробітника, що виконує роботу з підвищеним ризиком більше 30 календарних днів, а по інших роботах - більш 60 днів. в наступних випадках:

- в разі одноразового виконання працівником роботи, не пов'язаної безпосередньо з його основною роботою;

- після аварії і стихійного лиха; при прийомі одягу м, письмовий дозвіл або інші документи;

- при проведенні екскурсій або організації масових заходів з школярами або студентами [58].

Основні вимоги до обладнання робочого місця та умов праці. У цій частині роботи ми розглянемо роботу планово-економічного відділу ТОВ «Україна», основні види діяльності тут - робота з оргтехнікою. Робоче місце допомагає підвищити ефективність роботи співробітника.

Організація робочого місця забезпечує:

- раціональне розміщення обладнання і предметів праці;
- спеціалізацію;
- освітлення робочої зони;
- технічне обслуговування;
- умови для якісної і безпечної роботи;

Вологе прибирання повинно проводитися щодня на робочих місцях на з ВДТ і повинна бути аптечка.

Для забезпечення захисту і досягнення стандартизованих рівнів комп'ютерного випромінювання необхідно використовувати сітчасті фільтри, засоби індивідуального захисту очей та інші засоби захисту, які пройшли випробування і мають щорічний гігієнічний сертифікат.

Вимоги пожежної безпеки для ТОВ «Україна». Крім загальних вимог пожежної безпеки, в залежності від особливостей виробничого процесу проводяться спеціальні протипожежні заходи для окремих видів виробництв, технологічних процесів і промислових об'єктів. Для будівель і приміщень, де

працюють комп'ютери, додаткові заходи визначені Правилами пожежної безпеки в Україні, НПАОП 0.00-1.28-10 та іншими нормативними актами [14].

Будинки, в яких використовуються комп'ютери, повинні мати вогнестійкість не нижче II класу. Приміщення для зберігання інформації мають бути обладнані негорючими сейфами і шафами. Носії інформації необхідно зберігати на стелажах у металевих касетах.

Підлога в комп'ютерних залах повинен бути з негорючих матеріалів. Простір під знімною підлогою має бути обладнано автоматичною системою пожежної сигналізації та засобами пожежогашіння.

Звукопоглинальна облицювання стін і стелі в приміщеннях, де використовуються комп'ютери, повинна бути виготовлена з негорючих матеріалів. Є персональні комп'ютери і демонстраційні зали, необхідно обладнати автоматичну пожежну сигналізацію детекторами диму та переносними вуглекислотними вогнегасниками з розрахунку 2 штуки на кожні 20 м² площі.

Не рідше одного разу на квартал потрібно очищати від пилу агрегати, кабельні канали і міжповерхового простору [58].

Оцінка економічної ефективності СУОП.

Визначення соціальної ефективності заходів з охорони праці на підприємстві із загальною (середньою) чисельністю 45 осіб на підставі:

- кількості робочих місць, що не відповідають вимогам санітарних норм, до заходів 11, після заходів 9;

- кількість працівників, що працюють в умовах, які не відповідають вимогам санітарних норм до правил 8, після 7;

- кількість травм до подій 4, після 3;

- кількість днів непрацездатності через травми до події 53, після 48,

- кількість співробітників, які звільнилися до події 6, після 5.

Рішення:

Визначити скорочення кількості робіт, які не відповідають вимогам нормативних документів з безпеки виробництва:

$$\Delta K = \frac{P_1 - P_2}{K_3} \times 100, \% \quad (2.1)$$

$$\Delta K = \frac{11 - 9}{23} \times 100 = 8,70 \%$$

де P_1, P_2 - кількість робочих місць, що не відповідають вимогам санітарних норм до і після проведення заходів;

$K_3 = N/2 = 45/2 = 23$ - загальна кількість робочих місць (працюють у дві зміни, так як на $P_1 = 11$ припадає $N_1 = 22$ чол.

Визначаємо скорочення чисельності працівників, які працюють в умовах, які не відповідають вимогам санітарних норм:

$$\Delta Ч = \frac{N_1 - N_2}{N} \times 100, \% \quad (2.2)$$

$$\Delta Ч = \frac{8 - 7}{45} \times 100 = 2,22\%$$

де N_1, N_2 - чисельність працівників, які працюють в умовах, що не відповідають санітарним нормам до і після здійснення заходу, чол.;

N - річна середньооблікова чисельність працівників, чол.

Зменшення коефіцієнта частоти травматизму:

$$\Delta Kч = \frac{T_1 - T_2}{N} \times 100 \quad (2.3)$$

$$\Delta Kч = \frac{4 - 3}{45} \times 100 = 2,22$$

де T_1, T_2 - кількість випадків травматизму відповідно до і після проведення заходу.

Визначимо скорочення плинності кадрів через незадовільні умови праці за формулою:

$$\Delta Ч_n = \frac{З_1 - З_2}{N} \times 100 \quad (2.4)$$

$$\Delta Ч_n = \frac{6 - 5}{45} \times 100 = 2,22$$

Розрахунок річної економії від зменшення рівня захворюваності на підставі наступних даних:

- кількість днів непрацездатності через хвороби на 100 працівників до проведення заходів 2179, після 2006;
- річна середньооблікова чисельність працівників 45 чоловік;
- вартість виробленої товарної продукції за зміну на одного працівника промислово-виробничого персоналу 458 грн.;
- вартість річної товарної продукції підприємства 598 тис. грн.;
- середньорічна чисельність промислово-виробничого персоналу 40 чол.;
- середньорічна заробітна плата одного працівника разом із відрахуваннями на соцстрахування $З_p = 2236$ грн.;
- середньоденна сума допомоги по тимчасовій непрацездатності $З = 190$ грн.

Розв'язання: Скорочення витрат робочого часу за рахунок зменшення рівня захворюваності (аналогічно травматизму) за певний час:

$$\Delta Д = \frac{Д_1 - Д_2}{100} \times Ч_3, \text{ люд.-днів.} \quad (2.5)$$

$$\Delta Д = \frac{2179 - 2006}{100} \times 45 = 78 \text{ люд.-днів}$$

де $Д_1, Д_2$ – кількість днів непрацездатності через хвороби чи травматизм на 100 працюючих відповідно до і після проведення заходів.

Зростання продуктивності праці:

$$\Delta W = \frac{\Delta Д \times З_e}{P_n} \times 100\% , \quad (2.6)$$

$$\Delta W = \frac{78 \times 458}{598000} \times 100\% = 5,97$$

де Z_p – вартість виробленої продукції за зміну на одного працівника промислово – виробничого персоналу;

P_n – вартість річної товарної продукції підприємства.

Річна економія зарплати за рахунок зростання продуктивності праці при зменшенні рівня захворюваності і травматизму:

$$E_z = \frac{\Delta W \times Z_p}{100} \times \mathcal{C}_{cp}, \text{ грн.} \quad (2.7)$$

$$E_z = \frac{5,97 \times 2236}{100} \times 40 = 5339,57 \text{ грн.}$$

де \mathcal{C}_{cp} – середньорічна чисельність промислово – виробничого персоналу;

Z_p – заробітна плата одного працівника.

Економія за рахунок зменшення коштів на виплату допомоги по тимчасовій непрацездатності:

$$E_{cc} = \Delta D \times \Pi_d, \text{ грн.} \quad (2.8)$$

$$E_{cc} = 78 \times 190 = 14820 \text{ грн.}$$

де Π_d – середньоденна сума допомоги по тимчасовій непрацездатності

Річна економія за рахунок зменшення рівня захворюваності:

$$E_{pz(t)} = E_z + E_{cc}, \text{ грн.} \quad (2.9)$$

$$E_{pz(t)} = 5339,75 + 14820 = 20159,75 \text{ грн.}$$

Після розрахунку і аналізу діяльності ТОВ «Україна» можна зробити наступні висновки:

- 1) У компанії створена і діє ефективна система управління охороною праці;
- 2) В службу охорони праці на підприємстві входить один професійний фахівець;
- 3) За період з 2017 по 2019 рік вартість заходів з охорони праці збільшилася на 36,56% в 2018 році і знизилася на 12,64% в 2019 році.

4) Нещасні випадки на підприємстві

Можна відзначити, що в структурі планово-економічних відділів підприємства розстановка робочих місць і умови праці відповідають вимогам норм і виду виконуваних робіт.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «УКРАЇНА»

3.1. Аналіз дохідності сільськогосподарської продукції товариства

Провівши розрахунки згідно розробленої системи показників отримали наступні результати, які подано у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Узагальнюючі показники ефективності витрат ТОВ «Україна»

Коефіцієнт	2017	2018	2019
$K^{ЗВ} = V^{опер} / D^ч + D^i_{оп}$	9790/10846 = 0,9	13806/16724 = 0,83	21507/23377 = 0,92
$K^{ЗВ}_{мат} = V^{мат} / D^ч + D^i_{оп}$	5935/10846 = 0,54	9275/16724 = 0,55	14899/23377 = 0,64
$K^{ЗВ}_{оп} = V^{оп} / D^ч + D^i_{оп}$	999/10846 = 0,092	1563/16724 = 0,093	1655/23377 = 0,089
$K^{ЗВ}_{ам} = V^{ам} / D^ч + D^i_{оп}$	1310/10846 = 0,12	1449/16724 = 0,09	1655/23377 = 0,07

Виходячи з узагальнюючих показників спостерігається тенденція до зниження витрат у 2018 році і підвищення в 2019 році. Підвищення відбувалось за рахунок матеріальних витрат. Так показник матеріальних витрат протягом 2017 – 2019 років збільшувався і дорівнював відповідно 0,54, 0,55 та 0,64 грн./грн. Показник витрат на оплату праці у 2018 році зріс і становив 0,093 грн./грн. проти 0,092 грн./грн. у 2017 році, проте у 2019 році він знизився до 0,089 грн./грн. Щодо показника який характеризує амортизаційні відрахування то спостерігається його зниження протягом досліджуваного періоду, так у 2017 році він становив 0,12 грн./грн. у 2018 році 0,09 грн./грн., а вже в 2019 році 0,07 грн./грн.

Динаміка узагальнюючих показників представлена на рис 3.1.

Провівши розрахунки згідно розробленої системи показників отримали наступні результати, які подано у вигляді таблиці 3.2.

Рисунок 3.1 – Динаміка узагальнюючих показників ефективності витрат ТОВ «Україна» за 2017-2019 рр.

Розглянемо зміни часткових показників які характеризують витрати на виробництво окремих видів продукції. Коефіцієнт матеріалоемності насіння для вирощування пшениці протягом 2017 – 2019 років знизився з 0,11 грн./грн. в 2017 році до 0,06 грн./грн. в 2019 році. Розглянемо зміни часткових показників які характеризують витрати на виробництво окремих видів продукції. Коефіцієнт матеріалоемності насіння для вирощування пшениці протягом 2017 – 2019 років знизився з 0,11 грн./грн. в 2017 році до 0,06 грн./грн. в 2019 році. Для кукурудзи цей показник в 2017 становив 0,16 грн./грн., в 2018 році він дещо зріс і дорівнював 0,22 грн./грн., а вже 2019 році мав тенденцію до зниження і становив 0,19 грн./грн.

Для ячменю цей показник зменшувався протягом досліджуваного періоду і у 2017 році становив 0,23 грн./грн., у 2018 році – 0,1 грн./грн., а в 2019 році – 0,09 грн./грн. Коефіцієнт матеріалоемності насіння для вирощування соняшнику

протягом 2018 року знизився до 0,15 грн./грн. порівняно з 2017 роком , коли він дорівнював 0,19 грн./грн., протягом 2019 року показник виріс до 0,22 грн./грн.

Таблиця 3.2 – Часткові показники матеріалоемності продукції рослинництва

$K^{MC} = C_{mat}^i / C_{vir} , \text{ грн.}/\text{грн}$			
Коефіцієнт K^{MC}	2017	2018	2019
Пшениця			
$K^{MC}_{\text{насін}}$	136/1261 = 0,11	102/1026 = 0,01	108/1889 = 0,06
$K^{MC}_{\text{мін.добр.}}$	302/1261 = 0,24	161/1026 = 0,16	309/1889 = 0,16
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	210/1261 = 0,17	254/1026 = 0,23	408/1889 = 0,22
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	28/1261 = 0,02	132/1026 = 0,13	538/1889 = 0,28
Кукурудза			
$K^{MC}_{\text{насін}}$	49/297 = 0,16	230/1054 = 0,22	334/1744 = 0,19
$K^{MC}_{\text{мін.добр.}}$	54/297 = 0,18	144/1054 = 0,14	309/1744 = 0,18
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	48/297 = 0,16	75/1054 = 0,07	138/1744 = 0,08
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	59/297 = 0,2	251/1054 = 0,24	439/1744 = 0,25
Ячмінь			
$K^{MC}_{\text{насін}}$	202/878 = 0,23	35/341 = 0,1	21/243 = 0,09
$K^{MC}_{\text{мін.добр.}}$	183/878 = 0,21	113/341 = 0,33	38/243 = 0,16
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	166/878 = 0,19	56/341 = 0,16	63/243 = 0,26
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	111/878 = 0,13	30/341 = 0,09	64/243 = 0,26
Соняшник			
$K^{MC}_{\text{насін}}$	58/311 = 0,19	92/611 = 0,15	134/619 = 0,22
$K^{MC}_{\text{мін.добр.}}$	19/311 = 0,06	16/611 = 0,03	125/619 = 0,2
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	54/311 = 0,17	74/611 = 0,12	64/619 = 0,1
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	51/311 = 0,16	197/611 = 0,32	125/619 = 0,22
Соя			
$K^{MC}_{\text{насін}}$	10/91 = 0,11	32/362 = 0,09	30/457 = 0,07
$K^{MC}_{\text{мін.добр.}}$	10/91 = 0,11	0	19/457 = 0,04
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	6/91 = 0,07	32/362 = 0,09	48/457 = 0,11
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	34/91 = 0,37	229/362 = 0,63	182/457 = 0,4
Цукрові буряки			
$K^{MC}_{\text{насін}}$	217/1306 = 0,17	331/2416 = 0,14	299/3154 = 0,09
$K^{MC}_{\text{мін.добр.}}$	279/1306 = 0,21	475/2416 = 0,2	607/3154 = 0,19
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	281/1306 = 0,22	408/2416 = 0,17	448/3154 = 0,14
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	102/1306 = 0,08	520/2416 = 0,22	811/3154 = 0,26

Для сої цей показник мав тенденцію до зниження у 2017 році він становив 0,11 грн./грн., в 2018 році 0,09 грн./грн., у 2019 році – 0,07 грн./грн. Така ж тенденція показника спостерігається і для вирощування цукрового буряка у 2017 році він дорівнював 0,17 грн./грн., у 2018 році – 0,14 грн./грн., а в 2019 0,09 грн./грн..

Зміна показника матеріалоемності насіння представлено на рисунку 3.2.

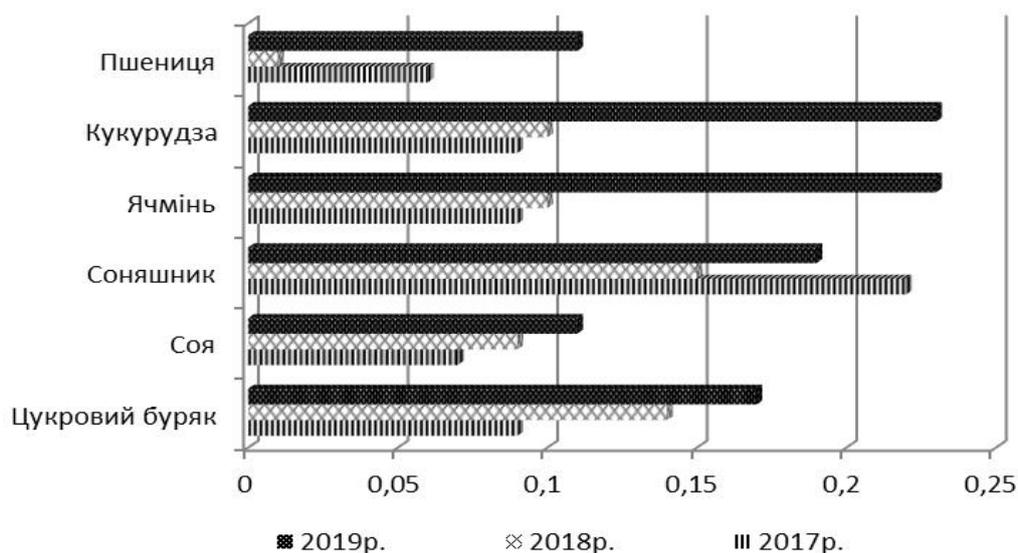

Рисунок 3.2 – Динаміка коефіцієнту матеріалоемності насіння

Коефіцієнт матеріалоемності мінеральних добрив для окремих культур протягом досліджуваного періоду мав наступні тенденції. Для пшениці цей показник знаходився в межах 0,24 грн./грн. в 2017 році і 0,16 грн./грн. в 2018 та 2019 роках. Для кукурудзи значення коливалось від 0,18 грн./грн. у 2017 та 2019 роках до 0,14 грн./грн. у 2018 році. Коефіцієнт матеріалоемності мінеральних добрив для ячменю зростав протягом 2017 – 2019 років з 0,21 грн./грн. до 0,33 грн./грн., а вже в 2019 році знизився до позначки 0,16 грн./грн. Для соняшника спостерігалась протилежна тенденція у 2018 році відбулося зниження показника до позначки 0,03 грн./грн. порівняно з 0,06 грн./грн. у 2017 році, а в 2019 році відбулося зростання до 0,2 грн./грн. значення цього ж показника для сої мало досить широкий діапазон: 0,11 грн./грн. у 2017 році 0 у 2018 та 0,04 грн./грн. у 2019 році. Для цукрових буряків спостерігається поступове зменшення показника. Так у 2017 році він становив 0,21 грн./грн., у 2018 році – 0,2 грн./грн., а у 2019 році лише 0,19 грн./грн.

Тенденції поведінки показника матеріалоемності мінеральних добрив зображено на рисунку 3.3.

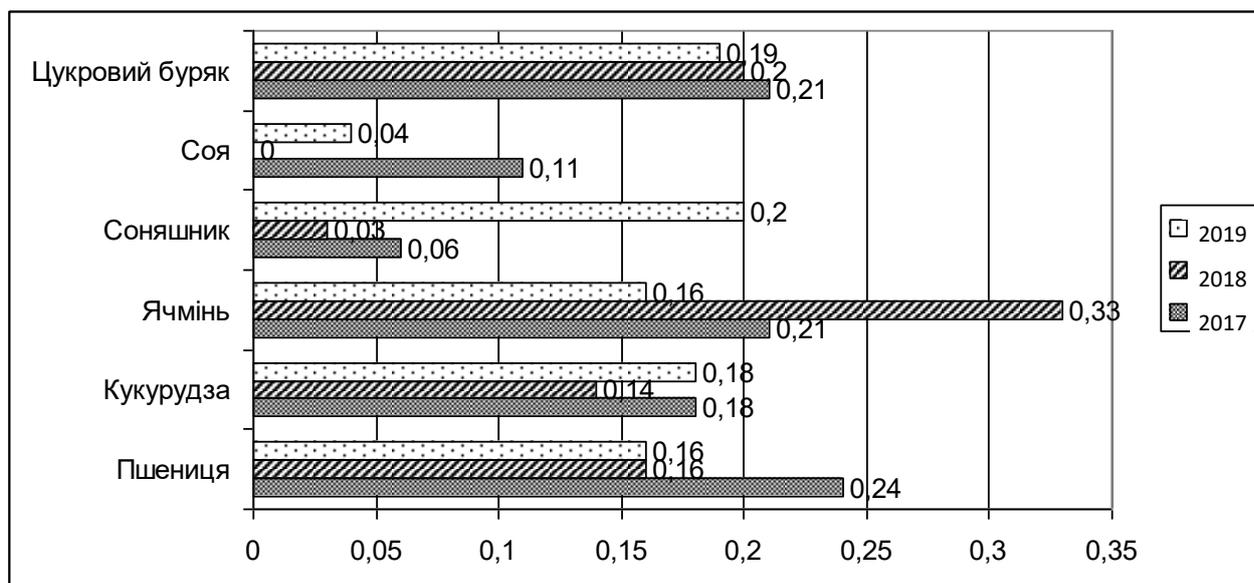

Рисунок 3.3 – Динаміка показника матеріалоемності мінеральних добрив

Коефіцієнт матеріалоемності нафтопродуктів протягом досліджуваного періоду мав наступні тенденції. Для окремих культур цей показник зменшувався, як наприклад для соняшника в 2017 році він становив 0,17 грн./грн., у 2018 році – 0,12 грн./грн. і в 2019 році – 0,1 грн./грн. та для цукрових буряків він знизився до 0,14 грн./грн. у 2019 році проти 0,22 грн./грн. у 2017 році. Значні зміни показника відбулися для кукурудзи, так коефіцієнт матеріалоемності нафтопродуктів у 2018 році знизився до позначки 0,07 грн./грн. проти 0,16 грн./грн. 2017 року, щоправда у 2019 році відбулося не значне зростання до 0,08 грн./грн. Зменшення показника можна пояснити застосуванням новітньої техніки та високотехнологічного обладнання для збору певних видів культур. В той самий час відбулося збільшення частки витрат на паливо-мастильні матеріали за рахунок їх подорожчання протягом досліджуваного періоду.

Цей же показник для ячменю зменшився до 0,16 грн./грн. у 2018 році проти 0,19 грн./грн. 2017 року, а 2019 року відбулося зростання до позначки 0,26 грн./грн. Для сої цей коефіцієнт зростав і мав наступні значення 2017 рік – 0,07 грн./грн., 2018 рік – 0,09 грн./грн. та 2019 рік – 0,11 грн./грн.

Графічно коефіцієнт матеріалоемності нафтопродуктів має такий вигляд (рис. 3.4).

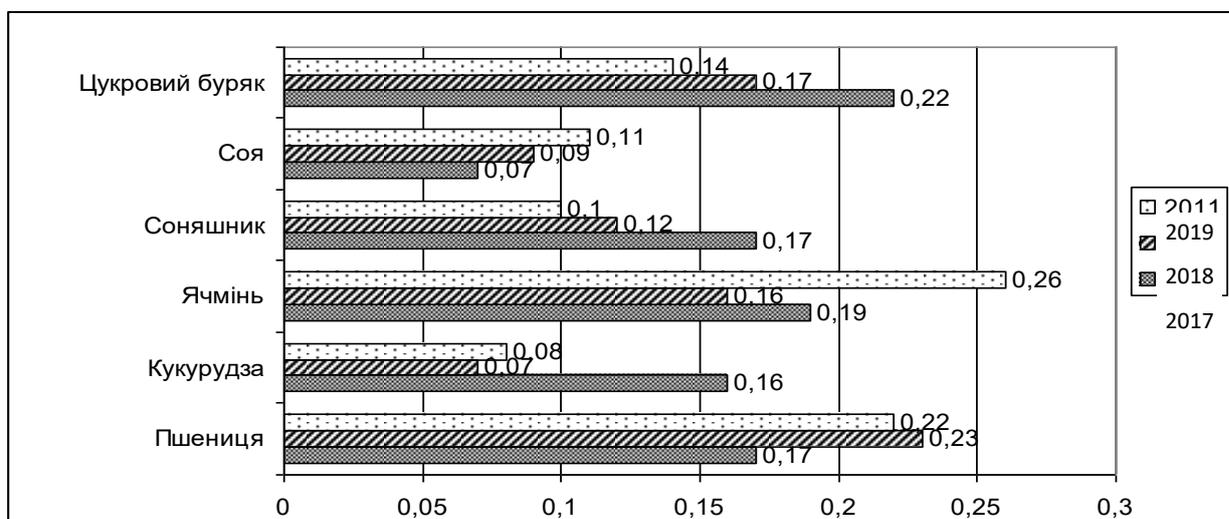

Рисунок 3.4 – Динаміка коефіцієнту матеріалоемності нафтопродуктів

Коефіцієнт матеріалоемності решти матеріальних витрат для таких культур як пшениця, кукурудза, цукрові буряки мав тенденцію до зростання. Зокрема для пшениці зміни відбулися з 0,02 грн./грн. у 2017 році до 0,13 грн./грн. у 2018 році та до 0,28 грн./грн. у 2019 році. Для кукурудзи таки зростання було в межах 0,2 грн./грн. у 2017 році та 0,25 грн./грн. у 2019 році. Коефіцієнт матеріалоемності решти матеріальних витрат для цукрових буряків мав наступні показники 2017 рік – 0,08 грн./грн., 2018 рік – 0,22 грн./грн., 2019 рік – 0,26 грн./грн. Для ячменю показник спочатку зменшився до 0,09 грн./грн. у 2018 році порівняно з 2017 роком коли показник становив 0,13 грн./грн., а вже в 2019 році зріс до 0,26 грн./грн. Для соняшника відбувалися наступні зміни – спочатку зростання до позначки 0,32 грн./грн. у 2018 році порівняно з 0,16 грн./грн. 2017 року, та зменшення до 0,22 грн./грн. у 2019 році. Для сої тенденція збереглася – зростання в 2018 році порівняно з 2017 роком – з 0,37 грн./грн. до 0,63 грн./грн., та зниження до 0,4 грн./грн. у 2019 році.

Графічно тенденції зміни показника представлені на рис. 3.5.

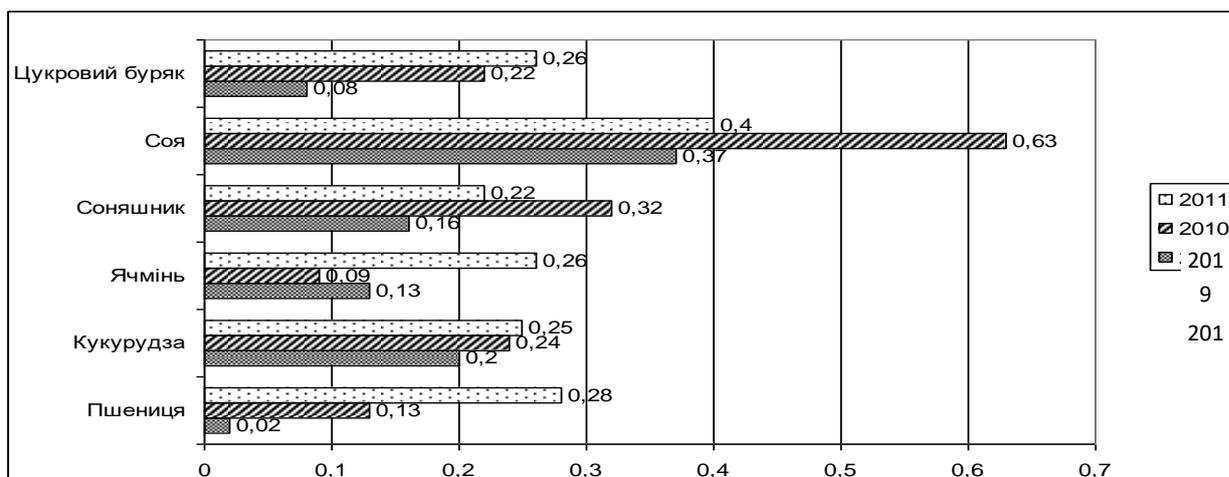

Рисунок 3.5 – Динаміка коефіцієнту матеріалоемності інших матеріальних витрат

Розглянемо часткові показники для продукції тваринництва. Протягом досліджуваного періодів 2017 – 2019 років. Результати розрахунків наведені у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Часткові показники матеріалоемності для продукції тваринництва

$K^{MC} = C_{\text{мат}}^i / C_{\text{вир}} , \text{грн.}/\text{грн}$			
Коефіцієнт K^{MC}	2017	2018	2019
ВРХ			
$K^{MC}_{\text{корми}}$	642/1169 = 0,55	711/1369 = 0,52	674/1480 = 0,46
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	141/1169 = 0,12	204/1369 = 0,15	227/1480 0,15
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	22/1169 = 0,02	47/1369 = 0,03	64/1480 = 0,04
Вівці			
$K^{MC}_{\text{корми}}$	23/31 = 0,74	11/26 = 0,42	8/28 = 0,29
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	0	0	0
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	1/31 = 0,03	6/26 = 0,23	4/28 = 0,14
Молоко			
$K^{MC}_{\text{корми}}$	1039/2133 = 0,49	1534/3306 = 0,46	1810/4017 = 0,45
$K^{MC}_{\text{нафт. прод}}$	217/2133 = 0,1	358/3306 = 0,11	464/4017 = 0,12
$K^{MC}_{\text{реш мат вит}}$	165/2133 = 0,08	215/3306 = 0,07	439/4017 = 0,1

Розглядаючи структуру собівартості продукції тваринництва слід відзначити зменшення показника матеріалоемності кормів для всіх досліджуваних груп. Так для ВРХ значення цього показника зменшувалося від 0,55 грн./грн. у 2017 році до 0,46 грн./грн. в 2019 році. Для овець значення показника знизилося 0,74 грн./грн. до 0,29 грн./грн. В групі основного молочного стада цей показник у 2017 році складав 0,49 грн./грн. у 2018 році – 0,46 грн./грн., а вже в 2019 році він складав лише 0,45 грн./грн. Коефіцієнт матеріалоемності нафтопродуктів для всіх груп мав тенденцію до зростання, а саме для ВРХ значення зросло з 0,12 грн./грн. у 2017 р. до 0,15 грн./грн. в 2019 р. В групі основного молочного стада цей показник у 2017 році складав 0,11 грн./грн., а в 2019 році він склав 0,12 грн./грн. Коефіцієнт матеріалоемності інших матеріальних витрат для групи ВРХ зростав 2017 рік – 0,02 грн./грн., 2018 – 0,03 грн./грн., 2019 – 0,04 грн./грн. Для овець він становить в 2019 році 0,14 грн./грн. проти 0,023 грн./грн. 2018 року, та 0,03 грн./грн. 2017 року. В групі основного молочного стада відбулися наступні зміни: 0,08 грн./грн. 2017 рік, 0,07 грн./грн. – 2018 рік, та 0,1 грн./грн. в 2019 році.

Зміна коефіцієнта матеріалоемності в структурі собівартості для окремих груп продукції тваринництва представлена на діаграмах:

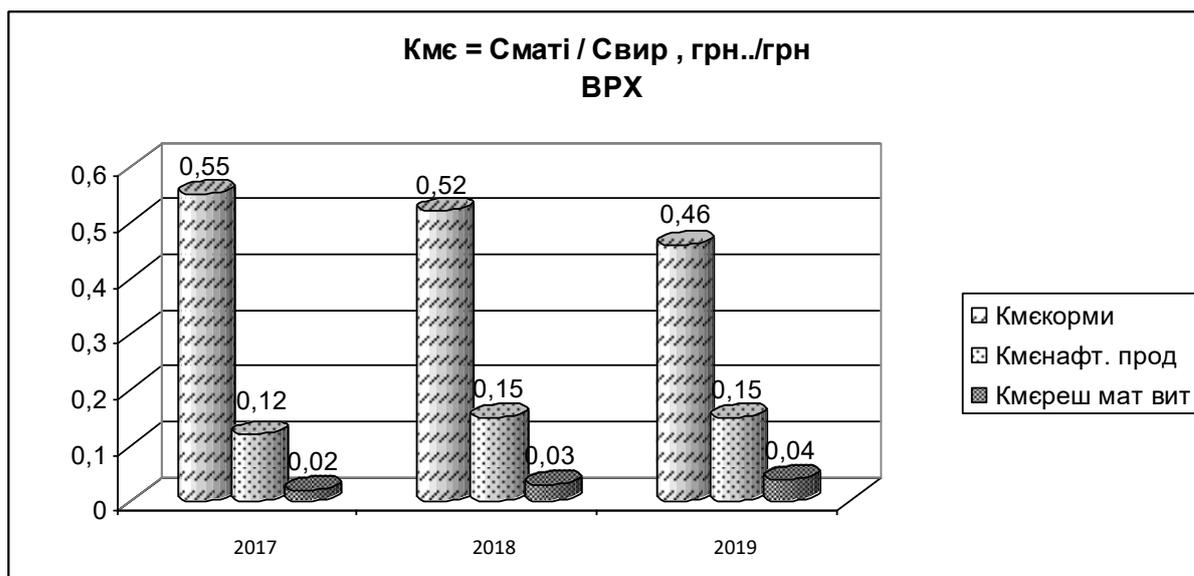

Рисунок 3.6 - Зміна коефіцієнта матеріалоемності в структурі собівартості поголів'я ВРХ.

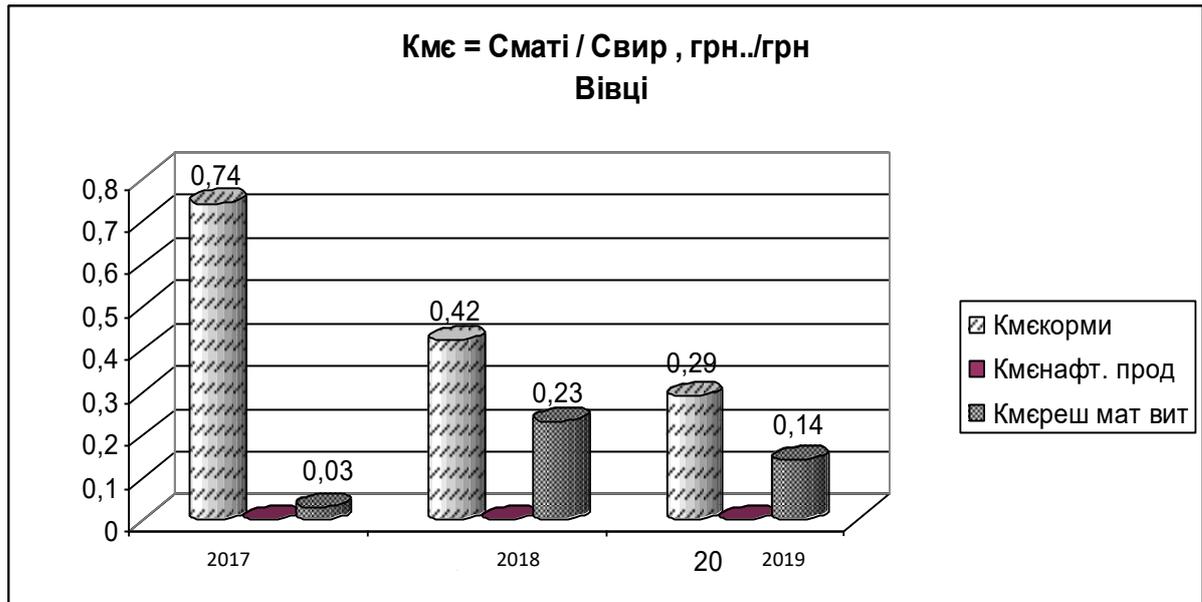

Рисунок 3.7 - Зміна коефіцієнта матеріалоємності в структурі собівартості
поголів'я овець

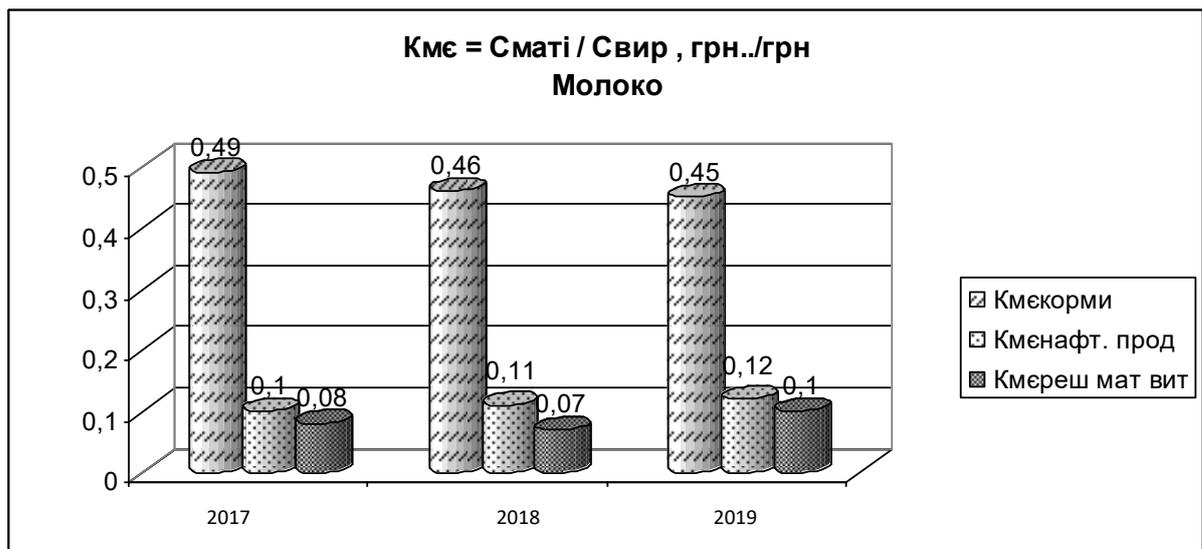

Рисунок 3.8 - Зміна коефіцієнта матеріалоємності в структурі собівартості
поголів'я молочного стада

Одним з показників що характеризують ефективність витрат на виробництво є коефіцієнт дохідності. Розрахунки наведені в таблиці 3.4 та 3.5.

Таблиця 3.4 – Коефіцієнт дохідності продукції рослинництва

$K_d = D^{чi} / C_{пов}, \text{грн./грн.}$			
Кд, культура	2017	2018	2019
Кд пшениця	$1552/1516 = 1,02$	$1106/656 = 1,69$	$1944/1328 = 1,46$
Кд кукурудза	$579/301 = 1,26$	$1268/856 = 1,48$	$3012/1491 = 2,02$
Кд ячмінь	$651/836 = 0,78$	$533/322 = 1,66$	$70/53 = 1,32$
Кд соняшник	$586/377 = 1,55$	$1800/724 = 2,49$	$1465/623 = 2,35$
Кд соя	$151/55 = 2,75$	$318/162 = 1,96$	$183/66 = 2,77$
Кд цукровий буряк	$1435/1552 = 0,92$	$2893/2824 = 1,02$	$4667/3572 = 1,31$

Динаміка коефіцієнту дохідності продукції рослинництва представлено на рисунку 3.9.

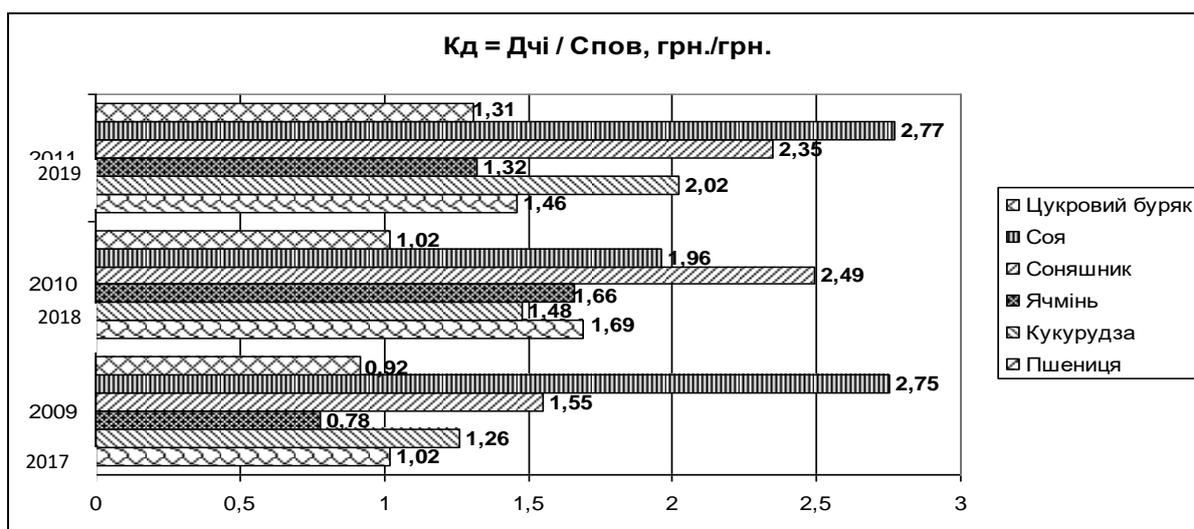

Рисунок 3.9 - Динаміка коефіцієнту дохідності продукції рослинництва представлено

Таблиця 3.5 – Коефіцієнт дохідності продукції тваринництва

$K_d = D^{чi} / C_{пов}, \text{грн./грн.}$			
	2017	2018	2019
ВРХ	$647/1038 = 0,62$	$852/1250 = 0,68$	$1509/1728 = 0,87$
Вівці	$5/11 = 0,45$	$4/10 = 0,4$	$2/4 = 0,5$
Молоко	$2217/2438 = 0,9$	$4884/3856 = 1,27$	$7032/4564 = 1,54$

Коефіцієнт дохідності по всіх групах протягом досліджуваного періоду зростає.

Динаміка коефіцієнту дохідності продукції тваринництва представлено на рисунку 3.10.

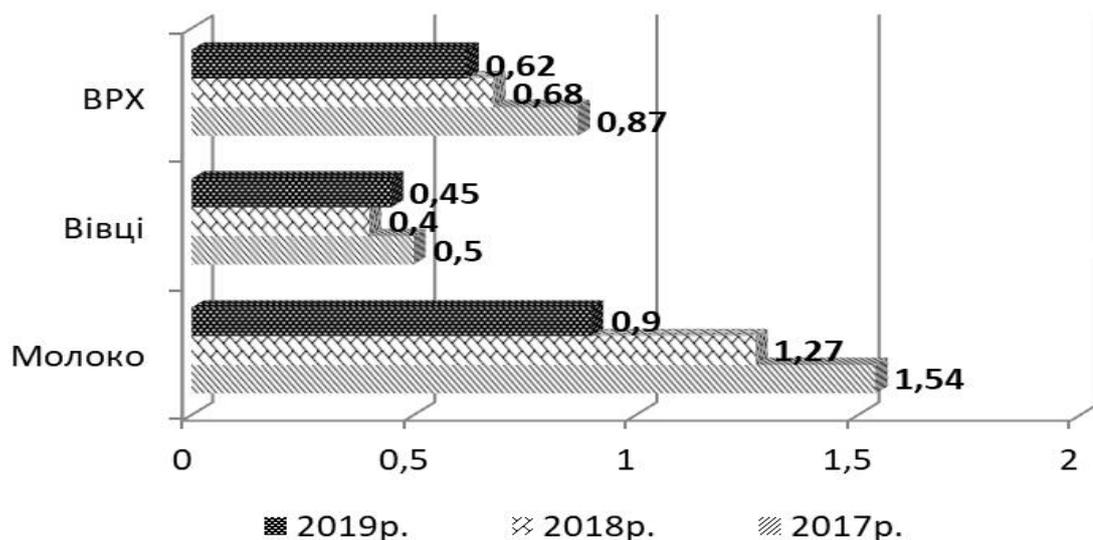

Рисунок 3.10 - Динаміка коефіцієнту дохідності продукції тваринництва

Одним з найважливіших показників у сільському господарстві в цілому і в рослинництві зокрема є показник врожайності. Розрахункові дані представлені в таблиці 3.6.

Таблиця 3.6 – Врожайність сільськогосподарських культур в 2017 – 2019 рр.

Врожай = Маса / S, ц/га			
Культура	2017	2018	2019
Пшениця	22002/540 = 40,47	15645/560 = 27,94	16849/505 = 33,36
Кукурудза	6257/80 = 78,21	18164/230 = 78,97	36152/390 = 92,7
Ячмінь	10476/415 = 25,24	3546/156 = 22,73	1247/65 = 19,18
Соняшник	3284/170 = 19,31	5642/255 = 22,13	5215/210 = 24,83
Соя	1045/67 = 15,6	3505/205 = 17,1	5353/210 = 25,49
Цукровий буряк	61798/200 = 308,99	87626/270 = 324,54	133337/290 = 459,78

На рисунку 3.9 графічно представлено зміну врожайності певних культур у період з 2017 по 2019 рік.

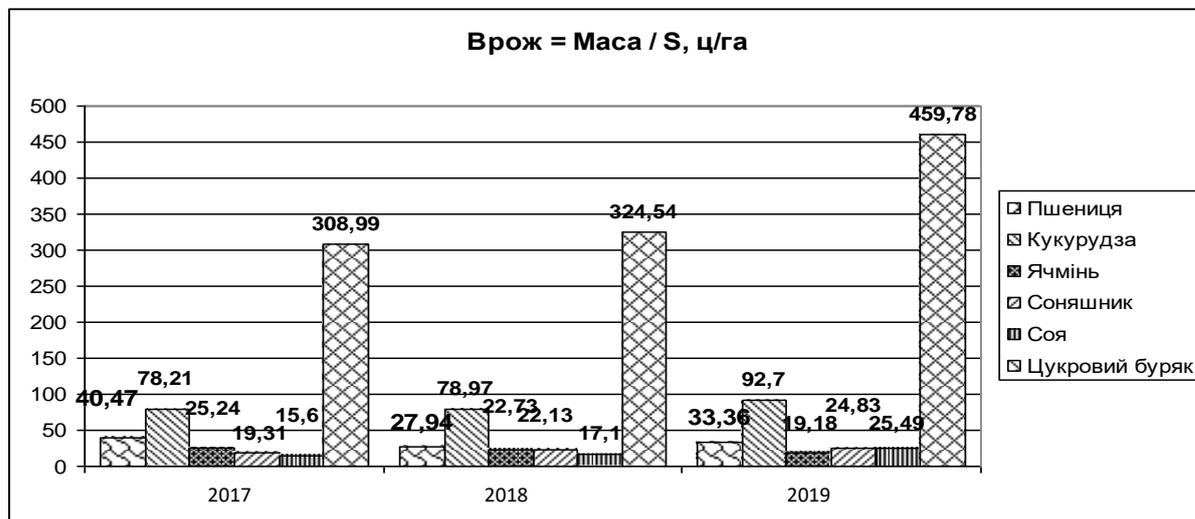

Рисунок 3.11 - Динаміка врожайності протягом 2017 – 2019 років

Проведемо аналіз структури чистого доходу підприємства. Розрахуємо питому вагу окремих галузей діяльності в структурі чистого доходу.

$$\alpha_1 = \frac{D_{роsl}^ч}{D^ч},$$

де α_1 - питома вага рослинництва;

$D_{роsl}^ч$ - Чистий дохід від реалізації продукції рослинництва;

$D^ч$ - Чистий дохід.

$$\alpha_2 = \frac{D_{твар}^ч}{D^ч},$$

де α_2 - питома вага тваринництва;

$D_{твар}^ч$ - Чистий дохід від реалізації продукції тваринництва.

$$\alpha_3 = \frac{D_{\text{посл}}^{\text{ч}}}{D^{\text{ч}}},$$

де α_3 - питома вага послуг;

$D_{\text{посл}}^{\text{ч}}$ - Чистий дохід від надання послуг.

Розраховуємо значення питомої ваги окремих галузей виробництва в структурі чистого доходу та заносимо значення до таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 – Питома вага окремих галузей діяльності в структурі чистого доходу

Коефіцієнт	Роки		
	2017	2018	2019
α_1	$5750/8869 = 0,65$	$8432/14347 = 0,59$	$11941/20928 = 0,57$
α_2	$2883/8869 = 0,33$	$5768/14347 = 0,4$	$8587/20928 = 0,41$
α_3	$236/8869 = 0,02$	$147/14347 = 0,01$	$147/14347 = 0,02$

Аналізуючи структуру чистого доходу слід відзначити зменшення питомої ваги доходу від реалізації продукції та збільшення частки доходу від реалізації продукції тваринництва, вага ж доходу від надання послуг залишалась приблизно на одному рівні. Динаміку структури представлено на рисунку 3.12.

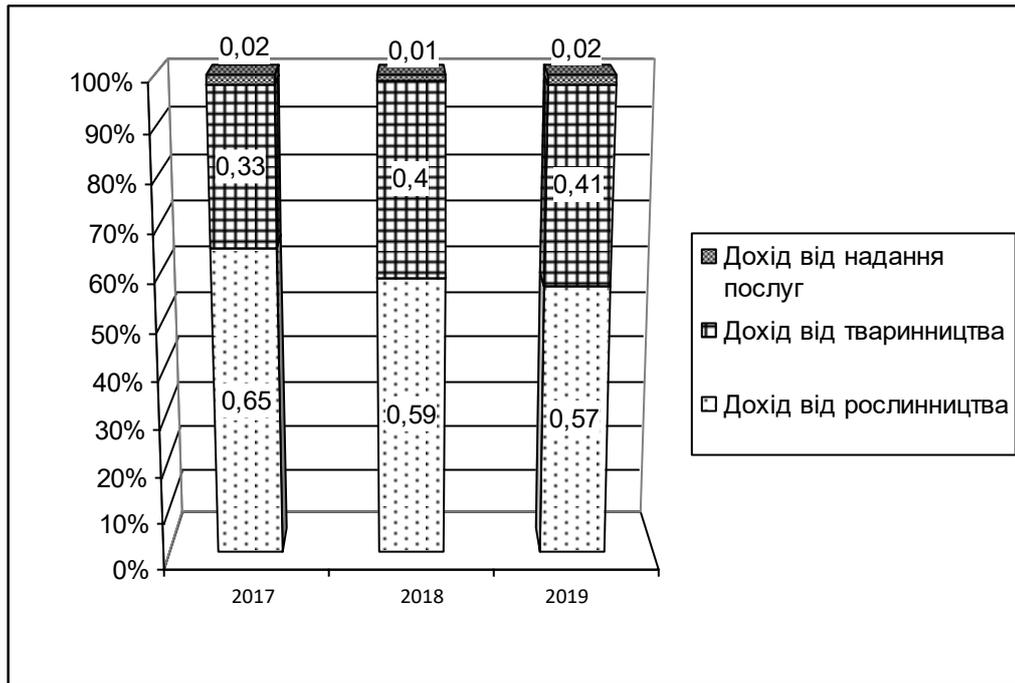

Рисунок 3.12 – Зміна структури чистого доходу протягом 2017-2019 рр.

Розрахуємо питому вагу окремих культур в доході галузі.

$$\alpha_i = \frac{D_i^c}{D_{росл}^c},$$

де α_i - питома вага і-го виду продукції;

D_i^c - дохід від реалізації і-го виду продукції;

$D_{росл}^c$ - Чистий дохід від реалізації продукції рослинництва.

Результати занесемо до таблиці 3.8.

Слід відзначити зростання питомої ваги таких культур як кукурудза та цукровий буряк. Натомість такі культури як ячмінь та пшениця зменшують свою питому вагу у доході від реалізації продукції рослинництва. Динаміку часток у доході зобразимо у вигляді діаграми (рис 3.13).

Таблиця 3.8 – Питома вага окремих культур в доході від реалізації продукції рослинництва

Коефіцієнт	Роки			Пріоритети
	2017	2018	2019	
α_i пшениця	1552/5750 = 0,27	1106/8432 = 0,13	1944/11941 = 0,018	3
α_i кукурудза	379/5750 = 0,07	1268/8432 = 0,15	3012/11941 = 0,25	2
α_i ячмінь	674/5750 = 0,12	718/8432 = 0,09	70/11941 = 0,01	6
α_i соняшник	586/5750 = 0,1	1800/8432 = 0,21	1465/11941 = 0,12	4
α_i соя	151/5750 = 0,03	318/8432 = 0,04	183/11941 = 0,02	5
α_i ц. буряк	1435/5750 = 0,25	2893/8432 = 0,34	4667/11941 = 0,39	1
α_i інші	0,16	0,04	0,03	

Розрахуємо питому вагу окремих культур в доході галузі.

$$\alpha_i = \frac{D_i^c}{D_{твар}^c},$$

де α_i - питома вага і-го виду продукції;

D_i^c - дохід від реалізації і-го виду продукції;

$D_{твар}^c$ - чистий дохід від реалізації продукції тваринництва.

Результати занесемо до таблиці 3.9.

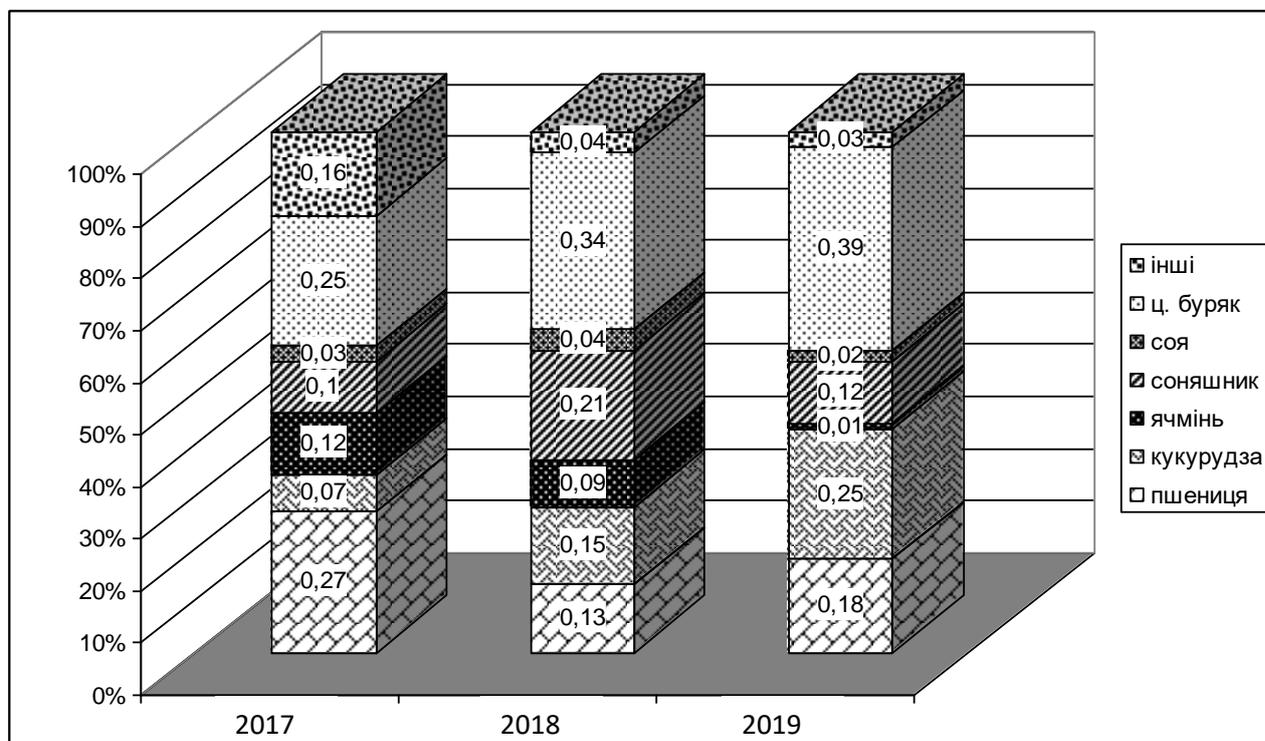

Рисунок 3.13 – Зміна структури чистого доходу від реалізації продукції рослинництва протягом 2017-2019 років

Таблиця 3.9 – Питома вага окремих культур в доході від реалізації продукції тваринництва

Коефіцієнт	Роки		
	2017	2018	2019
α_i ВРХ	$647/2883 = 0,22$	$852/5768 = 0,15$	$1509/8587 = 0,18$
α_i МОЛОКО	$2217/2883 = 0,78$	$4884/5768 = 0,85$	$7032/8587 = 0,82$

Як уже зазначалося збільшилась питома вага частки тваринництва у структурі чистого доходу від реалізації продукції. Такі зміни відбулися зокрема за рахунок збільшення питомої ваги доходу від реалізації молока частка від реалізації якого зростає до 85 %.

Динаміку часток у доході зобразимо у вигляді діаграми.(рис 3.14)

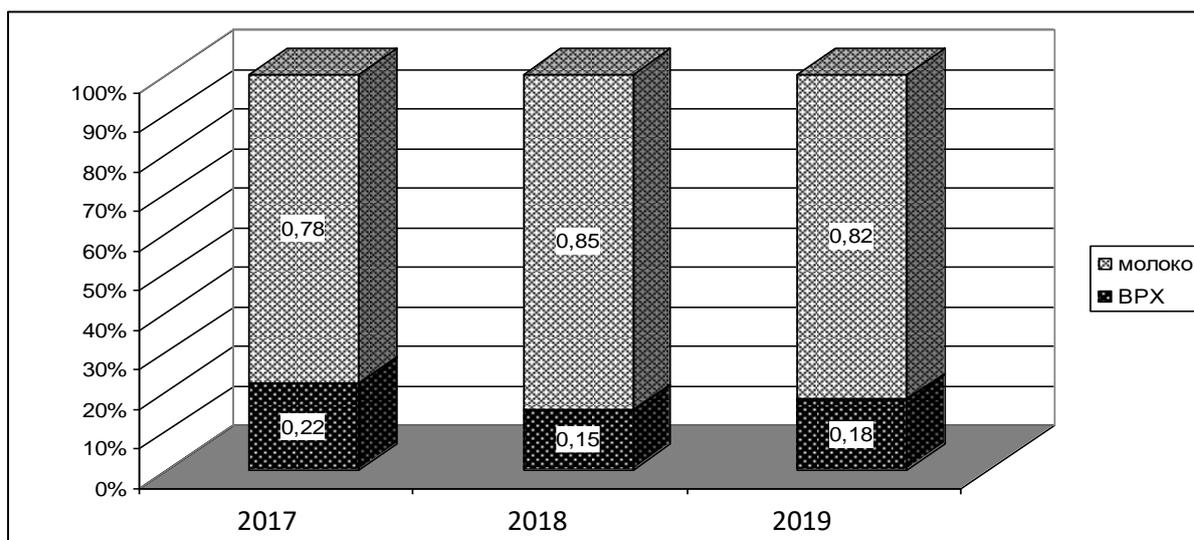

Рисунок 3.14 – Зміна структури чистого доходу від реалізації продукції тваринництва протягом 2017-2019 років

Аналіз питомої ваги складових доходу від реалізації продукції свідчить про те, що найбільш прийнятним є виробництво і реалізація молока. Вирощування ВРХ на продаж м'яса не рентабельно, продукція не конкурентоспроможна на ринках збуту.

У цілому виробництво сільськогосподарської продукції характеризується даними, що наведені у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10 – Питома вага окремих галузей діяльності в структурі чистого доходу

Галузь	Коефіцієнт дохідності		
	1 період	2 період	3 період
Рослинництво	$5750/8869 = 0,65$	$8432/14347 = 0,59$	$11941/20928 = 0,57$
Тваринництво	$2883/8869 = 0,33$	$5768/14347 = 0,4$	$8587/20928 = 0,41$
Послуги	$236/8869 = 0,02$	$147/14347 = 0,01$	$147/14347 = 0,02$

Аналізуючи структуру чистого доходу слід відзначити зменшення питомої ваги доходу від реалізації продукції та збільшення частки доходу від реалізації

продукції тваринництва, вага ж доходу від надання послуг залишалась приблизно на одному рівні.

3.2. Оцінка та прогнозування інвестиційної привабливості товариства

Для оцінки та прогнозування інвестиційної привабливості підприємства використаємо методику запропоновану у першому розділі бакалаврської роботи [6].

Оцінка інвестиційної привабливості повинна здійснюватися у два етапи:

- перший етап: розрахунок інтегрального показника за кожним підприємством окремо на підставі фінансової та бухгалтерської звітності;
- другий етап: визначення оцінки інвестиційної привабливості підприємства шляхом корегування інтегрального показника, розрахованого на першому етапі з урахуванням привабливості на мезоекономічному рівні, впливу результатів фінансово-господарської діяльності та ризиків діяльності підприємства.

На першому етапі для визначення показника привабливості конкретного підприємства використовується метод розрахунку інтегрального показника. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників. Це спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної пропозиції.

Аналіз діючих методик проведення економічного аналізу з урахуванням Положень (стандартів) бухгалтерської та фінансової звітності дозволяють сформулювати п'ять груп показників (загалом 32 показника), які використовуються для визначення інтегрального показника (табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Показники визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості ТОВ «Україна»

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
1	3	4	5
1. Оцінка майнового стану			
1.1. Темпи зростання оборотних активів	0,971	0,987	1,396
1.2. Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,09	0,087	0,188
1.3. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,427	0,49	0,542
2. Оцінка ліквідності			
2.1. Коефіцієнт покриття	0,933	1,146	0,988
2.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,49	0,659	0,412
2.4. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,005	0,001	0,0002
2.5. Частка оборотних коштів у активах	0,611	0,668	0,692
2.6. Частка виробничих запасів у поточних активах	0,334	0,266	0,385
3. Оцінка фінансової стійкості			
3.1. Коефіцієнт автономії	0,323	0,35	0,34
3.2. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,74	0,56	0,74
3.3. Коефіцієнт фінансової залежності	1,30	1,25	1,39
3.4. Коефіцієнт фінансування	3,38	3,98	2,70
3.5. Коефіцієнт заборгованості	0,30	0,25	0,37
3.6. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,00	0,00	0,00
3.7. Коефіцієнт забезпеченості власними коштами запасів	-0,18	0,35	-0,026
3.8. Коефіцієнт покриття	-0,18	0,35	-0,05
3.9. Коефіцієнт маневреності	-0,194	0,187	-0,034
3.10. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,323	0,35	0,34
4. Оцінка ділової активності			
4.1. Фондовіддача	2,1	2,4	1,88
4.2. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	7,55	9,6	8,12
4.3. Період оборотності дебіторської заборгованості	48	38	44
4.4. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,49	2,22	2,41
4.5. Період оборотності кредиторської заборгованості	145	162	149
4.6. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	7,31	5,3	3,22

Продовження таблиці 3.11

1	2	3	4
4.7. Період оборотності виробничих запасів	49	68	112
4.8. Коефіцієнт оборотності активів	1,17	1,06	0,75
4.9. Тривалість фінансового циклу	-48	-57	7
4.10. Тривалість операційного циклу	97	105	156
4.11. Оборотність власного капіталу	3,63	3,04	2,2
5. Оцінка рентабельності			
5.1. Рентабельність сукупного капіталу	0,0013	0,204	-0,108
5.2. Рентабельність власного капіталу	-0,038	0,583	-0,318
5.3. Рентабельність продажу	0,001	0,192	-0,144

Для визначення значимості окремих показників та їх груп використовується один із методів експертних оцінок – метод рангової кореляції. Експерти на підставі анкети розподіляють показники за рангами (від 1 до n) за ступенем зменшення пріоритетності та важливості (табл.4.10). На підставі проведеної експертної оцінки необхідно визначити ранги показників.

Таблиця 3.12 – Оцінка інвестиційної привабливості ТОВ «Україна» експертним методом

Показники	Експерти (кількість експертів)										Сума рангів	Ранжування
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Темпи зростання оборотних активів	6	1	3	2	4	1	1	5	2	3	28	2
2. Коефіцієнт оновлення основних засобів	1	3	2	1	5	4	2	1	1	2	22	1
3. Коефіцієнт зносу основних засобів	13	11	4	8	6	5	14	7	8	10	86	7
4. Коефіцієнт покриття	22	23	20	19	24	17	18	22	21	22	208	20
5. Коефіцієнт швидкої ліквідності	23	24	22	21	23	19	19	23	24	20	218	21
6. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	26	23	28	25	26	20	23	23	27	24	245	24
7. Частка оборотних коштів у активах	24	24	26	23	24	21	20	24	26	25	237	23

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
8. Частка виробничих запасів у поточних активах	25	23	24	25	19	20	21	24	25	21	227	22
9. Коефіцієнт автономії	12	13	14	5	3	6	8	6	13	5	85	6
10. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	26	27	24	25	23	28	24	26	25	25	253	26
11. Коефіцієнт фінансової залежності	20	21	19	18	20	18	22	22	23	24	207	19
12. Коефіцієнт фінансування	30	29	27	28	31	27	26	29	30	28	285	30
13. Коефіцієнт заборгованості	29	31	30	29	27	28	31	28	31	30	294	32
14. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	28	27	29	24	25	28	23	27	25	24	260	27
15. Коефіцієнт забезпеченості запасів	29	26	28	27	24	26	25	28	26	25	264	28
16. Коефіцієнт забезпеченості обігових засобів	30	28	27	29	28	30	26	29	27	26	280	29
17. Коефіцієнт маневреності	27	25	26	24	25	23	20	26	26	27	249	25
18. Коефіцієнт фінансової стійкості	31	27	29	28	30	26	28	31	29	31	290	31
19. Фондовіддача	20	19	16	17	17	18	20	21	22	23	193	17
20. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	22	18	17	20	15	22	21	16	20	20	191	16
21. Період оборотності дебіторської заборгованості	18	15	19	16	20	18	14	17	16	18	171	15
22. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	19	20	18	16	21	19	20	23	22	22	200	18
23. Період оборотності кредиторської заборгованості	8	6	5	13	11	11	15	15	16	11	111	11
24. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	7	9	12	15	13	3	10	16	11	13	109	10
25. Період оборотності виробничих запасів	10	16	15	9	16	13	9	9	9	14	120	12
26. Коефіцієнт оборотності активів	17	10	17	10	15	12	16	17	12	16	142	13
27. Тривалість фінансового циклу	13	17	16	17	18	16	15	18	17	14	161	14
28. Тривалість операційного циклу	11	12	7	4	8	15	11	12	7	12	99	9
29. Оборотність власного капіталу	9	14	8	11	12	14	6	10	6	7	97	8

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
30. Рентабельність сукупного капіталу	15	2	1	7	9	8	3	4	10	6	65	5
31. Рентабельність власного капіталу	5	3	6	4	3	7	5	3	8	6	50	3
32. Рентабельність продукції	2	4	11	6	7	4	5	11	3	1	54	4

Після розрахунків показники ранжуються у порядку зменшення рейтингової оцінки. Найбільший рейтинг буде у того показника, який має мінімальне значення (R) (табл. 3.13).

Таблиця 3.13 – Ранжування показників, що характеризують інвестиційну привабливість ТОВ «Україна»

Показники	R_i	$a_i = \frac{R_i}{\sum R_i}$
1	2	3
1. Коефіцієнт оновлення основних засобів	1	0,2467308
2. Темпи зростання оборотних активів	0,5	0,1233654
3. Рентабельність власного капіталу	0,33	0,0814212
4. Рентабельність продажу	0,25	0,0616827
5. Рентабельність сукупного капіталу	0,2	0,0493462
6. Коефіцієнт автономії	0,166	0,0409573
7. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,143	0,0352825
8. Оборотність власного капіталу	0,125	0,0308414
9. Тривалість операційного циклу	0,111	0,0273871
10. Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	0,1	0,0246731
11. Період оборотності кредиторської заборгованості	0,09	0,0222058
12. Період оборотності виробничих запасів	0,083	0,0204787
13. Коефіцієнт оборотності активів	0,077	0,0189983
14. Тривалість фінансового циклу	0,071	0,0175179
15. Період оборотності дебіторської заборгованості	0,067	0,016531
16. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,063	0,015544
17. Фондовіддача	0,059	0,0145571
18. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,056	0,0138169
19. Коефіцієнт фінансової залежності	0,053	0,0130767
20. Коефіцієнт покриття	0,05	0,0123365

Показники	R_i	$a_i = \frac{R_i}{\sum R_i}$
1	2	3
21. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,048	0,0118431
22. Частка виробничих запасів у поточних активах	0,045	0,0111029
23. Частка оборотних коштів у активах	0,043	0,0106094
24. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,042	0,0103627
25. Коефіцієнт маневреності	0,04	0,0098692
26. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,038	0,0093758
27. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,037	0,009129
28. Коефіцієнт забезпеченості запасів	0,036	0,0088823
29. Коефіцієнт забезпеченості обігових засобів	0,034	0,0083888
30. Коефіцієнт фінансування	0,033	0,0081421
31. Коефіцієнт фінансової стійкості	0,032	0,0078954
32. Коефіцієнт заборгованості	0,031	0,0076487

Рівень інвестиційної привабливості підприємства визначається за наступною формулою:

$$\begin{aligned}
 \text{ПІ} = & 0,2467308 * K_{\text{оновл}} + 0,1233654 * T_{\text{оа}} + 0,0814212 * P_{\text{вк}} + 0,0616827 * P_{\text{продаж}} + 0,0493462 * \\
 & P_{\text{к}} + 0,0409573 * K_{\text{авт}} + 0,0352825 * K_{\text{знос}} + 0,0308414 * O_{\text{влк}} + 0,0273871 * T_{\text{оц}} + 0,0246731 * K_{\text{о}} \\
 & \text{бзап} + 0,0222058 * \text{П}_{\text{обкредзаборг}} + 0,0204787 * \text{П}_{\text{обзап}} + 0,0189983 * K_{\text{обакт}} + 0,0175179 * T_{\text{фц}} + \\
 & + 0,016531 * \text{П}_{\text{обдз}} + 0,015544 * K_{\text{обдз}} + 0,0145571 * \text{ФВ} + 0,0138169 * K_{\text{обкредзаборг}} + 0,0130767 \\
 & * K_{\text{фінзал}} + 0,0123365 * K_{\text{покрит}} + 0,0118431 * K_{\text{швлікв}} + 0,0111029 * \text{Ч}_{\text{зап}} + 0,0106094 * \text{Ч}_{\text{ок}} + \\
 & + 0,0103627 * K_{\text{абслікв}} + 0,0098692 * K_{\text{маневр}} + 0,0093758 * K_{\text{конц.зал.кап.}} + 0,009129 * K_{\text{довгост.залуч.}} \\
 & + 0,0088823 * K_{\text{заб.зап.}} + 0,0083888 * K_{\text{забзап.коштами}} + 0,0081421 * K_{\text{фін}} + 0,0078954 * K_{\text{фін.стійк.}} + \\
 & + 0,0076487 * K_{\text{заборг.}}
 \end{aligned}$$

Необхідно визначити рівень інвестиційної привабливості ТОВ «Україна» за досліджуваний період за визначеною формулою.

$$\begin{aligned}
& \text{III}_{2017} = 0,2467308 * 0,09 + 0,1233654 * 0,971 - \\
& 0,0814212 * 0,038 + 0,0616827 * 0,001 + 0,0493462 * 0,0013 + 0,0409573 * 0,323 + 0,035282 \\
& 5 * 0,427 + 0,0308414 * 3,63 + 0,0273871 * 97 + 0,0246731 * 7,31 + 0,0222058 * 145 + 0,020478 \\
& 7 * \\
& 49 + 0,0189983 * 1,17 - \\
& 0,0175179 * 48 + 0,016531 * 48 + 0,015544 * 7,55 + 0,0145571 * 2,1 + 0,0138169 * 2,49 + 0,013 \\
& 0767 * 1,3 - 0,0123365 * 0,18 + 0,0118431 * 0,49 + 0,0111029 * 0,334 + 0,0106094 * 0,611 + \\
& + 0,0103627 * 0,005 + 0,0098692 * 0,194 + 0,0093758 * 0,74 + 0,009129 * 0 - 0,0088823 * 0,18 - \\
& 0,0083888 * 0,18 + 0,0081421 * 3,38 + 0,0078954 * 0,323 + 0,0076487 * 0,3 = 7,5603
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& \text{III}_{2018} = 0,2467308 * 0,087 + 0,1233654 * 0,987 + 0,0814212 * 0,583 + 0,0616827 * 0,19 \\
& 2 + 0,0493462 * 0,204 + 0,0409573 * 0,35 + 0,0352825 * 0,49 + 0,0308414 * 3,04 + 0,0273871 * \\
& 105 + 0,0246731 * 5,3 + 0,0222058 * 162 + 0,0204787 * 68 + 0,0189983 * 1,06 - \\
& 0,0175179 * 57 + 0,016531 * 38 + 0,015544 * 9,6 + 0,0145571 * 2,4 + 0,0138169 * 2,22 + 0,0130 \\
& 767 * 1,25 - 0,0123365 * 0,35 + 0,0118431 * 0,659 + 0,0111029 * 0,266 + 0,0106094 * 0,668 + \\
& + 0,0103627 * 0,001 + 0,0098692 * 0,187 + 0,0093758 * 0,56 + 0,009129 * 0 + \\
& + 0,0088823 * 0,35 + 0,0083888 * 0,35 + 0,0081421 * 3,98 + 0,0078954 * 0,35 + \\
& + 0,0076487 * 0,25 = 8,286
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& \text{III}_{2019} = 0,2467308 * 0,188 + 0,1233654 * 1,396 - 0,0814212 * 0,318 - \\
& 0,0616827 * 0,144 - 0,0493462 * 0,108 + 0,0409573 * 0,34 + 0,0352825 * 0,542 + \\
& + 0,0308414 * 2,2 + 0,0273871 * 156 + 0,0246731 * 3,22 + 0,0222058 * 149 + \\
& + 0,0204787 * 112 + 0,0189983 * 0,75 + 0,0175179 * 7 + 0,016531 * 44 + 0,015544 * 8,12 + \\
& + 0,0145571 * 1,88 + 0,0138169 * 2,41 + 0,0130767 * 1,39 - 0,0123365 * 0,05 + \\
& + 0,0118431 * 0,412 + 0,0111029 * 0,385 + 0,0106094 * 0,692 + \\
& + 0,0103627 * 0,0002 - 0,0098692 * 0,034 + 0,0093758 * 0,74 + \\
& + 0,009129 * 0 - 0,0088823 * 0,026 - 0,0083888 * 0,05 + 0,0081421 * 2,7 + \\
& 0,0078954 * 0,34 + 0,0076487 * 0,37 = 7,01
\end{aligned}$$

Інтегральні показники інвестиційної привабливості ТОВ «Україна» наводяться у таблиці 3.14, а їх динаміка зображена на рисунку 3.15.

Таблиця 3.14 – Динаміка інтегрального показника інвестиційної привабливості ТОВ «Україна»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік
Рівень інвестиційної привабливості	7,5603	8,286	7,01

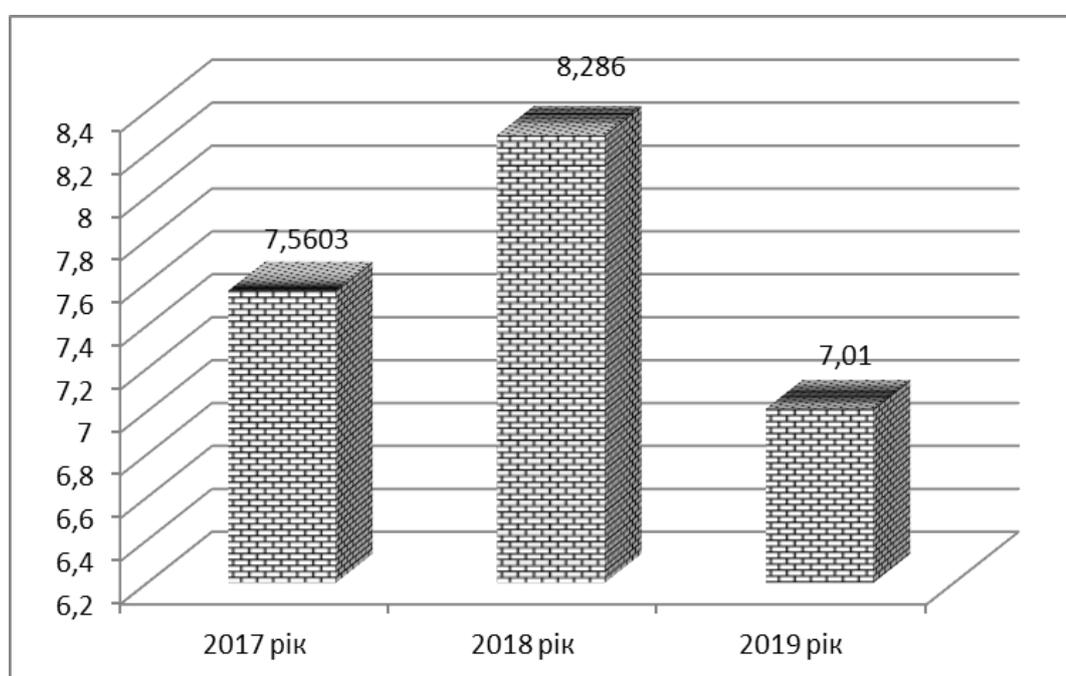

Рисунок 3.15 – Динаміка інтегрального показника інвестиційної привабливості ТОВ «Україна»

Прогнозована величина інтегрального показника інвестиційної привабливості ТОВ «Україна» знижується. Це пов'язано, на сам перед, із погіршенням майнового стану підприємства та зниженням рентабельності, що на думку експертів – найбільше впливають на інтегральний показник.

У зв'язку з цим необхідно розробити програму підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Україна» (табл. 3.15).

Таблиця 3.15 – Стратегічні та тактичні заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «Україна»

Стратегії	Заходи для реалізації	Результат
1. Зменшення витрат	- впровадження енергозберігаючих технологій; - скорочення адміністративно-управлінського персоналу;	- зменшення витрат на електроенергію на 5-10%; - зменшення адміністративних затрат на 2 %;
2. Види діяльності (розширення асортименту сільськогосподарської продукції)	- випуск екологічно-чистих продуктів; - виготовлення власного фірмового продукту;	- розширення кола споживачів; - ексклюзивність на ринку;
3. Стимулювання служби маркетингу	- рекламна діяльність; - пошук оптових покупців; - залучення нових споживачів; - пошук нових сфер використання продукції та відходів;	- зростання рентабельності продукції; - збільшення прибутку (виручки);
4. Розширення підсобного виробництва	- відкриття власних торгових точок;	- економія на вартості сировини;
5. Формування іміджу підприємства на ринку	- оформлення товарного знаку підприємства; - спонсорські акції; - участь у виставках, ярмарках;	- зростання обсягу реалізації; - ідентифікація продукту на ринку;
6. Використання новітніх технологій (сучасні охолоджувальні установки)	- модернізація застарілих технологій;	- розширення кола споживачів; - зростання дохідності підприємства;
7. Розширення мережі збуту сільськогосподарської продукції	- пошук вільних торгових площ;	- зростання обсягу реалізації продукції; - зайнятість персоналу;
8. Запровадити технічний контроль	- підвищення кваліфікації персоналу;	- підвищення якості продукції; - контроль готової продукції;
9. Активізація комунікаційних процесів	- одержання мікроекономічної інформації; - комунікації з партнерами;	- стан ринку м'ясопродуктів; - темп розвитку сільського господарства (зокрема тваринництва); - аналіз прайс-листів постачальників;
10. Підвищення ефективності організації праці на підприємстві	- скорочення витрат робочого часу; - поширення передових методів праці; - підвищення освітнього та кваліфікаційного рівня; - розробка системи оплати праці, що стимулює високопродуктивну працю.	- зростання продуктивності праці; - підвищення якості продукції; - ефективне використання ресурсів.

Розроблені стратегічні та тактичні заходи щодо підвищення інвестиційної буде розглянута на ТОВ «Україна» та впроваджені на виробництві.

3.3. Пропозиції щодо підвищення інвестиційної привабливості товариства

Дослідження діяльності підприємства, рівня інвестиційної привабливості надали можливість розробити програму щодо її забезпечення, наведену у таблиці 3.16.

Таблиця 3.16 – Програма економіко-організаційних та фінансових заходів щодо зниження собівартості продукції (товарів, робіт, послуг) та зростання інвестиційної привабливості ТОВ «Україна»

Найменування заходів щодо зниження собівартості продукції, одиниці вимірювання	Обсяг впровадження		Результати впровадження економіко-організаційних та фінансових заходів
	роки		
	2021	2022	
1	2	3	4
Тваринництво			
1. Модернізація технології виробництва молочної продукції (на інвестиційній основі)			
1. Будівництво молочного комплексу на 500 голів зі вводом в експлуатацію у 2021 році. Вихід на повну потужність в 2022 році			<p>Збільшення поголів'я, яке можливе зі вводом в експлуатацію за розрахунками спеціалістів повинно складати приблизно 20%. Годі економічний ефект складатиме</p> $Ef_{2012}^{погол} = \Delta N \times \left(\frac{D_{молочко}^ч - C_{молочко}}{N_{баз}} \right) \times K_{вир} - \frac{K}{T}$ <p>де $D_{молочко}^ч$ - чистий дохід від реалізації молока, $K_{вир}$ - коефіцієнт вірогідності – 0,9 $N_{баз}$ - базова чисельність поголів'я корів K – капітальні вкладення, тис. грн. T – термін окупності</p> $Ef_{2012}^{погол} = 440 \times 0,5 \times \left(\frac{7032 - 4564}{440} \right) \times 0,9 - \frac{8000}{10} = 310,6$ <p>тис.грн</p>

Продовження таблиці 3.16

1	2	3	4
<p>2. Придбання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Молоковоза із холодильною установкою (630 тис. грн); – Змішувач кормів (560 тис. грн). 	<p>1</p> <p>1</p>	<p>–</p> <p>–</p>	<p>Використання молоковоза з новими характеристиками забезпечує:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення сегментів ринку за рахунок розширення радіусу доставки; 2. Підвищення якості молока; 3. Підвищення надоїв молока із 18,9 л/кор. до 22 л./кор. <p>Впровадження цих заходів забезпечує додатковий прибуток від реалізації продукції Розрахуємо термін окупності придбання нової техніки:</p> $T = \frac{K}{Pr^u},$ <p>де Pr^u - частка прибутку в тваринництві, яка створюється за рахунок впровадження цього заходу K – обсяг капітальних вкладень</p> $T = \frac{1190}{0,9 \times 2227} = 5,3 \text{ роки}$
Рослинництво			
<p>3. Придбання :</p> <ul style="list-style-type: none"> – Стерновий культиватор (280 тис. грн); – Сівалка точного висіву (80 тис. грн); – Опрыскувач для гербіцидів (60 тис. грн); – Дискова борона (250 тис. грн) – Прес-підборщик (60 тис. грн); – Косарка (110 тис. грн); – Тюкувач (50 тис. грн). 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>	<p>–</p> <p>–</p> <p>–</p> <p>–</p> <p>–</p> <p>–</p> <p>–</p>	<p>Використання зазначеної техніки з новими характеристиками дозволяє:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Скоротити час на обробіток земель; – Підвищити якість обробітку земель і як наслідок підвищити врожайність; – Покращити якість заготовлених кормів.
<p>4. Оновлення парку агротехніки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Трактори (2164 тис. грн); – Комбайн (1300 тис. грн). 	<p>6</p> <p>1</p>	<p>-</p> <p>-</p>	<p>Використання новітньої техніки дозволяє:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Скоротити час на проведення посівної компанії; – Підвищити якість збору врожаю; – Скоротити затрати на виробництва на використання паливо-мастильних матеріалів що в свою чергу призводить до зниження собівартості.

1	2	3	4
<p>5. Впровадження надзвичайного режиму економії матеріальних ресурсів.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Формування чи розробка політики зниження собівартості сільськогосподарської продукції, яка побудована на принципах інтенсифікації виробництва та збереження якості; – Введення системи стимулювання за збереження та економію матеріальних ресурсів (корекція КТУ); – Економія електроенергії; – Використання спецтехніки і методів контролю за додержанням оптимальних маршрутів пересування та розходів паливо-мастильних матеріалів. 	–	–	Спрямовано на забезпечення інвестиційної привабливості товариства
<p>6. Поліпшення фінансового стану</p> <ul style="list-style-type: none"> – Зниження дебіторської заборгованості; – Робота зі споживачами. 			

Реалізація напрямів, що забезпечать зниження витрат та підвищення рівня інвестиційної привабливості передбачає вирішення наступних завдань:

1. Для формування ефективної економічної політики на підприємстві необхідно визначити та врахувати тісну залежність доходності від структури виробництва, його матеріалоємності та енергоємності.

2. Пріоритетними напрямками підвищення доходності слід вважати модернізацію технологічних процесів виробництва молочної продукції за рахунок залучення інвестиційних ресурсів.

3. Придбання сучасних молоковозів із холодильною установкою.

4. Збільшення сегментів ринку за рахунок розширення радіуса доставки.

5. Використання якісного насіння, що адаптоване до існуючих кліматичних умов і здатне підвищити врожайність сільськогосподарських культур.

6. Придбання та оновлення парку агротехніки, що дозволяє скоротити час на проведення посівної компанії, підвищити якість збору врожаю, скоротити затрати виробництва на використання паливо-мастильних матеріалів, що в свою чергу призводить до зниження собівартості.

7. Оновлення стада ВРХ за рахунок придбання елітних видів худоби.

8. Впровадження надзвичайного режиму економії матеріальних ресурсів за рахунок формування і розробки політики зниження собівартості сільськогосподарської продукції, яка побудована на принципах інтенсифікації виробництва та збереження якості.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Інвестиційна привабливість підприємств з урахуванням факторів економічного, політичного і соціального характеру набула нині в Україні важливого значення, зважаючи на значні обмеження інвестиційних ресурсів, відсутність ефективної державної підтримки і необхідність залучення зовнішніх інвестицій.

У першому розділі кваліфікаційної роботи узагальнюючи всі точки зору було сформовано наступне визначення інвестиційної привабливості підприємства – це його інтегральна характеристика як об'єкта потенційного інвестування з точки зору його наявного стану, можливостей розвитку, обсягів і перспектив отримання і розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства, його ділової активності та рентабельності. Вона поєднує у собі дані про ступінь очікуваної доходності, ризикованості та ліквідності потенційного капіталовкладення.

Для поглиблення розуміння існуючої термінології було уточнено класифікацію інвестиційної привабливості підприємства.

Відзначено, що зростанню інвестицій сприяє цілий ряд факторів, до числа яких варто віднести, насамперед, політичну стабілізацію й поліпшення макроекономічної ситуації, часткові зміни чинного законодавства на державному й особливо на регіональному рівнях, поступове зміцнення банківської системи, певна дебіюрократизація, підвищення якості українського менеджменту, розвиток конкуренції, поступове підвищення зацікавленості зовнішніх інвесторів у вкладеннях в окремі галузі аграрного сектору, нарешті, більш сприятлива кон'юнктура ринку й відносно сприятливі погодні умови останніх років, що підвищують прибутковості аграрного виробництва.

Визначаючи інвестиційну привабливість підприємства потрібно враховувати: по-перше, фактори, що формують інвестиційний потенціал підприємства; по-друге, складові інвестиційного клімату; по-третє, враховувати чинники, які впливають на інтенсивність залучення інвестицій, тобто

інвестиційну активність даної господарської системи. Активність інвестиційної діяльності підприємства залежить як від інвестиційного клімату, так і від інвестиційної привабливості самого підприємства та об'єктів інвестування. Тобто інвестор не буде вкладати грошові кошти в підприємство, яке знаходиться в кризовому стані.

Сформовано методику оцінювання інвестиційної привабливості, яка повинна здійснюватися у два етапи:

перший етап: розрахунок інтегрального показника за кожним підприємством окремо на підставі фінансової та бухгалтерської звітності;

другий етап: визначення оцінки інвестиційної привабливості підприємства шляхом корегування інтегрального показника, розрахованого на першому етапі з урахуванням привабливості на мезоекономічному рівні, впливу результатів фінансово-господарської діяльності та ризиків діяльності підприємства.

У другому розділі було проаналізовано проблеми та перспективи розвитку сільського господарства України, розглянуто організаційно-правові основи функціонування ТОВ «Україна», досліджено економіко-фінансові показники його діяльності та стан охорони праці.

Провівши аналіз економічних та фінансових показників господарської діяльності підприємства ТОВ «Україна», можна зробити висновок, що в цілому підприємство працює ефективно. Середня вартість сукупного капіталу у 2019 році порівняно з 2017 збільшилася 46,7%, порівняно з 2018 на 14,9%. Середня вартість власного капіталу також збільшувалася в період 2017-2019 років і у 2019 році становила 24939 тис.грн, що на 54,4% більше, ніж у 2017 році та на 11,5% більше, ніж у 2018 році.

Середньорічна вартість основних фондів також мала позитивну динаміку. У 2019 році вона складала 29117 тис.грн, що на 4,3% більше, ніж у 2017 році та на 3% більше, ніж у 2018 році.

Чистий дохід отриманий від реалізації продукції у 2017 році становив – 58593 тис.грн, у 2018 році – 67903 тис.грн, у 2019 році – 54867 тис.грн.

У 2019 році порівняно з 2017 роком відбулося скорочення продуктивності праці одного працівника на 4,3 %, а порівняно з 2018 роком – на 19,2% і склала 583,7 тис.грн/особу. Така ж ситуація спостерігалася при розрахунку продуктивності праці одного робітника, у 2019 році продуктивність праці одного робітника становила 645,5 тис.грн/особу, що на 28,0 тис.грн/особу менше, ніж у 2017 році та на 153,4 тис.грн/особу менше, ніж у 2018 році.

Середньомісячна заробітна плата працівників зростала протягом років, якщо у 2017 році вона становила 6371 грн/особу, то у 2019 році вона становила 6610 тис.грн/особу.

Узагальнивши результати аналізу економічних та фінансових показників, можна зробити висновок, що загальна рентабельність впродовж трьох років різко змінювалась – у 2017 році вона складала 0,1%, у 2018 році зросла до 19,2%, у 2019 році продажі були збитковими (-14,5%). Це пов'язано зі зменшенням обсягів продажу продукції та одночасним збільшенням її собівартості. Таку ж динаміку мали показники рентабельності активів та рентабельності власного капіталу.

У третьому розділі було проаналізовано дохідність сільськогосподарської продукції товариства.

Аналізуючи структуру чистого доходу слід відзначити зменшення питомої ваги доходу від реалізації продукції та збільшення частки доходу від реалізації продукції тваринництва.

За розроблено методикою було визначено та проаналізовано інтегральний рівень інвестиційної привабливості. Прогнозована величина інтегрального показника інвестиційної привабливості ТОВ «Україна» знижується. Це пов'язано, на сам перед, із погіршенням майнового стану підприємства та зниженням рентабельності, що на думку експертів – найбільше впливають на інтегральний показник.

Дослідження діяльності підприємства, рівня інвестиційної привабливості надали можливість розробити програму щодо її забезпечення.

Реалізація напрямів, що забезпечать зниження витрат та підвищення рівня інвестиційної привабливості передбачає вирішення наступних завдань:

для формування ефективної економічної політики на підприємстві необхідно визначити та врахувати тісну залежність доходності від структури виробництва, його матеріалоємності та енергоємності;

пріоритетними напрямами підвищення доходності слід вважати модернізацію технологічних процесів виробництва молочної продукції за рахунок залучення інвестиційних ресурсів;

придбання сучасних молоковозів із холодильною установкою;

збільшення сегментів ринку за рахунок розширення радіуса доставки;

використання якісного насіння, що адаптоване до існуючих кліматичних умов і здатне підвищити врожайність сільськогосподарських культур та інші.

Розроблені стратегічні та тактичні заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості буде розглянуто на ТОВ «Україна» та впроваджені на виробництві.

ГЛОСАРІЙ

1. Активи - все, що належить компанії і що їй належить - оборотний капітал, основний капітал, нематеріальні активи.
2. Амортизація - це поступове переведення вартості основних засобів в продукт або послугу, вироблену з його допомогою, або цільове накопичення коштів і їх подальше використання для відновлення зношених основних засобів.
3. Амортизація основних засобів - поступова втрата основними засобами їх корисного властивості.
4. Аудит - вид господарської діяльності, що представляє собою систему надання підприємствам послуг з перевірки фінансової звітності і правильності результатів фінансово-господарської діяльності.
5. Бізнес-план - план, програма бізнес-операцій, дій фірми, що містить інформацію про фірму, продукті, її виробництві, ринках, маркетингу, організації операцій та їх ефективності.
6. Бухгалтерський баланс - це звіт про фінансовий стан підприємства, в якому відображені його активи, зобов'язання і капітал на певну дату. Банкрутство - це поняття, що означає юридично певну нездатність підприємства (організації, банку) розплачуватися по боргах через відсутність коштів.
7. Бухгалтерський облік - звітність на основі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.
8. Валова продукція - статистичний показник, що характеризує обсяг продукції народного господарства, секторів і виробництв, об'єднань і організацій в грошовому вираженні за певний період. Розраховується як твір цін на обсяг виробництва.
9. Валовий дохід - це частина вартості валової продукції підприємства, яка залишається після покриття всіх матеріальних витрат, або новостворена

вартість підприємства в результаті живого праці підприємства. це після вирахування всіх обов'язкових платежів.

10. Винагорода - це грошовий вираз вартості і ціни праці, яка виплачується працівнику за виконану роботу або надані послуги, спрямовані на мотивацію досягнення бажаного рівня продуктивності праці.

11. Виробіток - це кількість продукції, виробленої за одиницю часу.

12. Виробнича потужність - максимально можлива вироблення продукції підприємства за певний час (зміну, день, місяць, рік) у встановленій номенклатурі і діапазоні при повному завантаженні обладнання та виробничих площ.

13. Виробничі запаси - предмети праці, які ще не задіяні у виробничому процесі і знаходяться на складах підприємств у вигляді запасів. Витрати майбутніх періодів - витрати на підготовку і розробку нових продуктів, які виникають в цей період, але будуть окупатися в майбутньому.

14. Виручка - це виручка від продажу товарів, робіт, послуг без вирахування знижок, відшкодування проданих товарів і податків з продажу (податок на додану вартість, акцизний збір та т. д.).

15. Горизонтальний аналіз - це аналіз показників в динаміці, розраховуються абсолютні і відносні величини змін показників.

16. Гроші - активи, громадські платіжні засоби, які служать засобом обігу, розрахунковою одиницею і засобом накопичення.

17. Дивіденди - це частина прибутку акціонерного товариства, яка розподіляється між акціонерами після сплати податків та інших обов'язкових платежів.

18. Дисконтування - це метод зменшення майбутньої вартості грошей до їх поточної вартості (вартості поточного періоду).

19. Економіка - найважливіша сфера суспільних відносин виробництва, розподілу, обміну та споживання діяльності людини, а також їх ефективне використання.

20. Економіко-математична модель - математичний опис економічного

процесу або досліджуваного об'єкта.

21. Економічний ефект - відображає різні вартісні показники, що характеризують проміжні і кінцеві результати виробництва продукції на підприємстві.

22. Ефективність - відносна величина, що характеризує ефективність будь-яких витрат.

23. Життєвий цикл підприємства (фірми, компанії) - загальний період часу від початку існування підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі (з новим складом власників і менеджменту; принципово нові продукти, технології і т. д.) .

24. Життєвий цикл товару - певний період часу, протягом якого товар життєздатний на ринку і забезпечує досягнення цілей продавця, рівень його прибутку; Розрізняють етапи виведення товарів на ринок, зростання продажів за рахунок визнання товарів покупцями, етап зрілості, насичення ринку товарами, зниження продажів і прибутку.

25. Інвестиції - це довгострокові інвестиції, спрямовані на створення нових і модернізацію існуючих підприємств, розробку нових технологій і обладнання, збільшення виробництва і отримання прибутку.

26. Інвестиції привабливість підприємства - результат фінансового аналізу підприємства з точки зору фінансової стійкості, прибутковості, ліквідності активів, оборотності активів і т. д. (з точки зору потенційних вкладень у вигляді як капітальних вкладень, так і фінансових вкладень).

27. Інвестиційна привабливість - певне фінансове становище, стан економічного розвитку підприємства або оптимальні умови для вкладення коштів, які залежать від фінансового стану підприємства або деяких областей його оцінки.

28. Інвестиційна привабливість підприємства - характеристика підприємства або будь-якого суб'єкта господарювання. заходи, що враховують суперечливі цілі інвестора: максимальний прибуток при мінімальному ризику на конкретному об'єкті.

29. Інвестор - це фізична або юридична особа, яка вкладає капітал в певний сектор економіки з метою отримання прибутку.

30. індекс Альтмана - коефіцієнт, що відображає ймовірність банкрутства; його числове значення дозволяє віднести підприємство до групи потенційних банкрутів, відносно стабільних підприємств з низьким ризиком банкрутства і підприємств, яким практично не загрожує банкрутство.

31. Капітал - сукупність матеріальних і грошових коштів, а також інтелектуальних доходів, використовуваних у виробничому процесі та інших сферах діяльності для отримання прибутку. У більш вузькому сенсі - активи фірми (підприємства) за вирахуванням її пасивів (боргу).

32. Капіталомісткість - показник, зворотний нормі прибутковості; Показано значення середньорічної вартості основних засобів підприємства на гривню виробленої продукції.

33. Капітальні вкладення - сукупність витрат матеріальних, трудових і грошових ресурсів, спрямованих на розширене відтворення основних фондів всіх секторів економіки і фізичних осіб.

34. Кваліфікація - сукупність трудових навичок і знань, що характеризує готовність співробітника виконувати виробничі функції заданої складності.

35. Конкурентоспроможність продукту - це сукупність споживчих властивостей продукту, які характеризують його відмінність від продукту конкурента з точки зору відповідності певним соціальним потребам і обліку витрат на виробництво цього продукту.

36. Конкуренція - економічна конкуренція між окремими виробниками продукції, робіт, послуг для задоволення інтересів, пов'язаних з реалізацією продукції, виконанням робіт, наданням послуг одним і тим же споживачам; боротьба між фірмами (підприємствами) за більш сприятливі умови виробництва і реалізації товарів і т. д.

37. Кредит - позика на певний термін в грошовій або натуральній формі на умовах повернення і виплати відсотків за користування.

38. Кредитне плече - це оптимізація структури активів і пасивів

підприємства з метою збільшення прибутку.

39. Лізинг - довгострокова оренда машин, устаткування, транспортних засобів, промислових об'єктів, що закріплено у відповідній угоді між орендодавцем і орендарем; Вартість лізингу формується за рахунок регулярних платежів, включаючи амортизацію і відсотки по кредиту.

40. Ліквідність - це здатність і швидкість підприємства конвертувати свої активи в гроші для покриття необхідних платежів у міру їх настання.

41. Ліцензія - дозвіл, що видається державними органами юридичним і фізичним особам на здійснення окремих видів суспільно корисної діяльності, в тому числі зовнішньоекономічної, використання нематеріальних ресурсів на певний термін за певну плату.

42. Маркетинг - система організації діяльності сучасного підприємства, фірми в процесі товарного відтворення, в якій в основі економічних рішень лежать потреби ринку, реальні потреби, потреби споживачів у товарах і послугах і виробництві та маркетингові можливості підприємства, фірми.

43. Матеріаломісткість продукції - показник, що відображає кількість витрачених матеріальних ресурсів в натуральному або грошовому вираженні на одиницю продукції; діляться на абсолютні, приватні, спільні.

44. Місія підприємства - комплексна мета, заради якої підприємство створюється і діє на ринку; включає як зовнішні (пов'язані з конкуренцією), так і внутрішні (підвищення продуктивності) контрольні показники.

45. Моделювання - один з методів вивчення економічних явищ і процесів, який може використовуватися для наочного уявлення досліджуваного об'єкта, опису його внутрішньої структури і характеристики зовнішніх зв'язків, дослідження і визначення впливу факторів на показник ефективності.

46. Найбільш короткострокові зобов'язання (П1) - кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, поточні зобов'язання, інші короткострокові зобов'язання.

47. Найбільш ліквідні активи (А1) - суми по всіх статтях грошових коштів та їх еквівалентів, які можуть бути негайно використані для поточних

розрахунків. У цю групу також входять поточні фінансові вкладення (цінні папери).

48. Нематеріальні активи - активи, які не мають фізичної матеріальної форми, але приносять дохід компанії (фірмі і т. д.). Зазвичай це різні права підприємств (фірм і т. д.), Такі як патенти, товарні знаки, авторські права, ліцензії і т.д.

49. Нематеріальні активи - цінності, які не є фізичними об'єктами, але мають цінність (оцінка, патенти, ліцензії, ноу-хау, товарні знаки); майнові права та захист доступу до нематеріальних ресурсів підприємства та їх використання в господарській діяльності з метою отримання прибутку.

50. Нематеріальні ресурси підприємства є невід'ємною частиною потенціалу підприємства, який забезпечує економічну вигоду на тривалий період і відрізняється тим, що вони не мають матеріальної основи для отримання доходу і не визначають майбутній розмір цей дохід.

51. Неспроможність - нездатність підприємства (фірми) вчасно оплатити свої фінансові зобов'язання.

52. Оборотний капітал підприємства - сукупність грошових коштів підприємства, вкладених в оборотні та оборотні кошти.

53. Операційна діяльність - основна діяльність підприємства, а також інша діяльність, яка не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

54. Операційний прибуток - це балансовий прибуток, скоригована на різницю між іншими операційними доходами та операційними витратами; Інші операційні доходи включають в себе доходи від оренди майна, продажу оборотних активів, операційні курсові різниці, відшкодування раніше списаних активів і т. д.

55. Операційний цикл - період часу між придбанням запасів для діяльності і отриманням грошових коштів від продажу продукції або товарів і послуг, вироблених на їх основі.

56. Операційні витрати - це витрати на операційну діяльність підприємства, тобто його основні види діяльності, пов'язані з виробництво і

продаж продукції (товарів, робіт, послуг), яка забезпечує основну частину його доходу.

57. Організаційна структура управління - це форма системи управління, яка визначає склад, взаємодія і підпорядкованість її елементів (виробничих і управлінських одиниць); У практиці управління використовуються кілька типових структур управління: лінійна, функціональна, лінійно-штабна, дивізійна, матрична.

58. Основні засоби - засоби праці промислового і невиробничого призначення (будівлі, споруди, машини, передавальні пристрої, інвентар і т. д.), які беруть участь у виробничому процесі на протязі багатьох циклів, зберігаючи його природний вигляд, і переносити їх вартість у вартість готової продукції в розстрочку по амортизації.

59. Персонал підприємства - це сукупність постійних працівників, які пройшли необхідне навчання та (або) мають практичний досвід і навички роботи.

60. Підприємство - організаційно відособлена і економічно самостійна частина виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виробництві продукції, робіт і послуг.

61. Платоспроможність - це здатність підприємства задовольняти свої потреби. довгострокові боргові зобов'язання за свій рахунок.

62. Продуктивність праці (ПП) - показник, що характеризує кількість продукції, виробленої в одиницю часу (хвилина, день, рік).

63. Рентабельність активів - відношення чистого прибутку до середніх активів підприємства, показує скільки чистого прибутку на 1 грн. вкладених коштів (інвестиції). Можна визначити у відсотках. Цей показник також називають рентабельністю інвестицій (ROE).

64. Рентабельність активів - показник ефективності використання основних засобів, який визначається відношенням обсягу виробленої продукції до середньорічної вартості основних засобів підприємства.

65. Рентабельність підприємства - відношення прибутку від звичайної діяльності до середньої величини власного і позикового капіталу або суми всіх активів (валюта балансу). Визначає, який прибуток компанія отримала на 1 грн. капіталу, тобто характеризує ефективність використання ресурсів підприємством.

66. Ризик - це небезпека, можливість втрати або втрати.

67. Ризик неплатоспроможності - породжується зниженням рівня ліквідності оборотних коштів, створює дисбаланс позитивних і негативних грошових потоків підприємства з плином часу. За фінансових наслідків він найбільш небезпечний.

68. Ринкові умови - певне в часі і просторі певне співвідношення попиту і пропозиції, яке формується як товарно-грошова сукупність пропорції під впливом певного поєднання існуючих факторів.

69. Середній термін оборотності дебіторської заборгованості (тривалість періоду оборотності в днях) - відношення календарного фонду часу за про

70. Середній термін оборотності кредиторської заборгованості - відношення календарного фонду часу за певний період до коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості за той же період.

71. Ставка дисконтування - це процентна ставка, при якій майбутня вартість грошей зменшується до її поточної вартості, тобто відбувається процес дисконтування.

72. Статутний капітал - первинний розмір капіталу підприємства, який визначається його статутом і формується за рахунок внесків засновників і випуску акцій.

73. Статутний фонд - сукупність матеріальних ресурсів і коштів, наданих засновником в постійне розпорядження підприємства або організації; Початковий розмір статутного капіталу фіксується в статуті підприємства і використовується як основне джерело власних коштів для формування основних і обігових коштів.

74. Товарний знак - оригінальне позначення, якими товари і послуги одного виробника відрізняються від товарів і послуг інших виробників; основне завдання торгової марки - ідентифікувати товар і його виробника на ринку; має правовий захист.

75. Трудовий капітал - показник, що характеризує рівень технічної оснащеності праці, розмір основних засобів, що використовуються одним працівником; визначається відношенням середньорічної вартості основних засобів до середньорічної чисельності зайнятих.

76. Трудові ресурси - працездатна частина населення країни; вони включають населення працездатного віку.

77. Трудомісткість виробництва - показник, зворотний показнику виробництва; характеризується кількістю трудовитрат (часу) на виготовлення одиниці продукції.

78. Умовні витрати - це види витрат, які змінюються із зміною виробництва.

79. Умовні постійні витрати - це види витрат, які не змінюються при зміні виробництва.

80. Управління якістю продукції - це дії, спрямовані на встановлення, забезпечення і підтримку необхідного рівня якості продукції в процесі її проектування, виробництва і експлуатації.

81. Управлінський аналіз - внутрішній виробничий аналіз (аналіз матеріальних, трудових ресурсів, аналіз основних засобів, аналіз собівартості і собівартості продукції).

82. Фізичний знос - це втрата основних засобів їх основних засобів, в результаті чого вони перестають відповідати вимогам, які до них застосовуються.

83. Чистий прибуток - це сума фінансових результатів, дисконтованих за всі роки реалізації проекту, починаючи з дати інвестування. Характеризує загальний абсолютний результат інвестиційної діяльності, її кінцевий результат.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Edward Fields. The Essentials Of Finance And Accounting For Nonfinancial Managers. // <http://ihtik.lib.ru>.
2. Hugh Macmillan, Mahen Tampoe. Strategic management. // <http://ihtik.lib.ru>.
3. SWOT-анализ: сильные и слабые стороны, возможности и угрозы / Л. Симкин, С. Дибб. Практическое руководство по сегментированию рынка. // <http://www.iteam.ru>.
4. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій підприємства: Навчальний посібник / Під ред. д.е.н., проф. академіка АЕН України, зав. кафедри маркетингового менеджменту Донецького державного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган- Барановського Л.В. Балабанової. Донецьк: ДонДУЕТ, 2001. 180 с.
5. Аграрний сектор України: тенденції, суб'єкти, перспективи реформування [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://newukraineinstitute.org/media/news/549/file/Agro%202015.pdf> .
6. Андраш О.А. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств туристичної галузі / О.А. Андраш // Вісник НТУ "ХПІ". Тематичний випуск: Технічний прогрес і ефективність виробництва, 2010. № 8. С. 3-12.
7. Бланк И.А. Управление инвестициями предприятия. К.: Ника Центр, 2004. 480с.
8. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент. Навчальний курс. К. Ельга-Н, Ніка-центр, 2001. 448 с.
9. Бланк І.О. Інвестиційний менеджмент: підруч. / І.О. Бланк, Н.М. Гуляєва; під ред. А.А. Мазаракі. К.: КНТЕУ, 2003. 397 с.
10. Бойко М.Г. Сучасні аспекти та пріоритети розвитку підприємництва в Україні / Бойко М.Г. // Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. Вип.5. К.: КНЕУ, 2004. С.81-89.

11. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи. / Л.М. Борщ. К.: Знання, 2002. 318 с.
12. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик / Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. Донецьк, 2009. №44. С. 110-117.
13. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик / Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості, 2009. № 44 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/econ_pr_2009_1_17.pdf &# P21DBN=UJRN&Z21ID
14. Буднікова Ю.В., Торяник О.М. Інвестиційна привабливість як економічна категорія // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, №2, т.1, 2011. С.125-128.
15. Валірунова Л.С. Інвестування: [підручник для ВУЗів] / Л.С. Валірунова, О.Б. Казакова. К. : Волтерс Клівер, 2010. – 448 с.
16. Вебер Юрген. На пути к активному управлению с помощью показателей / Юрген Вебер, Утц Шэффер. – Режим доступу: http://www.vasilieva.narod.ru/ptpu/18_5_00.htm.
17. Венгуренко Т.Г, Плахотнюк В.В. Аналіз інвестиційної привабливості // Бізнес-інформ, №4, 2020. С. 103-111.
18. Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О.В. Гаврилюк // Фінанси України, 2008. № 2 (147). С.68 - 81.
19. Губанова Л.І. Оцінка інвестиційних проєктів // Фінанси України. – 2001. – №10. – С. 126–131.
20. Гайдуцький А.П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки / А.П. Гайдуцький // Регіональна економіка. 2004. № 4. С. 81-86.

21. Герасимчук В.Г. Стратегічне управління підприємством. Графічне моделювання: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2000. 360 с.
22. Герасимчук З.В., Ткачук В.Р. Інвестиційний потенціал регіону: методика оцінки, механізми нарощення: Монографія. Луцьк: Надстир'я, 2009. 232 с.
23. Гершун А., Горский М. Технологии сбалансированного управления. // <http://ihtik.lib.ru>.
24. Головне управління статистики в Полтавській області // <http://poltavastat.pi.net.ua>
25. Гриньова В.М., Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. Інвестування: Підручник. К.: Знання, 2008. 456 с.
26. Грицайчук В.Ф. Інвестиційна привабливість регіону в умовах трансформації економіки України [Електронний ресурс] / В.Ф. Грицайчук. Режим доступу: <http://www.donduet.ua>
27. Грідасов В.М. Інвестування : навч. Посіб. / В.М. Грідасов, В. Крищенко, О.Є. Ісаєва. К.: Центр учбової літератури, 2004. 164с.
28. Гуткевич С.О., Пулій О.В. Інвестиційна привабливість: сутність, показники і чинники впливу // Інтелект XXI, №2, 2019. С. 88-93.
29. Державна інвестиційна політика в умовах стабілізації національної економіки: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.02.03 / Н.П. Москалюк; Київ. нац. екон. ун-т. К., 2002. 19 с.
30. Довбня С.Б. Методичні засади формування інвестиційної привабливості підприємства / С.Б. Довбня // Ек. вісник нац. гірн. ун-ту. К., 2007. №4. с.43-50.
31. Донцов С.С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг / С.С Донцов // Финансовый менеджмент. 2003. № 3. С. 78-84.
32. Дорошенко Т. В. Сутність інвестицій як економічної категорії / Т. В. Дорошенко // Фінанси України, 2000. № 11. С. 114 - 118.

33. Дуган Л. «Розробка стратегії: минуле, сучасність та майбутнє». Чернівці, 2001 р.
34. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навч. Посібник. - 2-е вид. К.: Каравела, 2008. 432с.
35. Економічна енциклопедія у 3т. Т. 3 / редкол. :С.В. Мочерний (віп. Ред..)[та ін.]. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.
36. Економічна сутність інвестиційної привабливості підприємства та її характеристики : IV всеукраїнська науково-практична конф. «Одеса–2009» [Електронний ресурс] / О. В. Ситник // Вісник НУК, 2009. №1. С. 5. Режим доступу: <http://ev.nuos.edu.ua/content/ekonom%D1%96chna-sutn%D1%96st%D1%96stits%D1%96inoi-privablivost%D1%96p%D1%96dpriemstva-ta-ii-kharakteristiki>
37. Жук М.В. Регіональна економіка: підручник / М.В. Жук. –К.: Вц «Академія», 2008. 416с.
38. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник/ А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. К.:Знання, 2007. 1072 с.
39. Задніпряна Т. С. Інвестиційна привабливість України / Т. С. Задніпряна // Гуманітарний вісник ЗДІА. Запоріжжя: ЗДІА, 2010. Випуск 42. С. 196-201.
40. Задорожна Я.Є. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів / Задорожна Я.Є., Дядечко Л.П. // Інвестиції: практика та досвід, 2007. № 2. С. 32-35.
41. Задорожна Я.Є., Дядечко Л.П. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів// Інвестиції: практика та досвід. №2, 2007. С.32-35.
42. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. №1560-ХІІ зі змінами від № 800-VІ (800–17) від 25.12.2008 // Відомості Верховної Ради України, 2009. № 19. с. 257.

43. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами та доповненнями від 09.04.2014). Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
44. Захарченко В.І., Корсікова Н.М., Меркулов М.М. Інноваційний менеджмент. Теорія і практика в умовах трансформації економіки. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2012. 456 с.
45. Зелінська О.М. Теоретичні засади визначення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств в умовах сучасних євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] / Зелінська О.М, Галазюк Н.М. // Глобальні та національні проблеми економіки, 2018. Режим доступу до ресурсу: <http://globalnational.in.ua/archive/22-2018/12.pdf>.
46. Ідентифікація інвестиційного партнерства держави та бізнесу / М.О. Циганкова // Економіка і прогнозування. 2006. N 2. С. 101-116.
47. Інвестиційний менеджмент: курс лекцій / О.І. Гуторов / Харк. нац. аграр. ун-т. Харків, 2014. 203 с.
48. Інвестування української економіки [текст]: монографія /А.І. Сухоруков; за ред. А.І. Сухорукова – К.: Національний інститут проблем міжнародної безпеки, 2005. 440с.
49. Інвестування: Навч. посіб. В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда / За заг. ред. В.М. Гриньової. Х.: Інжек, 2004. 404 с.
50. Казакова І.В. Стан і перспективи розвитку сільського господарства в Україні / І.В. Казакова [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vuzlib.com.ua/articles/book/38845Stan_i_perspektivi_rozvitku_s/1htl
51. Катан Л.І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства / Л.І. Катан, К.С. Хорішко // Інвестиції: практика та досвід, 2010. № 15. С. 22-24.
52. Коваль. В. І. Управління охороною праці в промисловості [Текст]: Навчальний посібник для студентів вузів / В.І. Коваль, В. А. Скороходов, 2009. 437 с.
53. Козаченко Г.В. Інвестиційний менеджмент: монографія / Г.В. Козаченко. – Луганськ: вид-во СНУ, 1999. 156 с.

54. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємств / Трясицина Н.Ю. // Економічний аналіз, 2006. №18 – 5.
55. Коренюк П. Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національної економіки [Електронний ресурс] / Коренюк П., Копил О. // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 2018. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2018_2_10.
56. Коюда В. О. Основи інвестиційного менеджменту: навч. посібник / Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. К.: Кондор, 2008. 340 с.
57. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. Основи інвестиційного менеджменту: Навчальний посібник . К.: Кондор, 2008. 340с.
58. Кривов'язюк І.В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності [Електронний ресурс] / Кривов'язюк І.В. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки, 2018. Вип. 31. С. 83-90. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2018_31_19.
59. Лаврухина Н.В. Методы и модели оценки инвестиционной привлекательности предприятия // Теория и практика общественного развития, 2014. № 8. С. 113-117.
60. Лайко Г. П. Формування інвестиційної привабливості підприємств АПК. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2005. – 202 с.
61. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навчальний посібник / Т. В. Майорова. К.: ЦУЛ, 2003. 376 с.
62. Макарій Н.П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н.П. Макарій // Економіст. К.: ПП «Колегіум», 2001. № 10. с. 52.
63. Макарій Н.П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств // Економіст, 2010. № 10. С. 52-60.
64. Мамотенко Д.Ю. Інвестиційний менеджмент: Навч. посіб / Укл.: Запоріжжя: РВВ ЗДІА, 2012. 153 с.

65. Марченко Н.А., Задорожна С.М. Теоретико-методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості галузей промисловості // Вісник Чернігівського державного технічного університету, №2 (66), 2013. С. 143-151.

66. Маслов А.О. Сучасна економічна криза в Україні і світі у контексті інформаційно-економічної системи // Актуальні проблеми економіки, 2010. № 6(108). С.31-41.

67. Мельник О.Г. Системи індикаторів оцінювання інвестиційної привабливості підприємств / О.Г. Мельник, Ю.Л. Логвиненко // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006. № 575. С. 141-147.

68. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затв. Наказом Агенства з питань запобігання банкрутству від 23.02.98 №22 // Державний інформаційний бюлетень.

69. Методичні засади формування інвестиційної привабливості підприємства. [Електронний ресурс] / Довбня С.Б., Охлопкова Т. Л. // Економічний вісник національного гірничого університету. 2007. № 4. С. 43. Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evngu/2007_4.pdf

70. Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. 490с.

71. Момот Т.В. Інвестиційна привабливість акціонерного товариства: удосконалення методики оцінки / Т.В. Момот // Менеджер, 2005. №4 (35). С. 117-121.

72. Н.П. Макарій Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н.П. Макарій // Економіст. К.: ПП «Колегіум», 2001. № 10. С. 52.

73. Нападовська І.В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України // Вісник ДонДует №4(28), 2005. С.55

74. Олейникова В.Ю. Сучасні проблеми сільського господарства України та можливі шляхи їх подолання / В.Ю. Олейникова, Л.М. Ємцева [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/65100.doc.htm.

75. Осовська Г.В., Юшкевич О.О. Економічний словник. К.: Кондор, 2007 358 с.
76. Офіційний вісник України // <http://ovu.com.ua/>
77. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / Пересада А.А. К.: Лібра, 2002. 472 с.
78. Пилитяк А.В. Инвестиционная привлекательность регионов Украины: социально-демографический аспект / А.В. Пилитяк // Экономика Украины, 2004. № 8. С. 82-85.
79. Підходи до визначення інвестиційної привабливості підприємства [Електронний ресурс] / Спеціалісти Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
80. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: [Текст]: підручник / С.Ф. Покропивний, М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко та ін.; За заг. ред. С.Ф. Покропивного. К.: КНЕУ, 2001. 528 с.
81. Процик Т.В. Оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості як важлива компонента формування якісно нової стратегії соціально-економічного розвитку регіону // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Регіон – 2003: стратегія оптимального розвитку» (22-25 квітня 2003 року). Харків, 2003. 401 с.
82. Русак Н.А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: справ. пособ. / Н.А. Русак, В.А. Русак. Минск: Вышейш. шк., 1997. 309 с.
83. Русак Н.О, Русак В.А. Конкурентна свідомість // Конкуренція. 2003. №1. с.56-57.
84. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства: Підручник. Тернопіль: „Економічна думка”, 2006. 390 с.
85. Сазонець І.Л. Інвестування [текст] : підручник / І.Л. Сазонець, В.А. Федорова. К.: Центр учбової літератури, 2011. 312с.
86. Словник економічних термінів // <http://www.job-portal.com.ua>.
87. Соболева Г.Г. Сутність управління інвестиційною привабливістю підприємства [Електронний ресурс] / Соболева Г.Г. // Східна Європа:

економіка, бізнес та управління, 2018. Режим доступу до ресурсу: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/17_2018/62.pdf.

88. Солдатенко В.В. Аналіз інвестиційного клімату України. / В.В. Солдатенко, С.В. Федоренко . // Економіка та держава, 2005. №5. С. 17 - 21.

89. Супрун С.Д. Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств / С.Д. Супрун // Фінанси України. К., 2003. № 4. с.82-87.

90. Тарнавська Н.П. Управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання на засадах інноваційного розвитку : автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Наталія Петрівна Тарнавська; [Терноп. нац. екон. ун-т]. Тернопіль, 2009. 40 с.

91. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій : навч. посіб. / Н. О. Татаренко, А. М. Поручник. К.: КНЕУ, 2000. 160 с.

92. Управління інвестиціями на підприємстві / Г. В. Козаченко та ін. К.: Лібра, 2004. 368 с.

93. Федоренко В. Г. Інвестознавство : підручник / В. Г. Федоренко, А. Ф. Гойко. К.: МАУП, 2000. 408 с.

94. Федоренко В.Г. Інвестування: Підручник. Алерта, 2006. 443с.

95. Чернюк Л.Г. Комплексність як невід'ємна умова ефективного розвитку регіональних господарських систем / Л.Г. Чернюк // Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [«Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи»], (Київ, 26 листоп. 2009 р.) / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. економ. ун.-т ім. В. Гетьмана», Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. Київ: ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», 2009. С. 720-723.

96. Чорна Л.О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства // Інвестиції: практика та досвід №24, 2008. С.4-6.

97. Чорна Л.О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства / Л.О. Чорна // Інвестиції: практика та досвід, 2008. № 24. С. 4-6.

98. Щиборщ К.В. Оценка инвестиционной привлекательности предприятий // Банковские Технологии, 2000. № 4. С. 32-36.

99. Юр'єва О.Г. Теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційного клімату / О.Г. Юр'єва // Стратегія економічного розвитку України: наук. Збірник, 2012. № 3 (10). С. 250-255.

100. Ястремська О.М. Стратегічне управління інвестиційною діяльністю підприємства: Навч. посіб. Х: ХНЕУ, 2006. 191с.